

AD TIT. VI.

DE ELECTIONE,
ET ELECTI POTESTATE.

TRACTATUS VI.

Ad hunc tit. de
Electionibus ad
de l. 3. 4. 5. &
6. ff. quod cu-
iuscunque uni-
uersitatis nomi-
ne, Cuiacium
ad Edictum
Pauli lib. 9. ad
dictas leges, &
Ioannem A
Costa tit. de
Syndico.

unius esse de pluribus maximè complaciti, secundum liberam arbitrij vo-
luntatem acceptio. *Ista videtur plenior. Electio est ordinaria vocatio ido-
nea persona, ad Clerum: potissimum verò ad Dignitates, & Honores Ec-
clesiasticos, Seculares, vel Regulares. plurimum Suffragiis Canonice facta.*
Absque enim consensu totius Ecclesiæ, nullus admittebatur, non tan-
tùm ad Dignitates, sed ne ad Clerum quidem. Quod fluxit ab ipsis
Apostolis.

S. Chryso- Et quidem *Actor. 1. in fi.* conuocatâ Vniuersâ Ecclesiâ Apostoli Mat-
mus hom. 3. in thiam in Apostolum, communi omnium decreto & suffragiis, elege-
Acta pag. 30. runt. Significat præter alia, verbum *συγκαταλέγειν*, id est, communi sen-
tentia aliquid constituere. Apostolorum autem locum Episcopos obti-
nere constat. Itemque per electionem constituerunt Apostoli Presby-
teros, *Actorum cap. 14. vers. 25.* ibi *χειροτονουσας. Χειροτονία* enim verbum
electionem significat, ex eo ductum; quia in Electionibus consensus
significatur, porrectis & extensis manibus. Diaconos etiam communi to-
tius Ecclesiæ consensu constituerunt, *Actorum cap. 6. versic. 5.* *μαρτυροῦντες*
ἐπιπέρας, id est omnium testimonio probatos elegerunt. Vbi aper-
tissime separatur *Electio*, quæ ab omnibus facta proponitur, ab imposi-
tione manuum, quæ statim subiicitur in *versic. seq.* in quo ab *Aposto-
lis solis*, per impositionem manuum, Spiritus sancti gratia confertur
προσευχάμενοι, Apostoli nempe, *ἐπιθεῖν αὐτοῖς τὰς χεῖρας*: Consecrationem
vulgò vocamus. Quæ quia statim & in continenti sequi solebat *Electio-
nem*, aliquando *Electio* tantùm, aliquando verò *Impositionis* tantùm
manuum fit mentio, *ἐπιθεῖν χεῖρας*, & *χειροτονία*: quibus casibus al-
terutra sub intelligenda est, ex iure communi. De impositione ma-
nuum, vide Amalarium Fortunatum, in *lib. de Diuinis Catholica Ec-*

S. Chryso-
mus hom. 13. in
Acta pag. 133.

clesia officis, parte 2. pag. 165. editionis Colonienfis.

Ex his colligimus, verissimum esse, quod doctissimè, ex locis *Acto- rum supra citatis*, Diuus Cyprianus rescribit, ad Clerum & Plebes in Hispania consistentes, *lb. 1. Epist. 4.* his verbis. *Quanda ipsa (plebs) maximè habeat potestatem, vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi, cum hoc tamen temperamento; quod & ipsum videmus, de diuina auctoritate descendere, vt Sacerdos, plebe presente, sub omnium oculis deligatur: & dignus atque idoneus, publico iudicio ac testimonio comprobetur.* Ex qua epistola sumptum est *cap. 12. in prima Collectione*, quod omisit Raymundus; sicut & ex *cap. 1. hoc tit.* detraxit hæc verba, *Conuocatis eisdem, id est Clericis, etiam Parochianis, atque in unum consentientibus.* Aliæ in hanc rem *Epistola Cypriani* occurrunt, etiam de Subdiaconis, & Lectoribus. *Epistola 53. de Subdiaconis.* Et ita Apostolicam disciplinam suo exemplo confirmauit: quod & à Magistro, quem vocare solitus erat, Terrulliano didicerat, in *Apolog. cap. 39.* *President probati quique seniores, honorem istum, non pretio, sed testimonio adepti.* Ea denique de re plures extant *Canones, Can. 26. & 28. Causa xvi. Quest. i. Can. 3. & 7. Dist. xxiv. [& Dist. lxii. & lxiii. per totum.]*

Insignes loci extant in *l. 49. Cod. Theodos. de Decurionib. l. 3. 6. & 17. de Episcopis, Ecclesiis, & Cleric. Cod. eod.* Quarum Legum non Iulianus; non Valens, sed Constantinus, & eius Liberi inscribuntur autores. Verba *d. l. 49.* *Sanè si qui ad Presbyterorum gradus, Diaconorum etiam, seu Subdiaconorum, ceterorumque peruenerint, adistente Curia, ac sub obtutibus Iudicis promente consensum (cum eorum vitam insignem, atque innocentem esse omni probitate constiterit) habere debet patrimonium probabilis instituti, vt retineat proprias facultates: maximè si totius populi vobis expetatur.* Et postea. *Quid si forte non Curialibus apud Iudicem profitentibus, non denique expetente populo, ad eos (quos diximus) gradus aspirent, aut studio fraudulente artis irrepserint, patrimonium suum liberis tradant, &c.* Apertius in *d. lege 49.* declarant Constantius & Constans, Constantini filij, quod pater ante statuerat in *d. l. 6.* *Neque vulgari consensu, neque quibuslibet petentibus, &c.* Sed cum defunctus fuerit Clericus, ad vicem defuncti alius eligatur, cui nulla ex Municipibus prosapia fuerit, neque ea est opulentia facultatum, qua publicas functiones facillimè queat tolerare. Et postea: *progenie muniiceps, vel patrimonio idoneus.* Opulentos enim seculi subire necessitates oportet; pauperes Ecclesiarum diuitiis sustentari. In *d. l. 17.* *Plebeios diuites ab Ecclesia suscipi penitus arcemus.* Concilium Sardic. *Can. 13.* *Diligentissime tractetis, si forte aut diues, aut Scholasticus de foro, πλοῖτος, ἢ σχολαστικός ἐπὶ ἀγορᾷ.* Eximebantur & excipiebantur illi tantum, quos vel Natalium splendor, vel facultatum tenuitas, & mediocritas (patrimonium probabilis instituti vocat *d. l. 49.*); potissimum verò vitæ probitas, & merita commendabant. Ad quæ dignoscenda non tantum Cleri, sed & Populi, & Magistratus consensus adhibebatur. Ex quo iure pro parte fluxerunt, quæ traduntur in formulâ Marculphi *lib. 1. cap. 19. Synodo Aurelian. 1. cap. 4. Capitul. lib. v. cap. 120.*

Adde Philostorgium *lib. 9. ca. 10.* & in *Dissertationibus pag. 382.* & *Florum in excerptis ad calcem Operum Agobardi.*

Adde Germani De Præcepto & Iussione Regali, aut Iudicis licentia obtinenda; Antissiodoren- quoties ad Clericatum, aut Monachatum, aliquis sæcularium aspira- sis in Clericum re præsumebat, potestate à populo in principem translata, quod fre- ordinationem quentissimum esse solet. *d. capit. 120.* verba notanda. *Hoc ideo, quia* obtinendam *audiuimus aliquos ex illis, non tam causa deuotionis hoc fecisse, quam* fuisse à Iulio *pro exercitu, seu alia functione Regali fugiendâ. Quosdam vero cupidi-* Præfecto Præ- *tatis causâ, ab his, qui res illorum concupiscunt, circumuentos audiu-* torio Gallia- *mus: & hoc ideo fieri prohibemus.* Iunge *Can. ult. Causa xx. Q. 3.* Eo- rum, in eius- dem iure nempè, & iisdem ferè verbis Legum Romanarum vsi sunt per longissimum tempus Reges nostri. Prolixius ista, contra nostrum

Codicis sci- morem, tum quia lucem afferunt his, quæ priùs obseruauit doctissi- licet Theodo- mus Marculphi Interpretes, tum quia breuitate nimia quosdam offen- fiani, quo vte- dimus. Redeamus.

banur Gallia. In *Ordine Romano* similiter. Populo conuocato, Ordinandi eligun- tur, & eorum ordinatio publicatur, vt diximus ad *cap. 27, de Rescriptis.* Æquum est enim, vt ille, qui præesse debet Clero & Ple- bi, communibus suffragiis eligatur: quam in rem vide Iuonis Car- notensis *Semonem, in Synodo, de significatione indumentorum sacerdota-* lium, inter Scriptores, *de diuinis Ecclesia Catholice officijs.*

Quoniam verò paulatim abiit in desuetudinem Consuetudo illa Ec- clesie; ab eo fortè tempore, quo per abusum, ordinationes *absolutè, & sine titulo, vel ad titulum patrimonij* fuerunt admittæ: ideo Raymun- dus, vel omisit omninò, vel detraxit ea, quæ pertinent ad iura Laïco- rum, in *antiquis Collectionibus*; præcipuè motus *43. & 56, capp. huius tit.* Remansit tamen diutius ius Populi, & Cleri, saltem in Dignitati- bus, & Honoribus Ecclesie conferendis, vt exemplis declarabimus in sequentibus; ex quibus reliquas partes definitionis facillè erit expli- care.

Definitione propositâ, conuenienter totius tituli argumentum & fe- riem subiiciemus, & ad certa capita reducemus. Tractatur itaque non tantùm, de simplicium Clericorum, vel minorum Prælatorum electio- nibus, sed potissimùm Episcoporum, vt in *cap. 2. 7. & passim, & in c. 9. & 10. in 1. Collect.* Archiepiscoporum *cap. 4. & 9. in 1. Collect.* iuncto *can. 1. Dist. lxxvi.* Ipsius Pontificis, *cap. 6.* Imò & Imperatoris, in ce- leברי *capitulo 34.* Abbatum, & Abbatissarum in *aliquibus Capitulis.*

Generaliter verò omnis Electio fieri debet canonicè, id est secundùm formam à canonibus præscripam, de qua tractatur sæpissimè in *hoc titu- lo cap. 17. 14. 24. 28. 35. & 39.* maximè verò notanda sunt, *cap. 7. 41. & tria seqq.* quia ex Conciliis generalibus duobus Romæ habitis, desumpta sunt. Ad varias etiam obseruationes, & ritus Electionum pertinent *capp. 45. 46. 48. 50. 55. & 57.*

Triplex verò est forma Electionis, *per Scrutinium, per Compromissum, vel per Inspirationem, dicto cap. 4.*

Ad formam per Compromissum, quia sæpiùs vsurpabatur, pertinent *capp. 8. 21. 30. 32.*

Aliquando etiam Pontifex specialem eligendi formam præscribit, *cap. 52. & ult.*

Post electionem ius aliquod competit Electo, maximè si vltra limites

Italiae sit constitutus, *cap. 11. 21. 28. iuncta Antiqua: & cap. 44. hoc tit.* quò pertinet pars vltima rubricæ, *de Electi Potestate: quæ clausula etiam in tribus antiquis Collectionibus primis additur; ad differentiam Postulati, qui nullum omnino ius habet, antequam eius Postulatio fuerit admilla à Superiore, capp. 23. & 59. hoc tit. sicut pluribus superiore tit. confirmauimus.*

Electiois deinde Confirmatio à Superiore petenda est, ad quam pertinent *capp. 3. 4. 7. 9. 11. 19. 21. 22. 35. 44. & 57. Cum cap. 3. huius tit. iungendum cap. 13. eodem tit. in 1. Collectione.*

Confirmationem sequitur Consecratio *cap. 7. & 44. hoc tit. cap. 6. 7. & 9. in Collect. 1.*

In Electione autem confirmanda ante consecrationem, diligenter inquirendum non tantum de formâ Electionis, sed etiam tam de personis Eligentium, quam eorum, qui fuerunt Electi. Multa enim in vtrisque considerantur. Quid in eligentibus, tractant *capp. 18. 19. 24. 25. 26. [29. 35. 39. 42. 43. 46. 47. 48. 55. & 57.]* Quid in his, qui sunt eligendi, vel non *cap. 5. 13. 17. 27. & 54. in quibus hæc Regula notanda, quæ vulgò iactatur, Regularia Regularibus, Secularia Secularibus tribuenda, cap. 13. 4. & 47.*

Dispensatiuè tamen in hoc articulo, & aliis, vitiosas electiones, causâ cognitâ confirmat aliquando Pontifex *cap. 10. 13. 20. & 27. hoc tit.*

Observandum, varias consuetudines Ecclesiarum in Electione, Confirmatione, & Consecratione, esse retinendas; nisi manifestè canonibus obuiant, *cap. 8. de Consuetudine, cap. 4. de Postulatione, cap. 30. 47. & 56. hoc tit. cap. 5. 9. & 10. in 1. Compilatione.*

Quod si intra tempus canonibus constitutum, electio negligatur; hi, quibus hoc ius ex ordine competit, propter negligentiam, ea vice, iure suo priuantur, & deuoluitur ad immediatum Superiorem; & ita gradatim, vsque ad summum Pontificem, *cap. 4. 44. 60. hoc tit. & toto tit. de supplenda negligentia Prælatorum.*

His omnibus subiiciemus aliquid, de vsu, & Iuribus Ecclesiæ Gallicanæ, & Regum nostrorum autoritate in electionibus Episcoporum, & Abbatum. Itemque exemplis aliorum Regum confirmabimus; & aliquid de Inuestituris Ecclesiasticis aspergemus.

Conueniens est, vt de Episcoporum Electione agamus, quos vices Apostolorum obtinere diximus. Constat autem ex *Actis Apostolorum, & Epistolis Cypriani, omnium voto factam fuisse: & confirmatur Syricij Epistolâ 1. cap. 10. Celestini Epist. 2. cap. 5. Leonis Magni celebri Epist. 67. ad Episcopos Viennensis provincie. [Augustini Epist. 110. quæ sic inscribitur: Acta excerpta à Notariis in designando Eradio Presbytero. Philostorgij Hist. lib. 9. cap. 13. vbi de Cizicenis, & Dissertatio. pag. 385.]* quibus iunge canonem 3. Dist. LXXVII. can. 27. Dist. LXIII. Quibus explicatur historia *Nonelle Theodosij, de Episcoporum ordinatione, in Cod. Theodos.* Ex his locis conficimus, in Electionibus Episcoporum, expectari vota Ciuium, testimonia Populorum, Honoratorum arbitrium, & vt Leo loquitur, *tenetur subscriptio Clericorum, Honoratorum testimonium, Ordinis consensus & Plebis.*

De Electionibus Episcoporum.

Vide infra §. Super est vt, vsque ad §. vnde de Metropolitanorum.

Vide Glossas Legum Antiquarum in verbo Episcopus.

Et omnino ita se res habuit. Defuncto Episcopo alicuius Ecclesiæ admonebatur Metropolitanus, ut Visitatorem Episcopum aliquem ex suis Suffraganeis mitteret, qui futuræ Electioni præset; Populum, & Clerum conuocaret; hortaretur, & doceret, quid in electione obseruandum.

Vocabatur autem, non tantum Clerus Ecclesiæ Matricis, sed etiam aliarum Ciuitatis Parœciarum. Imò & aliquando ex aliis Ecclesiis extrâ Ciuitatem: itemque de Monasteriis quidam seligebantur.

Post omnium vota & suffragia perquisita, componebatur Decretum Electionis, quod communi omnium subscriptione roboratum, ad Metropolitanum mittebatur, à quo Confirmatio, & Consecratio, siue Benedictio Ordinandi postulanda erat: qui postea in formam Electionis, & Electi personam sedulo inquirebat; & eam demum confirmabat.

Deinde in præsentia tam eligentium, quam Episcoporum Comprovincialium, examinabatur Consecrandus, & interrogabatur. Quod si idoneus reperiretur; ante Consecrationem, Metropolitano suo Professionem tradere tenebatur, quæ fidei suæ declarationem, & subiectionem, & obedientiam Metropolitanæ sedi continebat, secundum sacros Canones Conciliorum, & decreta Apostolicæ sedis, ex sacris Canonibus & Legibus, quibus autoritas Metropolitanorum scilicet constituta est.

Tertio profitebatur se seruaturum quædam documenta ex sacris Conciliorum placitis exscripta, quæ ad Officium Episcopi ritè administrandum pertinebant: & secundum Ecclesiasticum morem, ab omnibus Episcopis Comprovincialibus subscripta, [nouis Episcopis] tradi solebant.

Postremum, his omnibus peractis, consecrabantur. Post consecrationem Ordinatores, ne obscuritas dubiæ Ordinationis incurreret, Canonicas litteras dabant Ordinato, ad Clerum & Plebem, à quibus electus fuerat, quibus literis omnis ordo rei gestæ continebatur, subscriptionibus omnium Ordinatorum firmabatur, & dies simul & Consul adscribendus erat ex Concilio Mileuitano.

Comprovinciales autem Episcopi tres ad minus ordinationi præsentem debent interesse; reliqui verò Comprovinciales, saltem per litteras consentire: quod constitutum est propter hæreses; ne in eo aliquid contra fidem Ecclesiæ, vnius tyrannica autoritas moliretur, Isidorus *lib. 2. de Ecclesiast. Offic. cap. 6. & cap. 6. hoc tit. in 1. Collect.* Rabanus Maurus *lib. 1. de Institutione Clericorum, cap. 4. in fine.*

Quæ hæctenus diximus pluribus confirmantur, in *tomo 2. Conciliorum Galliæ pag. 633. & seqq.* Et ex *Ordine Ro. in lib. de Diuinis Offic. parte 1. pag. 95. 96. & seqq.* ibi: incipit examinatio in Ordinatione Episcopi, secundum Gallorum institutiones. Albinus Flaccus in eodem *lib. parte 2. pag. 72. & seqq.*

Examinationis autem præcipua capita referuntur in *Ordine Rom. pag. 97. & seqq.* & *dicto tomo 2. Conciliorum Galliæ pag. 651. & seqq. in Ordinatione Villeberti Catalaunensis Episcopi.* Et notandum solenne Capitulum, quod incipit his verbis: *Qui Ordinandus est, quod trade-*
batur

AD LIBRI I. DECRET. TIT. VI. DE ELECT. ET ELEC. POT. in;
batur legendum Ordinando Episcopo; cuius etiam nominatim fit men-
tio in dicta Ordinatione Villeberti, sumptum esse ex can. 1. Carthagi-
nensis Concilij IV. Extat in can. 2. qui Episcopus, Dist. XXIII. Ad
quem locum rectè Correctores Romani notant, canones, qui tri-
buuntur dicto Conc. Carthaginensi IV. esse desumptos ex antiquis
statutis Ecclesie; nec esse revera ex vilo Concilio speciali: quare in
multis editionibus inscribuntur, Statuta Ecclesie antiqua. Similiter Isi-
dorus lib. 2. de Ecclesiastic. Offic. cap. 10. & 13. indistinctè ita eos ci-
tat, Sicut ait canon. Hincmarus Remensis tamen, & alij Collectores
canonum cum Gratiano, cuidam Concilio Carthaginensi IV. eos tri-
buunt. Vt cumque sit, constat eos esse antiquissimos.

In Electionibus autem, potissimum impressio, & vis secularis po-
testatis prohibetur; quæ tanta fuit aliquando in primitiva Ecclesia, vt
populi inuitum Episcopum, & Clerum compellerent, inuitos & no-
lentes, in Episcopos, vel Presbyteros ordinare. Quam vim canones
& leges meritò damnauerunt. Cleri enim in Electionibus, & Ordina-
tionibus præcipua autoritas esse debet, & libera ab omni violentiâ
& coactione. Et ita intelligendum videtur, quod dicitur Laodicensi
can. 13. Iudicio Populi Electiones non esse faciendas: rectè, ὄχλου, in Vide infra ad
Græco, id est, Plebis, & vulgi, τὸ ἄστυ δῆμον. Non enim Ordinis, tit. de Trans-
& Honoratorum suffragia excluduntur, quæ suprâ probauimus admit- latione. Vbi ad
ti, nec tantum in Occidente; sed etiam in Oriente. Rectè Diony- cap. 2. de E-
sius Exiguus & Cresconius ὄχλον, turbas, & multitudinem. In l. 6. lectione in pr.
C. Theodos. de Episcopis, Ecclesiis, & Cleric. vulgarem consensum;
neque vulgari consensu; neque quibuslibet petentibus. Cleri, Ordinis,
& Plebis, simul Electionem, & consensum requiri, statim probabi-
mus plenius; præsertim in Episcoporum Electionibus.

Nec excludebatur consensus legitimus; sed tumultus, factio & iniu-
ria, cap. 10. hoc tit. in antiquo Collect. 1. Nouella Leonis, & Maioria-
ni tit. 2. in fine Cod. Theodos. can. docendus Dist. LXII. Vide Epi-
tomen Iuris Canonici Antonij Augustini, parte 1. lib. 4. tit. 4. & 12.
quò etiam pertinent, capp. 2. & 43. hoc tit. [Adde Chrysostomum lib.
2. de Sacerdotio cap. 4. circa medium & finem, & lib. 3. cap. 15. Vbi cor-
ruptelas & fraudes, quæ in Electionibus à Clero & Populo solebant
frequentari, eleganter describit.]

Quare Zonaras & Balsamo, ad dictos canones 4. Nic. & 13. Laodic.
& ad can. 1. Apostolorum, non rectè, in Oriente aiunt, omninò
desuisse adhiberi Populi consensum in Electionibus, etiam tempore
Concilij Niceni, & Laodicensi. Ad vsum sui temporis potiùs respexisse
videntur, quàm ad antiquam obseruationem.

Quod ad Nicænos canones 4. & 6. Græci & Latini antiquiores,
eos de Consecratione, Ordinatione, & Manuum Impositione, quæ
solis Episcopis competit, acceperunt; quàm sæpiùs per eminentiam
ἁγιωσύνην appellant; vt ab Electione distinguant. [Vide Frontonen-
Ducæum in notis ad tomum 1. Chrysostomi pag. 2. & 3. vbi rectè ἁγιωσύνην
Ordinationem & Consecrationem significare probat apud veteres
Scriptores Ecclesiasticos; vbi plura de Electionibus & Consecrationi-
bus; & de ἁγιωσύνη pag. 23. & 69. Adde Habertum ad Pontificale Ec-

114 FR. FLORENTIS TRACTATUS
clesia Græca pag. 192. & 445. & seq. Itemque veteres versiones *can. Ni-*
can. Ferrandum num. 4. 5. & 6. Cresconium, & quæ ex Conc. Car-
 thagin. II. notantur infra, vbi de Consecratione §. quod si multi &
 seq.]

Quæstio ho-
 rum *can. 4. &*
 6. pertinet pro-
 priè ad defi-
 niendum nu-
 merum Episco-
 porum, qui no-
 ui Episcopi
 Consecrationi
 debent adhi-
 beri. Vide Eu-
 sebius *de vita*
Constantini lib.
 3. *cap. 57. & 58.*
 Habertum *ad*
Pontif. Eccle-
sia Græca pag.
 80. & seqq. &
 quæ nos infra
 vbi de Conse-
 cratione; & ma-
 ximè, vbi de
 Electione per
 inspirationem,
 & tit. de Trans-
 latione ad cap.
 2. de Electione
 §. quod ad sen-
 tentiam, vbi pu-
 fit mentio *d.*
can. 4. dum de
 Electione Athanasij & Basilij agitur.

* *κατάσεις* de Consecratione. Sic passim apud Athanasium *κατάσεις* accipiuntur in
 fine *Epistola Synodica Alexandrinæ Synodi.*

* Vide Synesium *pag. 286.*

Agitata iterùm ea quæstio in Conc. Chaled. *Actione XI. & XII.* in
 Ordinatione Episcopi Ephesini, totius Dioceseos Asianæ Exarchi: vbi
 remotis Bassiano, & Stephano, prauè & vitiosè, contra *ad. canones Nic.*
 4. & *Antioch. 16. & 17.* ordinatis, alius substitutus est, nec semel fit
 mentio, *ἴψη τῶν λαμπροτάτων, & τῶν λογάδων, & τῶν εὐλαβεστάτων πάντων κλήρων*

ἐν τῷ λοιπῷ πάντων τῶν πόλεως πάσις : colque opponit ἄλλω ἀτάκτῳ, *seditionum turba*, sicut supra in *can. 13. Laodic.* explicauimus. Anatolius Patriarcha Constantinop. in *d. Actione xi.* ita censet. Dabitur Episcopus Ephesiorum Metropoli, ὁ παρὰ Θεοῦ ἀναδεικνύμενος, καὶ παρὰ πάντων τῶν μαλλόντων ποιμαίνεσθαι Ἰηριζόμενος; & in *Actione xi i.* ἡ ἐπιλογὴ πάντων τῶν μαλλόντων ποιμαίνεσθαι Ἰηριζόμενος, idem Anatolius, qui & *ἰβιχιστονίας*, id est Consecrationem distinguit ab Electione apertissimè: quam Consecrationem sibi vindicabat, contra Asianæ Diœceseos Episcopos; & pluribus exemplis Philippus Presbyter Constantinopolitanæ Ecclesiæ confirmat, in fine *d. ðta Actionis xi.* ad quam iunge Palladium in *Dialogo elegantissimo de vita Ioannis Chrysostomi, cap. 7. & 8.*

In fine verò *d. ðta Actionis xi.* dilatam fuisse constat quæstionem de Priuilegio Patriarchæ Constantinop. in ordinatione Ephesini Metropolitanæ; quæ decisa postea fuit *Actione 16* licet contradicentibus Paschasino & Lucentio Sedis Apostolicæ Legatis, & confirmatum Constantinopolitano Patriarchæ ius ordinandi, siue per se in vrbe Regiâ Metropolitanæ Asianæ, Ponticæ, vel Thracicæ Diœceseos; vel etiam iubendi in suis Prouinciis, & Locis ordinari: seruato tamen Electionis iure Clericis vniuscuiusque Metropoleos, Possessoribus, atque Clarissimis Viris: κατὰ τοὺς, & λαμπροτάτους vocat: *Ordinem Latini, & Honoratos* vocare solent, & *Plebem*. Omnibus præterea Episcopis Suffraganeis, & Comprouincialibus, vel maiori parti eorum ius eligendi seruatur.

De Electione verò totâ, ab omnibus Eligentibus Relatio mitti debet Constantinopolitano Patriarchæ; cui & ius Confirmationis Electionis antea factæ, & Consecrationis competit. Meritò enim illi, cui permittitur Consecratio, per consequentias Electionis inquisitio, & examinatio diligens, concessa intelligitur; sicut plenius in *articulo de Consecratione* dicemus. Vide *can. pen. Chalcedon. Synodi*, cuius vera sententia, ex locis supra citatis elucet: ea verba potissimum, Ἰηρισμάτων συμφώνων καὶ τὸ ἔδος γινώσκων, καὶ ἐπὶ αὐτὸν ἀναστρεφόμενων. Adde *l. 16. & 17. init. Cod. de Sacrosanct. Ecclesiis, & l. 29 §. vlt. C. de Episcopali audientia.*

Supereft, ut in Electionum iure ostendamus conuenisse Ecclesiam Orientalem cum Romanâ, & eodem sensu accepisse *d. can. 4. Nicænum & Laodicenum 13.* vt nempe integrum & illibatum retinerent ius suffragij *Clerus, Ordo, siue Honorati, & Plebs, siue Possessores*: non autem solis Episcopis permissam simul Electionem, & Ordinationem; & ademptam reliquis Electionem.

Et quidem initio tituli confirmauimus, ante Concilium Nicænum, vniuersæ Ecclesiæ ius eligendi competiisse, siue in Oriente, siue in Occidente. Post Nicænum; & Laodicenum, idem ius in Oriente retentum diutissimè probauimus: quin & in Occidente statim, ex Concilio Sardicensi indicauimus. Studium tantum fuit Patribus, scilicet Concilij Nicæni, & Laodiceni, auctoritatem Metropolitanorum conseruare; & ne à paucioribus, quam tribus Episcopis, Ordinationes, & Consecrationes Episcoporum fierent: itemque ne prævalerent viles & seditiosæ Plebeculæ in Electionibus, Syricius *Epist. 4. cap. 1. 2. & 3.* Vide supra vbi

de Electionibus quæ ita Ferrandus citat *no.* 4. & 6. Concil. Zellense ex *Epistola* *Papa*
Episcoporum in Syriæ, quam totidem verbis exscripsit Innocentius I. in *Epistola* ad
Pr. *Vetricium Rothomag.* ex qua *can. extra conscientiam Dist. LXIV.* Con-

cilium II. Carthag. sub Genethlio *can. 12.* Carthag. III. *can. 39. &*
40. Qui duo canones in Concilio Africano vulgò dicto, in *Codice*
canonum veteri 16. & 17. habentur: dicti verò *can. 12.* Concilij Car-

thag. II. particula refertur in *Collectione*, vulgò Carthaginensis Con-
cilij in *d. Codice* appellata, *cap. 13.* quod discriptum miserè ex tri-
bus Canonibus *d. Concilij II. 10. 12. & vlt.* Quare mirum non est, si
vera mens *d. can.* non fuerit percepta à Zonara, vel Balsamone; nec
potuerit percipi, turbatis fontibus, ex quibus manauit.
Summorum Pontificum antiquos canones plurimos similes habemus,
Bonifacij I. Hilario Episcopo Narbonensi, in quo, Clerus, Ordo, &
Plebs Lutubensis, petitione sua cessante, conqueruntur Patroclum Avela-
tensem eis Episcopum ordinasse. Celestinus vniuersis Episcopis per Vien-
nensem & Narbonensem Prouinciam constitutis, *cap. 18. in Cod. veteri*
Ecclesia: Cleri, Plebis, & Ordinis consensus, ac desiderium requiratur.
Leo Magnus acerrimus Nicæni Concilij assertor, in *Responsionibus, ad*
Inquisitiones Rustici Narbon. *Cap. 1. Tomo 1. Concil. Gal. pag. 112. &*
pleniùs in epistola ad Anastasium Thessalonic. Episcopum, cap. 32. 35.
& 36. in d. Cod. veteri Ecclesia: qui locus omninò coniungendus
cum verbis vltimis *can. 25. Concilij Chalced. suprâ citatis. De perso-*
na autem consecrandi Episcopi, & de Cleri, Plebisque consensu, Metro-
polititanus Episcopus ad Fraternitatem tuam referat; quodque in Prouincia
bene placuit, scire te faciat, vt ordinationem ritè celebrandam, tua quo-
que firmet autoritas. Non dedignantur Leges nostræ canones illos se-
qui, eosque sua autoritate confirmare: *Novella Theodosij & Valen-*
tiniani de Episcoporum ordinatione: Leonis & Maioriani, de Episcopali
iudicio, & de cæteris negotiis, &c. in Cod. Theodosian. l. 31. & 42. Cod.
Iustin. de Episcopis, & Clericis, sincero omnium iudicio eligendus Episco-
pus dicitur. Non. 6. cap. 1. Nouella 123. cap. 1. & Non. 137. cap. 2.
forma eligendi, & Decreti electionis consiciendi præscribitur. Sicut enim
inuitus Clericus, vel Episcopus; ita nec inuitis, & non petentibus Po-
pulis, debuit ordinari.

Ex illis originibus multa in Concilia Gallicana, antiqua præcipuè,
translata fuerunt. Taurinense *cap. 3.* Celeberrimum Regense in causa
Armentarij, *Tomo 1. Concilior. Gallia.* Plura exempla suppeditabit
Lectori doctissimus Sirmondus, in *Appendice ad Tomum 11. Concilio-*
rum Gallia, de antiquis Episcoporum Promotionibus.

Postremis tandem temporibus, in Oriente primò; postea in Occi-
dente seriùs, Cleri, & Populi consensus reiectus, *cap. 56. hoc tit.* No-
tauerat Gratianus ad *can. 34. Dist. LXIII.* Substitutus paulatim assen-
sus Principum, quem post liberam Electionem, Pontifices postremi
tantum concedunt, *cap. 14. & 28. hoc tit.* [Sed frustra: obnitentibus
contra, & ius suum sedulo & obfirmato animo asserentibus Regibus;
nostris præsertim, ut ex S. Ludouici Pragmatica de liberis Electioni-
bus constat, & infra docebimus, vbi de Iure Regio in Electio-
nibus.]

Separandum verò diligenter ab Electione Ius Nominationis, Præsentationis, siue Patronatus, quod etiam hodie Laicis competit.

Item notandum, quod ait Gratianus in *dicto can. 34.* in aliquibus Ecclesiis Electionem Episcoporum pertinuisse ad Clericos tantum maioris Ecclesiæ: quod probari ait ex Concilio VII. Nicæno; & in Gangrensi, autoritate Ferrandi Diaconi Carthaginensis in *Breuiatione Canonum*: quem locum rectè doctissimus Pithæus notauit corruptum esse, & legendum, *Ex Concilio Septimunicensi, & Macrianensi.* Extat locus integer, apud Ferrandum in *Breuiat. canonum, nu. 11.* [Quare rectè in *cap. 3. de Causa poss. & propriet.* secundum Statuta Canonum, Electiones Episcoporum ad Cathedralium Ecclesiarum Clericos dicuntur regulariter pertinere. Vide Molinæi *notam ad d. cap.* Nec tamen Canones, quos ad eum locum Glossa citat, probant solos Ecclesiæ Cathedralis Clericos electionibus Episcoporum interfuisse, remotis reliquis Conuentualium Ecclesiarum Clericis: imò contrarium manifestè probant, utrosque nimirum electionibus simul adhibitos.]

Choppinus hoc non obseruato, grauiter lapsus est. *lib. de Donatio pag. 290.*

Sicut autem Clericorum Matricis, seu Cathedralis Ecclesiæ præcipua est in Electione autoritas, in quâ etiam fieri solet Electio *cap. 28. hoc titulo*: ita æquissimum est, de gremio illius Ecclesiæ Episcopum assumi, & reliquis præferri, qui sunt alterius Ecclesiæ, *cann. 11. 12. & 13. Dist. LXI. Decreta Celestini cap. 17. & 18. in Cod. veteri Ecclesiæ Romane.* Primùm enim illi, inquit Celestinus, (propriæ scilicet Ecclesiæ Clerici) reprobandi sunt, ut aliqui de alienis Ecclesiis meritò præferantur. Vel si non in ea Ciuitate occurrunt, digni saltem peti debent ex eâdem Diœcesi. Si ex aliâ; petenda est facultas ab Episcopo proprio, *can. 34. Dist. LXIII. vide Hincmarum Remensem Tom. 11. Conciliorum Galliæ, pag. 641. 645. sub finem, & 649.* Aliquando enim iustæ sunt causæ, cur eligatur ex aliâ Ecclesiâ Episcopus, vel Abbas, *cap. 8. de Postulatione, et cap. 13. hoc tit. & hæc de iure ordinario.* Nam extra ordinem, siue de plenitudine potestatis, Pontifices Romani, Episcopos constituendi, vel confirmandi ius sibi reseruarunt: imò & suis Legatis à latere, vel aliis aliquando contulerunt *cap. 5. hoc tit.* His omnibus adde Sidonij Apollinaris *lib. 4. Epistolam 25.* & Hincmari *Epistolas pag. 585. & seq. Editionis Parisiensis*: ubi plurima ad Electiones Episcoporum Galliæ pertinentia, & ad Cleri, Regis, & Populi autoritatem in dictis Electionibus, tam ex Hincmaro, quàm ex aliis, referuntur.

NUNC DE METROPOLITANORVM Electionibus, in quibus etiam Cleri, Regis, & Populi ius idem suprâ probauimus, quod in Episcoporum Electionibus. Præterea Comprovincialium Episcoporum consensus requiritur: qui omnes simul, in sedem Metropolitanam conuenientes, qui omnibus præesse debebat, communibus suffragiis eligebant: ei tantum ordinandi Metropolitanani priuilegio seruato, quem consuetudo requirebat.

De Metropolitanorum Electionibus.

Eligebatur autem ex Presbyteris, vel Diaconis eiusdem Ecclesiæ; vel etiam ex Episcopis Comprovincialibus *cap. 6. de temporibus Ordinationum, & in hoc tit. cap. 9. in 1. Collect.* In fine hæc verba notanda.

Illud autem quod de Archiepiscopi Consecratione, Ordinatione, &c. ut in tractatu Ordinandorum. Quibus verbis & cetera, nos remittit ad can. 1. Dist. LXVI. Tractatus enim Ordinandorum incipit à Dist. XXIII. vsque ad Causam 1.

Patriarchæ autem quatuor summi confirmant Electiones Metropolitanorum: imò & ordinant, id est, consecrant, vel ex eorum præcepto; eisque Pallium tribuunt, & obedientiam cum iuramento exigunt, tam sibi, quam summo Pontifici. Quæ Priuilegia, ex Consuetudine, paulatim sibi Patriarchæ vindicarunt.

Vide infra, vbi de Consuetudinibus & Priuilegiorum potestate in Electionibus.

Pontifex verò, vel eius Legatus, Electiones omnium Metropolitanorum Occidentis, qui eius Patriarchatui subsunt, confirmat: quæ probamus *can. 10. & 18. Dist. LXIII.* maximè verò ex his, quæ collegit Antonius Augustinus *Epitomes Iuris Canonici parte 1. lib. 3. tit. 1. cap. 4. hoc tit. & cap. 4. supra de Postulatione*: vbi sub finem notanda hæc verba: *quamuis honestius videretur, si Suffraganei ad Metropolitim suam accederent.*

Obseruandum etiam summè, Metropolitanos in Africâ, vocatos fuisse Primates, & Primæ Sedis Episcopos, aliquando absolutè *Senes*. Non enim, sicut in reliqua Ecclesia; ita & in Africa ius Metropoleos Ecclesiasticum, in vnâ aliquâ certâ Ciuitate Prouinciæ consistebat: sed inter Prouinciales Episcopos, qui primus ordinatus fuerat Episcopus, ipso iure erat etiam Metropolitanus. Ratio habebatur tantùm temporis, quo quis Episcopus fuerat ordinatus, non autem Ciuitatis. Soli Carthagenensi Ecclesiæ priuilegia multa in reliquis omnes Ecclesias Africæ tributa fuerunt. Quanam verò illa sint, doctissimè explicauit primum V. C. Iacobus Sirmondus in *Propemptico lib. 2. cap. 8.* Quæ priuilegia nominatim confirmauit Iustinianus, post receptam Africam, in *Novell. 37. & 131. cap. 4.* vbi legendum, *Episcopo Iustinianæ Carthagenis, totius Africa Dioceseos*: malè, *Ciuitatis*, legitur in versione. Diocesis enim nomen, hoc loco, omnes Africæ Prouincias sub se comprehendit; quibus, & vniuerso Concilio totius Africæ, præesse ait Iustinianus Episcopum Carthagenensem, initio *Novella integræ*, quæ habetur in fine Iuliani *Novellarum*; cuius tantùm Epitome refertur in *dicta Novella 37.* Quare rectissimè, secundum hoc ius speciale Africæ, corrigendus est *titulus 5. Nomocanonis Photij*, *α, τ εν Αρειη λεγομενω Πειματων*; vbi malè *Πειματων*: quem errorem Balsamo retinuit. Primas in Africâ, siue Primæ Sedis Episcopus, is est, qui in aliis Ecclesiis appellatur Metropolitanus, vel Archiepiscopus. Et hi quidem Primates, vt diximus, constituebantur, non secundum potentiam alicuius Ciuitatis, sed secundum tempus ordinationis. Omnibus tamen totius Africanæ Dioceseos Episcopis præerat Carthagenensis Episcopus: quod totidem verbis expressit Leo IX. *Epist. 3. & 4.*

Subodoratus est Clarissimus & sagacissimus Nicolaus Faber; cuius *notam MS.* bona fide exscribimus, ad *suppositiam Epistolam* cuiusdam Stephani Archiepiscopi, & trium Conciliorum Africæ, ad *Damasum Papatam de Priuilegio, &c.* *Suppositia est hæc Epistola.* Nam tempore *Damasi* nondum Pontifex Romanus, summus omnium Præfulum Pontifex dicebatur, vt *suprà fol. 12. 14. 18. & infra 113.* Item, nulli erant *Archiepiscopi*

piscopi in Africa. Is enim Primas vniuscuiusque Prouincia censebatur, qui consecrationis tempore antiquior erat, vt apparet ex Epistolis Leonis IX. &c. Sicut olim, & nunc, Primates inter Episcopos Prouinciales dicuntur, qui tempore ordinationis priores fuerunt. Ad Primum Africanum pertinet Gregorij Magni *lib. 1. Epist. [72. &] 75.* ex qua sumptus est *can. 8. Dist. xii.* quem canonem *τοπικόν, localem,* propter ignorationem Consuetudinis Ecclesiæ Africanæ, non intellexerunt Interpretes; & textum corruerunt, hoc loco, *(Clericorum ordo deferat: delenda vox Clericorum; vt hic sit sensus.* Ad Primum promoueantur in singulis Prouinciis, qui priores sunt ordinatione, & tempore Episcopi.

Notandum etiam doctissimum Augustinum in *Epitome Canonum* malè inter minores Patriarchas, quos vulgò Primates appellamus, inferuisse *titulum, de Primatib. Africa.* Primas in Ecclesia Africana, appellatur, qui in reliquis Ecclesiis Metropolitanus. Primates autem vulgò dicimus, qui plures sub se habent Metropolitanos, qualis nullus in Africa, *præter Archiepiscopum Carthaginensem,* qui vniuersæ Ecclesiæ Africanæ præerat. Vide doctissimum Sirmondum *lib. 2. Propemptici cap. 9.* Mira Paradoxa, & planè singularia de Primatibus Africa, scripsit Abbas Netinus, qui nuper *Notitias Ecclesiarum Siciliensium* edidit. Lege, si ridere velis.

Obseruandum verò, post Electionem Metropolitanani, & eius Confirmationem, imò & post Consecrationem; licèt Episcopus ea, quæ sunt iurisdictionis habeat, nomen tamen Archiepiscopi vsurpare non posse, nec consecrare Episcopos, vel conuocare Synodum; nisi priùs à summo Pontifice Pallij vsum obtinuerit, in quo conferri dicitur Plenitudo Pontificalis officij. Præterea in traditione Pallij, solemne iuramentum tenetur præstare Pontifici, *cap. 4. hoc tit.* quod integrum extat in *notis Antonij Augustini, ad veteres Collectiones,* inter omiffa, & apud Baronium, *ad annum Christi 1102. nu. 8.* & ex eo, in *Tomo 111. Conciliorum, parte 2. pag. 426.* vbi inscriptio aliter se habet: nec mirum. Eodem enim exemplo, ad plures Metropolitanos missam fuisse, varietas inscriptionum indicat.

Reges etiam & Principes, vix admisisse huiusmodi iuramentum in traditione Pallij, quæ dicitur fieri per Apocrisarios, id est, Responsales Pontificis, *les Nonces,* ostendemus plenius, ad *titulum proprium, de Vsu, & auctoritate Pallij.*

Quamuis autem Metropolitanus, ante acceptionem Pallij, Episcopos non possit consecrare; potest tamen iubere, vt consecrentur à suis Suffraganeis

Iste enim Iustus est Iurisdictionis, quam habet post Confirmationem Electionis. Et ita Magistratus Populi Romani, quamuis de certis negotiis iudicare ipsi per se non possent, poterant tamen iubere iudicari.

Notandum etiam huic, quod dicitur in *cap. 4.* quod & confirmatur *tota Dist. xv 11.* Pontificem robur tribuere Conciliis Generalibus; illis non teneri; &, vt vulgò dicitur, esse suprà Concilium; aduersari manifestè Concilia generalia, Constantiense, & Basileense, quæ

non tantum Ecclesia Gallicana amplectitur, sed etiam multa alia Regna. Qua de materia vide quæ ad *d. cap. 4. hoc tit.* diligenter adnotata sunt, in *additionibus ad Panormitanum*. Qui quidem Panormitanus nonnihil immutavit sententiam, quam in Concilio Basileensi defenderat, pro ratione temporis & loci versatilis. Vide hinc *notas Molinæi, & can. si Papa Dist. xl.* attende Glossam *cap. 3. de Electione in vi.*

Vide in *Galliarum Libertatum tractatibus in 4. Honorum libri 1. pag. 321. & 322.*

Vide *Coquillij Histor. Nivernensem pag. 16.*

ad locum. *Et certe cum constitutio ista, tam utilis, tanti Concilij, &c. & quæ nuper collecta Tomo 2. Libertat. Ecclesiæ Gallicanæ cap. 12.* Verum hæc sufficiant in quæstione celebri.

Nolim tamen Italico aceto perfusos Doctores Sorbonicos, in *editione Actorum Concilij Florentini Roma 1638. curante, & adnotante Honoratio Justiniano, Bibliotheca Vaticana Custode Primario*, qui in *Prefatione in Collectionem Actorum*, ita censet de Basileensis Concilij sententiâ: *super hac quæstione, assertas ab eis veritates (de Concilio Basileensi loquitur) verius falsitates, de Potestate Concilij supra Papam, damnauerit*, scilicet Florentinum Concilium, &c. Quod ne per transennam videatur perstrinxisse, plenissimè tractat in *notis pag. 347.* Quia tamen Sorbonistarum Clarissimum Theologorum Collegium provocat; manum de tabulâ. Magistri adsunt, & quidem lacesiti. quid aliud est, quàm cicadas alisprehendere? Nec proculdubio ei abibit impunè, Gallis vigilantibus insultare, Agamus quod agimus.

-Ad summi Pontificis Electionem pertinet, *c. 6. desumptum ex can. 1. Conc. Generalis Lateranensis, sub Alexandro III. quod quidem statim, post pacem inter Pontificem, & Fridericum initam, habitum est.* Occasionem præbuit huic Constitutioni perniciosissimum schisma, quod octodecim annis duravit, aduersus Alexandrum verum & legitimum Pontificem, à viginti tribus Cardinalibus electum. Autoritate Imperatoris fretus Octavianus quidam insurrexit, Victoris nomine assumpto, qui à duobus tantum, vel tribus Cardinalibus fuerat electus; cui mortuo, Guido Cremenensis, & postea tertius Ioannes Abbas Strumensis, successerunt. Antipapam partes secuti sunt Germania, & Italiæ pars maxima, quæ Imperatori adhærebat. Alexandri partes primum Gallia, cuius exemplum plurima Regna secuta, Constantinopolis, Anglia, Scotia, & reliquis orbis ferè, vt narrat Continuator Aimoini *lib. 5. cap. 55. ad quod schisma pertinet cap. 5. hoc tit. & cap. 1. infra de Schismaticis*, sumptum ex *cap. 2. dicti Concilij Lateranensis.* Quin & in Galliam confugere Alexander coactus fuit, sicut & eius Prædecessores, Calixtus, & Paschalis II. Qua de re sic Arnulphus Lexouienensis Episcopus scribit ad Archiepiscopos & Episcopos Angliæ, *Benedictus Deus, qui Ecclesiæ Gallicanæ solitam misericordiam benignus impendit; vt eam semper agnitione veritatis illustret, &c. Sicut enim omnes, quos ad oppressionem Romana Ecclesiæ, rabida Teutonici furoris prouexit inuidia, virtus altissimi manifestata deiecit; sic omnibus, quos deuotio Gallicana suscepit, victoriam semper contulit & triumphum.* Insignes eam in rem *duæ Epistolæ Theobaldi Cantuariensis Archiepiscopi, quæ inter Ioannis Saresberiensis Epistolæ, 44. & 48. referuntur.* Qui quidem Theobaldus Thomæ Cantuariensis decessor fuit, & in cuius postrema tempora incidit electio Alexandri III. &

De Electione summi Pontificis.

sub quo etiam in Anglia admissa est. Nam in *sine Epist.* 44. ait, se fuisse infirmæ valetudinis, & ætatis decrepitæ: quod de Thoma Cantuariensi non potest intelligi ex iis, quæ scripsit Matthæus Paris in Henrico II. ab anno 1159. ad annum vsque 1163. Itaque in d. *epistolis* litera singularis T. Theobaldum Cantuariensem significat, non Thomam, qui successit Theobaldo. In dicta verò 48. *epistola*. Ita loquitur Theobaldus. *Ecclesia verò Gallicana, sicut nobis veridica relatione innotuit recepit Alexandrum; ab Octaviano recessit. Quod autem ad humanum spectat examen, meliori, saniori parti videtur adhæsisse: cum omnibus constet, quod persona Alexandri honestior est, prudentior, liberalior, eloquentior; causa eius ab omnibus inde venientibus sincerior, iustior pradicetur. Et quamvis neutrius illorum adhuc nuncium, aut scriptum viderimus; scimus tamen, quia omnes Nostrates, si vester consensus adfuerit, proniores sunt in partem Alexandri. Audiuimus autem quod Imperator vos in partem Octaviani trahere conetur: sed absit ut in tanto periculo Ecclesia, pro amore & honore hominis faciatis, nisi quod crederitis Domino placiturum. Nec decet Maiestatem vestram, si placet, ut in tota Ecclesia Regni vestri superponatis hominem, qui sine electione, et publice dicitur, sine gratia Domini, per fauorem vnius Imperatoris, tantum honorem ausus est occupare. Nam tota fere Ecclesia Romana in partem Alexandri est. Incredibile autem est, quod pars illa possit obtinere, preualere per hominem, cui iustitia deest, cui Dominus aduersetur. Eos vero in humili casu preualuisse certa recolimus lectione, quos Gallicana recepit ac fuit Ecclesia: & infelicem exitum eorum, quos tentationis imperius introduxit. Sic obtinuerunt temporibus nostris Innocentius aduersus Petrum, Calixtus aduersus Burdinum, Urbanus aduersus Vibertum, Paschalis aduersus tres, Albertum, Maginulfum, Theodoricum: & multi similiter in diebus Patrum. Quibus ex locis refellitur, quod scribitur in *epistola* 144. inter Petri Blesensis *epistolas*, quæ est Eleonoræ Angliæ Reginæ ad Celestinum Papam; quod scilicet, cum Reges Francia & Angliæ variis ab utraque parte Legationibus tentarentur, cumque Rex Francorum consiliorum varietate, cui Pontifici faueret, dubius fluctuaret; Henricus Rex Angliæ primùm Alexandro Pape consensit, multaque cautela Regem Francorum ad easdem partes suis pertraxit consiliis.] Ex [reliquis] Arnulphi, Ioannis Saresberienensis, & Petri Cellensis *epistolis* historia totius schismatis potest intelligi: potissimùm verò ex Radeuico de Gestis Friderici lib. 2. cap. 50. 51. 54. 55. 56. 66. & seq. qui tamen Historicus, Friderici, & Antipapæ Victoris tuebatur partes. Addenda, quæ Baronius, & post illum, Binius diligentissimè in Conciliis, ex variis Scriptoribus notauerunt: quibus iunge Guillelmum Neubrigensem lib. 2. cap. 9. & Petrum Blesensem *Epist.* 48. ad Guillelmum Papiensem Cardinalem; cuius potissimum operâ, pax inter Pontificem, & Fridericum tandem facta est Venetiis anno 1177. Neubrigensis lib. 3. cap. 2. *Auctuarium Aquicinctinum* Miræi ad Eusebium: Edita etiam nuper Lutetiæ Parisiorum anno 1632. *Historia Concordiæ inter Alexandrum III. & Fridericum I.* autore Felice Conteloro, Bibliotheca Vaticana Custode, ex optimis quibusque Autoribus, & MSS. Codd. diligenter collecta. Ex quibus locis illustrantur & ex-*

plicantur non tantum *cap. 5. & 6. hoc tit.* sed etiam *cap. 1. infra de Schismaticis*; quibus benignitas, & Clementia Alexandri III. commendatur. *Vide Gesta ipsius Alexandri III. ex Cod. Vaticano M S. in fine dicta Narrationis Concordia, inter Alexandrum III. & Fridericum I. pag. 189. omnino.*

Verum, ut ad *d. cap. 6.* redeamus: in eo ius singulare constituitur; ut Cardinales tantum eligant Pontificem: ille vero legitime Electus censetur, quem duæ partes elegerint; quamvis olim, sicut in reliquis electionibus maior & sanior pars sufficeret *can. 10. Dist. LXXIX.* Quod si quis à reliquâ tertiâ parte Cardinalium electus, nomen Pontificis usurpet, ipse & Electores excommunicantur, & deponuntur. Rationem iuris singularis affert: quia à nemine Pontificis Electio confirmari potest, qui si quid dubium occurrat, definire possit: ideoque, non sicut in reliquis Electionibus expectatur Confirmatio; sed statim electus Pontifex consecratur.

Dicitur initio *huius cap. super Electione Pontificis prædecessorum Constituta manasse*, qualia extant in *can. 1. Dist. XXI. can. 21. 22. 23. 28. in fine, 29. & seqq. quatuor Dist. LXXIII. & tota Dist. LXXIX. & initio Registri Gregorij VII. ante Epistolas*, quibus adde *Epitomen Antonij Augustini, lib. 1. tit. 5.* Et quidem notandus maximè *can. 1. Dist. XXIII. & iungendus cum can. 1. & 9. Dist. LXXIX.* Sumptus est autem ex Concilio Lateranensi, in Basilicâ Constantinianâ, siue Lateranensi Patriarchio habito, præsidente Nicolao II. Huius verò Decreti meminit Petrus Damiani, qui eo tempore florebat, in *disceptatione Synodali, inter Regis Advocatum, & Ecclesie Defensorem*: & verum & legitimum canonem agnoscit ipse Defensor Romanæ Ecclesie. Fidem etiam faciunt omnia Gratiani exemplaria. Quin & Innocentium III. verba ipsius canonis referentem, infra inducimus: adeò ut non rectè inspectus videatur illustrissimo C. Baronio. Iunge *Acta d. Concilij Lateranensis*, edita nuper à Binio, & quæ in *notis* ex Baronio transcripsit, & *Iuonem Parte V. cap. 79. & seq.* in cuius inscriptione lege in *Constantinianâ Ecclesiâ.* Anton. August. *Dial. 13. lib. 2. de Emendat. Gratiani.* Petrus Damiani *Epistola 20. lib. 1. & 11. lib. 8.*

Ex his omnibus colligimus, ab initio Pontificis Romani Electionem, sicut & reliquorum Episcoporum, fuisse penes Clerum, Populum, & Imperatores.

[Et quidem quodammodò Constantinus Imperator suas partes interposuit in Electionibus Episcoporum, ut ex Eusebio constat *lib. 3. de vita Constantini cap. 57. 58. 59. & 60.* Sed & ipsorum Summorum Pontificum electiones, Imperatorum & Magistratum autoritate firmatas Historiarum monumenta declarant. Electionem Damasi Prætextatus, Præfectus Vrbi, aduersus Vrscinum, qua pollebat, potestate tatus est, eiusque schisma repressit, ex Ammiano Marcellino *lib. 27. Rufino lib. 2. cap. 10.* Baronio *tomo 4.* quibus adde *Appendicem Cod. Th'odos. pag. 86. & 87.* Vbi subiicitur Imperat. Gratiani rescriptum. Bonifacij verò electionem, excluso Antipapa Eulalio, firmam esse iussit atque sancit Honorius Augustus, Symmachi *Actuarium pag. 305. et seq.* & Baronius *ad an. 419. num. 34. & 43.* De qua re Gratia-

Florus in *ex-*
cerptis in fine
operum Agobar-
di disertè ait,
suo tempore
Pontificis elec-
tionem liberam
fuisse, & abs-
que Imperato-
rum Consultu-

Quin Carolo Magno Adrianus I. liberam facultatem Pontificis constituendi dedit: cui iuri Ludouicus Pius renunciaſſe [quidem dicitur anno Christi 817. ſed reſumpſit ius ſuum decennio poſt, anno ſcilicet 827. Quod etiam] iterum, tranſlato imperio ad Germanos, Leo VIII. Othoni I. conceſſit. Quæ, quamuis & à Baronio, & à Binio, vel ſuſpecta, vel falſa dicantur, & primùm à Sigeberto conſcripta; apud Collectores tamen canonum, etiam Gratiano antiquiores, & ſaltem Sigeberto cœtaneos, reperiuntur. Et, quod notandum, Romani Correctores, nihil contra illos canones notarunt. Otho I. liberam Electionem permiſit; nec tamen ſequentes Imperatores huiusmodi donationem probauerunt, vt colligitur ex Othonis III. *Decreto*, quod ipſe protulit in Electione Sylueſtri, vocati ante Gerberti, quæ extat in *ſine Epistoſarum* ipſius, ſub nomine antiquo Gerberti editarum: in quo & alia notatu digna continentur. Sequentes Imperatores liberam Electionem reliquerunt: & tandem ipſe Fridericus I. vt conſtat ex *Actis Alexandri III. de Concordiâ inter Alexandrum III. & dictum Fridericum I.* quæ à Baronio primùm publicata, poſtea nuper plenius edita fuerunt, ex Vaticanis Codic. in *hiſtoria Concordiæ ſupra citata.*

Denique Alexander III. hoc noſtro *cap. 6.* ex Concilio Lateranenſi, ad ſolos Cardinales definiuit Electionem Pontificis pertinere: quod primùm inchoatum fuerat ſub Innocentio II. ſub quo Populus Rom. & Clerus omninò exclusus eſt ab Electione Pontificis: & ad ſolos Cardinales tranſlata eſt Electio; à quibus, mortuo Innocentio II. primùm Celeſtinus II. reiectis ſuffragiis Populi, & Cleri creatus eſt, quod confirmatur *dictâ Conſtitutione noſtrâ.* Et hæc omnia ex actis publicis, & Scriptoribus illius æui probauit doctiſſimus Onuffrius Pauuinius in *notis ad vitas Innocentij II. Clementis III. & Alexandri.*

Commodiùs etiam viſum fuit, Electionis Pontificum formam accuratiorem præſcribere, & Cardinales Electores arctiùs conſtringere, propter magna pericula, quæ ex diutinâ vacatione Sedis, & Cardinalium diſcordiâ, ſæpiùs Eccleſiam turbauerant. Itaque in Concilio Lugdunenſi Generali, ſub Gregorio X. habito, primùm dictum *cap. 6. hoc tit.* confirmatum eſt; & præterea introducta Conclauis forma, & Electionis ſolemnia ſubtiliſſimè definita in *can. 1. dicti Concilij*, ex quo ſumptum eſt *cap. 3. de Electionibus in v1.* qui canon iterum confirmandus fuit, & declarandus in *cap. 2. de Electionibus in Clementinis*, ſumpto ex Concilio generali Viennenſi ſub Clemente V. Poſteriores enim Pontifices ſenſim reſeſſerant ab obſeruatione & formâ, à Gregorio X. definitâ: vt conſtat ex *notis doctiſſimi Onuffrij ad vitas Gregorij X. Ioannis XXI. & Clementis V.* quibus in locis formam Creationis hodiernæ pleniffimè exponit: cui iunge *doctam interpretationem Ioannis Andreae ad cap. 3. de Elect. in v1.*

Notanda verò maximâ poteſtas, quam Dominis locorum, vbi fit Electio Pontificis, Concilia tribuerunt: vt Cardinales includant, eoque compellant in Electionem conſentire, & in numerum definitum conuenire.

Adde Synodum Rauennensem, habitam ſub Ioanne IX. quæ extat *tomo 3. Concil. parte 2. & Maſſonium in vita Ioannis IX.*

Vt autem facilius id fiat, admittuntur suffragia Cardinalium excommunicatorum, interdictorum, vel suspensorum: itémque vt non tantum de numero Cardinalium possit assumi Pontifex; sed etiam ex personis cuiuscunque ordinis, & conditionis, etiam sæcularis, & laicæ. Præterea non expectantur absentes Cardinales, post decem dies elapsos. Quæ omnia aliter se habent in reliquis Electionibus: sed hoc casu, singulari iure sunt recepta; tum propter periculum diutinæ vacationis Sedis, tum propter summam auctoritatem Electorum. Quâ de re ita eleganter Innocentius III. in *Sermone 3. in Consecratione Pontificis*. Solet dici carna-

Vide infra, vbi de Consecratione in pr. & cap. ult. §. porro, vt rata extra. *le coniugium, quod est inter virum & fœminam initiatum, ratum, & consummatum: initiatum in desponsatione, ratum in consensu, consummatum in copulâ: sic & spirituale coniugium, quod est inter Episcopum, & Ecclesiam, Initiatum dicitur in Electione, ratum in Confirmatione, consummatum in Consecratione. Illud autem coniugium, quod ego sponsus (de seipso loquitur Innocentius) cum hac meâ sponsâ contraxi, simul fuit initiatum, & ratum; quia Romanus Pontifex cum eligitur, confirmatur; & cum confirmatur, eligitur. Nonne recolitis, quod de ipso legistis in canone, quoniam electus, sicut Papa verus, auctoritatem obtinet regendi Romanam Ecclesiam, & disponendi omnes facultates illius? Designat Innocentius III. Canonum peritissimus, can. 1. Dist. xxiii. verba ipsa vsurpat autor canonis Nicolaus II. in Concilio Lateran. vt suprâ probauimus.*

NUNC DE ABBATVM, vel Priorum, & Abbatissarum Electionibus agendum; ad quas pertinent, cap. 10. 13. 16. 28. 37. 38. 47. 49. & 51. hoc tit. In constituendis huiusmodi personis, progressus iuris obseruandus est, qui fuit huiusmodi.

Primis Ecclesiæ temporibus, Monasteria, & Monachi, in omnibus erant subditi Episcopis, qui plenam, tam in personas, quàm in bona Monasteriorum potestatem habebant. Abbates, Priores, Abbatissas instituebant; indignos remouebant, & emendabant Monachos & Moniales, can. 4. & 8. Concilij Chalcedonensis: Septimæ Synodi, can. 13. & 17. cin. 12. *Causa xvi. Quæst. 1. can. 1. 8. 11. 12. 13. 28. 29. 30. & ult. Causa xviii. Quæst. 11. Antonius Augustinus Epitomes Iuris Canonici parte 1. lib. 9. tit. 43. 49. 60. & 61.*

Paulatim verò, Regibus exigentibus & Principibus, vel aliis fundatoribus, cœperunt Monasteria eximi in Fundatione ipsâ, ab Episcopis Diocesanis, causâ cognitâ, & sapius ad id conuocato Concilio. Et quidem, in primis istis Exemptionibus libera Electio Abbatis Monachis permittebatur, & dispositio bonorum Monasterij. Electus tantum præsentandus erat Episcopo benedicendus, & installandus: & in installatione Episcopo obedientiam promittebat solemniter, & in scriptis, vt infra dicemus. In reliquis omnibus manebat integra atque illibata iurisdictio & auctoritas Episcopi, secundum dispositionem Iuris communis.

Postea à Pontifice Romano Exemptiones concedi solitæ fuerunt, adhibito tamen Episcopi consensu. Notandum autem aliquando Episcopos specialiter expressisse in Chartis Exemptionum, quænam iura sibi potissimum reseruarent. Exemplum insigne habemus, in Chartâ Fun-

dationis simul, & Exemptionis Monasterij Andrensis; cuius fit mentio in *cap. 8. supra de Consuetudine*. Charta extat apud Aubertum Miræum, in *in diplomatibus Belgicis lib. 2. cap. 23.* his verbis. *Electus autem, Episcopo Teruanensi consecrandus presentetur, à quo suscepta benedictione, ei debitam promittat subiectionem; excommunicatos nostros, aut pœnitentes minime recipiant; oleum cum Chrismate, à nobis, per se accipiant.*

Præcedente tempore, Pontifices soli, irrequisitis Episcopis, Exemptiones plurimas concesserunt, sub diuersâ formâ; aliquando adeo prolixas & amplas, vt per omnia ab Episcoporum iurisdictione & potestate soluerentur; easque non tantum in fundatione, sed etiam postea, cum libuisset.

Qui autem plenissimum ius Exemptionis habent, in speciales Ecclesiæ Romanæ filios accepti dicuntur, & nullum Episcopum habere, præter Pontificem Romanum *cap. 4. de Parochiis, & alienis Parochianis, in 1. Collect.* vulgò dicimus, *immediatè, sine ullo medio subiecti Pontifici*: quod sæpius ægre tulerunt Episcopi. Quam in rem insignis est locus apud Glabrum Rodolphum *lib. 2. cap. 4.* Itémque vide querelas Cantuariensis Archiepiscopi, apud Petrum Blesensem, *Epist. 68. ad Alexandrum III. Iuonis epist. 36. & 195. aduersus Goffridum Vindocinensem; Bernardum lib. 3. de Consideratione ad Eugenium, & Epist. 42. ad Archiepiscopum Senonensem.*

Huiusmodi verò Abbates Episcopi vocare solebant *Acephalos*; quorum aliqui professionem Obedientiæ, quæ debetur Episcopis, tam ab Abbatibus, quàm Abbatissis, denegare solebant in Benedictione; cuius professionis forma proponitur in *cap. ne Dei Ecclesia, extrâ de Simonia.* Omnino vide Goffridi Vindocinensis *Epist. 7. & 27. & notas doctissimi Sirmondi: Petrum Cellensem Epist. 3. lib. 1. Et Antonium Augustinum, locis supra citatis.*

De Benedictione Abbatum infra, vbi de Cōsecratione & Benedictione §. de Benedictione ve-

rd. Quod si eam denegent Episcopi absque causa, compelluntur autoritate regia; nullo dato vel accepto. Insigne exemplum apud Ordericum Vitalem *lib. 9. Hist. sue.* Vide Autorem *Libelli, de la puissance Royale pag. 48. & 49.*

Colligitur ex his, à longo tempore, Electiones Abbatum, & Abbatissarum, ab Episcopis ad Monachos & Monachas translatas fuisse; Confirmationem solam, vel Benedictionem Episcopo Diœcesano relictam: quod & probant, *can. 1. 2. 3. & 4. Causa xviii. Quæst. 11. quibus iunge l. 40. & 47. Cod. de Episcopis & Clericis, Nouellas 5. cap. ult. & 123. cap. 31.* Ex quibus etiam constat, non habitâ ratione ætatis, seniores, sed probos, & exercitatos in monasticâ disciplinâ, esse eligendos. Quare qui in regulâ peritus non est, qui professus non fuerit, qui non eiusdem ordinis, si eligatur, electio nulla erit: etiam non obstante contraria consuetudine, *cap. 27. 37. 38. & 49. hoc tit. & cap. 28. de Electionib. in vi.*

In *d. vero ca. 37. hoc tit. pro Lexouienſi Abbate, lege Luxouienſi, Abbé de Lusseul, in Comitatu Burgundiæ.* Eiusdem *cap.* verba hæc subobscura, *Cum nullam spem, vel promissionem habens, vt Abbas fiat, debeat monachari, &c.* Rectè versio Gallica vetus: *Car il deuit deuenir*

Adde *can. 20. xxvi. Q. vii.*

Moine, sans auoir nulle esperance, ne promesse d'estre fés Abbé.

Quamuis autem huiusmodi personæ non possint eligi; causâ tamen cognitâ, à superiore possunt postulari, *cap. 13. hoc tit.* vel etiam propter utilitatem Ecclesiæ Pontifex, super huiusmodi Electione dispensare potest, *cap. 38. hoc tit.*

Eligendus verò ex gremio Ecclesiæ vacantis peti debet potissimum; non ex altero Monasterio, licet eiusdem ordinis; nisi de consuetudine. Quibus iunge *can. 3. 4. 5. xviii. Quest. 11. & omnino Epistolam 13. lib. 14. Registri Innocentij III. & notas.*

Electioni autem interesse debent Monachi, vel Sanctimonialis Monasterij illius, in quo Superior desideratur; non verò alterius Monasterij: imò nec admittuntur, qui ex illo Monasterio in aliud Monasterium transferunt; quibus ne in transitu quidem licet hoc ius sibi recipere *cap. 47. hoc tit.*

Laici penitus excluduntur ab Electione Prælatorum, non tantum in Ecclesiis Conuentualibus vel Monasteriis, sed etiam in Collegiatis: & eis tantum, licet sint Patroni, assensus relinquitur Electioni iam factæ, *cap. 51. & 56. hoc tit. & cap. 25. de Iure Patronatus.* Vbi illa verba notanda. *Nisi aliter de sua iurisdictione obtineat* (Patronus scilicet), id est, nisi in ipsâ fundatione expresserit Patronus, & conuenerit nominatum, vt Electioni interesset; vel etiam, quod amplius est, nisi ius præsentandi & nominandi Prælaturam exceperit. Quod postea confirmabimus: prius enim huc pertinens, *capitis 51* species intelligenda est.

Infra vbi de Electione per
scrutinium §.
exceptis.

In *Catalogo Cœnobij Cluniacensis*, qui nuper à diligentissimo viro, in *Bibliothecâ Cluniacensi*, bono publico editus est, inter Prioratus subditos immediatè Cluniacensi, sub titulo *de Prouincijs Angliæ & Scotia*, Prioratus memoratur sancti Pancratij Leuuenis, Cicestrensis Diocesis, in Angliâ: *Quæ*, vt in dicto Catalogo dicitur, *de quinque filiabus secunda filia: & videatur super hoc quadam Prouisio facta per Abbatem Bertrandum anno 1298. de dicto Prioratu; in quâ institutione Prior sancti Pancratij Leuuenis iurauit sibi plura: licet dicta Compositio hodie sit reuocata per Decretalem, Sacrosanctæ Ecclesiæ, de Electionibus in Authentico: et constat etiam, per Litteras Apostolicas, quas habemus.* Et in *Statutis* eiusdem Bertrandi pag. 1585. *Bibliothecæ Cluniacensis*, tertius locus inter Priores adsignatur Priori Leuueni, post Priorem Claustralem Cluniacensem pag. 1585. Eiusdem ad Generale Capitulum conuocati excusatio habetur in eadem *Bibliothecâ*, scripta anno 1259. vbi se vocat Priorem sancti Pancratij *de Leunes*. Imò & in quodam priuilegio concessio ab Honorio II. Petro Venerabili, anno 1125. inter Prioratus subditos Abbati Cluniacensi, *Cella sancti Pancratij de Leunes*, qui aliquando præcisè, *Priour de Leunes*, appellatur, Thomas de Valingan sub Richardo II. pag. 1909. Ex quibus testimoniis constat Compositionem, de qua hoc nostro cap. agitur, cuius est autor Gregorius IX. multis annis post fundatum Monasterium, factam fuisse, vnâ cum Patrono, nempe anno 1298. Fundatum enim fuisse à Guillelmo Vvarenniæ Comite in Prouincia Suffexia Camdenus in *descriptione Britannicæ* refert. Vide Rogerum Houedenum pag. 590. in fine. Vnde in

hoc cap. 51. Comite de Varenna, legendum. Vetus versio Gallica, de le Comte de Varenne; id est, cum Comite, &c.

Quare non pugnat cum *dicto cap. nobis de Iure Patronatus*. Et sanè, reiectis solutionibus reliquorum Interpretum, vera videtur Goffredi sententia, quam ad *hoc cap. 51.* refert Ioannes Andreas: in *Pralati Electione in Collegiatâ, vel Conuentuali Ecclesiâ, interesse, et habere ius suffragij Patronum; vel etiam quod maius est, Ius Nominationis, et Præsentationis Pralati; etiam Laicum, Regem, seu Principem, aut quemlibet alium: dummodo hoc ius sibi vindicet, ex vi privilegij in fundatione concessi*. Quod idèd receptum, vt facilùs Laici inuitarentur ad fundandas, & dotandas Ecclesias: cuius rei insigne habemus exemplum in *Epist. 21. lib. 13. et 192. lib. 15. Registri Innocentij III. iuncto can. 4. XVIII. Quæst. 11. ibi: possessionis dominus poposcera*.

Nec multùm ab eâ sententiâ recedit Ostiensis, qui hæc verba *dicti cap. nobis: de sua iurisdictione*, ita explicat, *id est, Privilegio à Papa concessio*: nullum enim alium ait tale privilegium posse concedere. Itaque tutiùs est, vtrùmque coniungere, reservationem primùm in fundatione exprimere; & postea confirmationem à Pontifice obtinere; sicut in *dictis duabus Epistolis Innocentij*. Quamvis stricto Iure ex his, quæ diximus, sufficiat expressio privilegij in fundatione, comprobata à Diœcesano; sine cuius consensu notum est, Ecclesias, Monasteria, & Oratoria non posse construi.

Posteaquam verò fundatæ fuerunt Ecclesiæ, & dotatæ, non ampliùs permittendum hoc privilegium, etiam Patrono; nisi fortè super hoc, privilegium speciale à Pontifice impetrauerit, ex sententia Ostiensis. Quare Glossa ad *hoc cap. 51.* malè improbat generaliter Consuetudinem Bononiensium; quâ qui Patroni sunt, eligere dicuntur Prælatum in Collegiatâ Ecclesiâ, vnâ cum Clericis: quod iure licet, si Patroni in fundatione ius illud retinuerint.

Aliud in Præbendis, Rectoriis, & Capellis, in quibus ius habet nominationis & præsentationis Patronus, ipso iure, ex fundatione; quamvis nec in continenti, nec ex interuallo, ius illud exceperit.

Quod autem regulariter consensus Patroni Laici requiri dicitur post Electionem: ne inutilis sit assensus; si dissentendi iustas causas habeat Patronus, meritò audietur contra Electionem: quæ est sententia doctissimi Ostiensis; cuius verba notanda. *Quia, si à Principe temporali temporalia teneat, & suspectus est, vel Infidelis; meritò audietur; sicut in illustris Regis Angliæ privilegio continetur. Idem videtur, & si temporalia non teneat.* [Adde Innocentium I V. in *cap. super his de accusationibus* in verbo *excludatur*. Ostiensem *eod. tit. num. 5.* & Iuonis *Epist. 61. 161. aliquorum, Episcoporum scilicet, quia concessiones Regum nondum consecuti fuerant, Consecrationes distulisse, scilicet fummos Pontifices. Iunge can. Agatho & seq. Dist. LXIII. & infra, ubi de iure regio in Electionibus.*] Quod ius commune est in Electionibus Episcoporum, & Abbatum: in quibus assensus Regius requiritur, post electionem factam, *cap. 14. 18. & 28. hoc tit.* Imò non tantùm assensum, sed etiam consensum iure desiderari, non autem abusiue, contra quod dicitur in *dicto capitulo 28. initio huius tractatus* indicauimus, & in fine pluribus confirmabimus.

Eligere autem non tantum Laici prohibentur : sed etiam Monachi, vel Clerici excommunicati, interdicti, vel suspensi, eligere; nec eligi possunt, *cap. 16. et 38. hoc tit.*

Itemque Electiones contra priuilegia Ecclesiarum, vel formam in fundatione Ecclesie præscriptam factæ, non valent *cap. 27. hoc tit. in Antiquâ, et cap. 8. de Consuetudine.*

Supra tit. de Postulatione initio §. definiripotest.

Notandum autem tam in Electionibus Episcoporum, quam Abbatum, non tantum assensum simplicem, sed consensum Regum nostrorum interuenisse: imò sæpè ab eis, facultatem eligendi petitam fuisse, tam in ordinandis Monasteriis virorum, quam fœminarum: & ad hanc materiam pertinent *d. cap. 51. et 56 hoc tit. & in cap. 10. in Antiqua hæc verba notanda: quamquam Rex penitus inficietur violentiam, & in cap. 34. ibi, Patriarcha, vel Princeps.*

Vide infra vbi de Regis Angliæ Iure in Electionibus. & Ordericum vitalem *Hist. Eccles. lib. 3. ad an. 1059.* cuius locus infra refertur, vbi de Inuestituris.

Idemque ius in Angliâ seruatum, & à Guillelmo Conquestore inductum diligenter notauit statim in *Prefat. Historia sue*, diligentissimus scriptor Eadmerus; & Ioannes Saresberiensis *Epist. 227. in electione Prioris Cantuariensis. & in Epist. 261.* ita Abbas quidam loquitur, *se Abbatiam à Romano Pontifice non habere, sed curam paucarum, de quibus non curabat, animarum: securumque esse de temporalibus bonis; quia ei Romanus Pontifex prædia auferre non poterat, quæ ab alio possidebat.* Plura de ea re, in *sine huius tit. vbi de Inuestituris.*

* De Electione Imperatoris.

* **NEC TANTVM** de Ecclesiasticis Electionibus, sed etiam de Electione & Consecratione Imperatoris, in celebri *cap. 34. hoc tit. & de Electione Senatorum Romanorum in ca. 17. hoc tit. de Electione in v. l.* tractatur.

Vt autem intelligamus sententiam dicti *cap. 34.* repetendum est factum ex historiâ. Mortuo Henrico V. Imperatore & Rege Siciliæ, grauis inter Electores orta est discordia. Alij Philippum, Fratrem Henrici, Ducem Suauia; alij contra Othonem, ex Saxoniæ Ducibus ortum, elegerunt in Regem Romanorum. Ad controuersiam dirimendam Innocentius III. Legatos duos in Germaniam, Sutrinum Episcopum, natione Germanum, & Abbatem sancti Anastasij Cisterciensis Ordinis: quibus in mandatis dederat, vt de Electionis formâ, Electorum personis, & de toto negotio diligenter inquirerent; quæ deinde omnia fideliter Pontifici insinuarent. Vnde notandum, quod & in *hac Decretali* Innocentius III. expressit, *nullam iurisdictionem, & potestatem, Pontificem dedisse Legatis; sed tantum inquisitionem.* Huius mandati fines cum egressus fuisset Sutrinus Episcopus, grauius ab Innocentio III. punitus est, & in Monasterium detrusus, vt nominatim dicitur in *Gestis Innocentij III. pag. 9.* Electores verò Philippi tres Legatos ad Innocentium miserunt, qui nominantur in *integrâ Decretali*; quibus coram Pontifice auditis, & plenâ cognitione causæ habitâ, improbata fuit Electio Philippi, propter rationes, quæ sigillatim enumerantur in *hac Decretali*, scriptâ ad Bertoldum Ducem Zaringia; qui conuentu habito Colonia, à quibusdam Electoribus in Regem Romanorum electus fuerat: cui tamen iuri renunciauit, & in gratiam rediit cum Philippo. Ad hunc itaque Bertoldum scribit Innocentius III. tentans eum dimouere à tuitione Philippi: ideoque eum absoluit à iuramento fidelitatis,

litatis, quod præstiterat. Eo colore, ad obtinendum Imperium Philippo indigno iudicato, atque remoto à Pontifice, amplius Bertoldus non videbatur teneri religione sacramenti, quod non ratione personæ Philippi, sed ratione Regni præstiterat. Sed re verâ, nunquam Reges & Principes admiserunt hoc licere Pontifici.

Tertius Otho, ut diximus, eligitur in Regem Romanorum Colonia, à Colonienfi Archiepiscopo, Argentinensi, & quibusdam aliis Principibus, tam Ecclesiasticis, quàm secularibus; qui ægrè ferebant se in Electione Philippi fuisse contemptos. Electus est Otho anno 1198. cum adhuc in Angliâ versaretur, procurante & promouente huiusmodi Electionem Richardo I. Rege Angliæ, Othonis avunculo.

Post Electionem, uterque Aquisgranum, sedem Imperij festinauit. Prior urbem occupauit Philippus; ex quâ subito pulsus ab Othone, qui in eâ ab Adulpho Colonienfi Episcopo, ritè & solenniter, maiorum more, in Regem Romanorum coronatus est; sicut in hac Decretali exprimitur.

Scissum itaque, & diuisum est imperium. Schisma pluribus annis durauit. Pars Principum Germaniæ Philippum, & Gallia vniuersa: pars altera Germaniæ, Anglia, & ferè totum Belgium sequebantur Othonem: imò & ipse Innocentius III. Quare historici Angliæ, & Italiæ sunt propensiores in Othonem, ut constabit satis, si examinentur ea, quæ scripserunt Rogerus Houedenus pag. 776. 794. Matthæus Paris pag. 184. & 191. & ex eo Matthæus Vvestmonasteriensis pag. 261. & 263. quibus iunge omninò *Gesta Innocentij III. pag. 9. & 10.* vbi & enumerantur, qui vel partes Othonis, vel Philippi secuti sunt. Contra plurima reperies, quæ ad causam Philippi firmandam pertinent apud alios Scriptores, Rigordum in *Gestis Philippi Augusti pag. 200. 207. 209.* maximè apud Abbatem Urspergensis pag. 318. 319. & 323. in *vitâ Henrici VI. Philippi, & Othonis IV.* vbi & nominatim istam Decretalem refert: non quidem ex *Compilatione Decretalium Gregorij IX.* quâ hodie vtimur; sed ex *antiqua Collect.* 111. & eam diligenter excutit. Vnde recentiores omnia ferè excipserunt, Trithemius in *Chronico Hirsangienfi*, & Cuspinianus.

Remoto itaque Philippo, imò & excommunicato, coronatus est Romæ Otho, ab Innocentio III. anno Christi 1210. *contra voluntatem Philippi Regis Francorum, pro maximâ parte Romanis contradicentibus, & multis de magnatibus Imperij non assentientibus:* quæ sunt verba Rigordi, in *Gestis Philippi Augusti ad annum 1210.*

Nec serò, sed statim Innocentium III. pœnituit. Nam eodem anno contra Iuramentum, quod Innocentio solemniter, ut moris est, in coronatione Otho præstiterat de tuendâ & defendendâ Ecclesiâ, cuius specialis Filius, & Aduocatus appellari solet Imperator; occupauit non tantùm patrimonium sancti Petri, sed etiam patrimonium Friderici Regis Siciliæ, cuius tutor Innocentius fuerat à Matre constitutus. Quare ab Innocentio III. in Concilio Romæ habito, anno 1210. excommunicatus est, & depositus.

Postea, ut Rigordus loquitur, *Alemania Barones, mediante consilio Philippi Augusti, elegerunt Fridericum I. filium Henrici VI. anno*

Vide tomum 2. *Hist. Leodiensium Episcoporum pag. 166. & 167. & maximè pag. 179. 183. & 197.* vbi de excommunicatione Philippi, & cœde Alberti Leodiensis Episcopi.

1211. quem antea, adhuc patre viuente, infantem & bimam Principes Germaniæ penè omnes, assumpserant in Regem Romanorum, & ei fidelitatem iurauerant; inter quos Philippus eius Patruus: cui propterea periurium in hac Decretali verè obiicitur; quod & Glossa non ignorauit. Vide Abbatem Urspergensem in *Henrico V. sub finem*, maximè pag. 326. & 327. Rigordum de *Gestis Philippi, ad annum 1210. & seqq. Chronicon Antissiodorense pag. 107 & Gesta Innocentij III. pag. 8.*

In hoc verò capitulo Celebris reprobat Electionem Philippi: non propter aliquod vitium Principum Germaniæ eligentium, quibus ius eligendi competere agnoscit, & culpâ caruisse in eligendo; sed propter notoria impedimenta personæ Philippi Electi, quæ diligenter enumerat. Primò, contempti multi fuerant ex Electoribus, vt supra attigimus. Deinde Philippus excommunicatus fuerat à Celestino prædecessore Innocentij, propter inuasionem & deuastationem, tam Apostolici patrimonij, quàm Friderici II. Cuius excommunicationis fit mentio in *Gestis Innocentij III. pag. 9. & 10. & apud Urspergensem locis citatis, maximè pag. 319.* Idem erat periurus; quia, vt diximus, contra fidem datam filio fratris Henrici, se curauerat eligi. Præterea, quod additur in *integrâ, Marcuardo, sine Marcualdo*, excommunicato sæpiùs à Pontifice, utebatur; & eum fouebat: quamuis & Pontificem, & pupillum Fridericum opprimere conaretur, ipse licet beneficio Friderici ad summos honores prouectus, Urspergensis in *Henrico VI. & Gesta Innocentij pag. 10. & seqq.* Postremùm, quam rationem facit plurimi Innocentius III. *ius Electionis periturum*, ait, *si ex unâ & eâdem domo, aliquis semper ad Imperium assumeretur: ita enim fieret, vt potius ex successione, quàm ex electione deferretur.* Certum autem erat Friderico I. Henricum successisse eius filium, cuius frater Philippus electus fuerat. Idem tamen ex post facto contigit. Nam deposito Othone, in eius locum substitutus est, atque coronatus ab Innocentio III. filius Henrici Fridericus II. non sine difficultate; quia Innocentius progeniem illam non amabat, vt ait Rigordus *loco citato, & Urspergensis pag. 319.* qui Urspergensis tamen plus æquo fauet Philippo. Edoctus nempe Innocentius iniuriis & vexationibus, quas non tantùm Ecclesiæ, sed etiam vniuersæ Italiæ illa progenies intulerat, eam meritò oderat. Quare statim initio Pontificatus sui coniurationi Ciuitatum Italiæ aduersus Germanos fauerat, quæ inter se coniurauerant: *Quod nullum in Imperatorem, & Regem reciprent, nisi quem Romanus Pontifex approbasset, pag. 5. & 8. Gestorum Innocentij.* Enumeratis autem iniuriis acceptis à quatuor Imperatoribus ex illa domo, idèd Philippum reprobat, quod de genere Persecutorum dicat eum progenitum. Additur & illa ratio in *integrâ Decretali: quod Philippus non ubi debuit, nec à quò debuit, coronam & vactionem accepit.* Coronatus fuerat non Aquisgranis; sed Moguntiæ: nec à Coloniensi Episcopo; sed à Tarantasiensi, *Gesta Innocentij supra citata, & Urspergensis.* Postea verò idem Philippus, reconciliatione factâ cum Adulpho Coloniensi, iterùm ab eo Aquisgranis coronatus est; Vide *Chronicon Hirsaugiense pag. 216. & seqq.* Idemque Urspergensis in *vita Philippi refert pag. 322.*

Rectissimè autem ex hac *Decretali*, & aliis authenticis scriptis, ad eam pertinentibus, contra vulgarem sententiam colligit Baronius, Electorum numerum septenarium, post Innocentium III. inductum fuisse. Multò enim plures memorantur Electioni Philippi, vel Othonis, interfuisse.

Hunc verò progressum obseruat in eligendo Imperatore: omnes Imperij Magnates & Vassallos maiores fuisse adhibitos, siue Germani forent, siue alterius nationis. Primus Otho III. & Gregorius V. ambo Germani, ad solos Germanos ius eligendi transtulerunt; nullo tamen certo numero Electorum definito: quem tandem conuicit, vel ab Innocentio IV. in Concilio Generali Lugdunensi, vel ab Alexandro IV. ad septenarium numerum reductum, *ex praxatione Principum, atque eorum consensu*. Vide eundem Baronium *tomo 10. num. 38. & 39. ad annum Christi 996.* in accuratissimâ tractatione, de *Electoibus, contra librum Matthiæ Flacci Illyrici, de Translatione Imperij ad Germanos*. Sententiam Baronij de forma eligendi Imperatoris confirmat omnino Rogerius de Oueden, *pag. 776. 795. & 802.* ex quibus locis constat, omnes Alemanix Magnates Electioni Imperatoris interfuisse. Imò Rex Angliæ, vt idem refert, tanquam præcipuum membrum Imperij, ad eligendum vocatus fuit, & Legatos misit: eoque procurante, quod indicauimus, Otho ex Electis coronatus fuit.

Obseruare operæ pretium est, quod Innocentius III. adiicit nimis præcisè, de Translatione Imperij à Græcis ad Germanos, *omississe Gallorum mentionem*: apud quos, & à quibus constitutum est Imperium in Occidentè. Itémque quod ait, de summâ potestate, in confirmandâ, vel reiiciendâ Electione, & de Depositione Imperatorum, & Absolutione à Iuramento Fidelitatis: quamuis confirmari videatur *can. 4. alius, xv. Quæst. 6. & can. tibi duo, Dist. xxxiiii.* & recentioribus *Decretalibus*, maximè *cap. 1. de Iureiurando, in Clementinis*. Galli enim, Germani, & plerique omnes, testimonia Pontificum, tanquam in propria causa refutarunt: & sibi ius Electionis Germani vindicarunt; spreto aliquando Pontifice. Quæ præcipua causa fuit reiiciendi Philippi, vt constat ex *Epist. 1. lib. 3. Registri Innocentij III.* quam refert Bzouius *tomo 13. ad annum 1199. num. 23.*

Falsissimum verò, quod Glossa, & plerique Interpretes Iuris Canonici notant ad *hoc cap. omnes Reges Imperatori subesse*. Si enim quosdam excipias, quorum Regna, tanquam Feuda, ab initio subiecta fuerunt Imperio; reliqui omnes, suo iure, & virtute propria nituntur, à Deo nullo mediante, nec Pontifice, nec Imperatore, [constituti.]

Quod quidem de Regno Gallix Interpretes Iuris Canonici, quamuis addicti *Decretalibus*, agnouerunt. Eaque ratione potissimum confirmatur; quia ipsum Imperium à nostris Regibus fuit constitutum: quibus ademptâ parte, id est, Imperio ad Germanos translato, reliquum saltem, iure optimo maximo retinuerunt, sicut pluribus authen-

ticis scriptis confirmavit nuper Collector *tomi 2. Libertatum Ecclesie Gallicane cap. 4. & 7.*

Quatenus verò dicitur in *Antiqui*, Philippum non fuisse coronatum Aquisgranis, ubi, & à quo debuit, confirmatur priuilegium Coloniensis Archiepiscopi.

Itémque, quòd de examinatione Coronandi in Imperatorem dicitur, singulare est. Quamuis enim reliqui Reges vngantur, & coronentur; nihilominus tamen non pertinet ius examinandi ad Episcopos, quibus ex priuilegio, vt deinde dicemus, Ius coronandi competit. Ratio Iuris singularis assignatur in hac *Decretali*: Quia, nempe, Pontifices sibi tribuunt Ius & potestatem Imperij transferendi, sicut in dicta Epistola Innocentius III. significat his verbis. Verùm ad Apostolicam sedem, iampridem fuerat recurrendum: ad quam negotium istud principaliter, & finaliter dicitur pertinere: principaliter, quia ipsa transtulit Imperium, ab Oriente in Occidentem; finaliter, quia ipsa concedit Coronam Imperij.

In integrá *Decretali* mentionem factam notauimus loci, ubi Electus coronatur in Regem Romanorum, nempe Aquisgranis, & à Coloniensi Archiepiscopo. Deinde iterùm Romæ, vel alio etiam loco, iussu Romani Pontificis ab Ostiensi Episcopo consecratur: & postremùm Pontifex ipse coronam imponit. Vide Abbatem Vrspergensem, in *Coronatione Friderici II.* facta ab Honorio III.

Idem etiam Mos in plerisque aliis Regnis obtinet; vt nempe certæ alicui Ecclesiæ ius consecrandi Reges competat.

In Galliâ hoc Ius sibi vindicat Remensis Ecclesia: & à Clodouæo reperit. Si alibi, vel ab aliis Episcopis præsumatur Coronatio, inhibitorias litteras à Pontifice solet impetrare, ad Ius suum conseruandum. Quibus tamen non obstantibus, sæpius Reges nostri, publicâ vtilitate flagitante, alibi, & ab aliis Episcopis, se consecrari curauerunt. Quæstio doctissimè tractata est ab *Iuone Carnotensi* aduersus Remensem Ecclesiam, in Coronatione Ludouici Grossi, qui à Daimberto Senonensi Archiepiscopo, & eius Suffraganeis, Aurelianis, ante altare sanctæ Crucis vinctus & coronatus est; dictante potissimùm sapientissimo viro *Iuone Carnotensi*: cuius extat eâ de re Tractatus, inter *Epistolas*, num. 189. cui iunge *Epistolam* 13. & *notas*; itémque *Sugerium* in *vitâ Ludouici* pag. 107. *Chronicon Antissiodorense ad annum 1154.* *Andream* quemdam Historiæ nostræ veterem Scriptorem, & Continuatorem *Aimoini lib. 5. cap. 50.*

Idem Ius in Angliâ Cantuariensi Archiepiscopo competit: cui similiter aliquando derogatum: [& quidem à Guillelmo I. Conquerstore: de quo sic *Eadmerus Hist. Novorum lib. 1. initio. In Natiuitate Domini vinctus est in Regem apud Vest-monasterium à beata memoria Ealdero Archiepiscopo Eboracensi & nonnullis Episcopis Anglia. Quam consecrationem licet ipse Rex & omnes alij optimè nossent debere specialiter fieri & propriè à Pontifice Cantuariensi: tamen quia multa mala & horrenda crimina predicabantur de Stigando, qui eo tempore ibi Pontifex erat; voluit eam ab ipso suscipere, ne maledictionem videretur induere pro benedictione.] Et *Anselmo Cantuariensi* exulante; à *Thoma Eboracen-**

si Henricus I. coronatus fuit; Anselmus *Epistola* 90. Henricus etiam II. filium suum Henricum III. in Regem Angliæ coronari voluit, apud West-monasterium, à Rogero Archiepiscopo Eboracensi, in Provinciâ Cantuariensi; qui & idè ab Alexandro III. excommunicatus fuit: & qui cum eo coronationi interfuerunt Episcopi, partim excommunicati, partim suspensi. Quod quidem ius, cum Thomas Cantuariensis acrius vrgeret, vtriusque odium incurrit; eaque inter cædis causas præcipua memoratur. Quam in rem vide Matthæum Paris *pag.* 117. Rogerium Ouedenum *pag.* 518. 519. & *seqq.* Ioannem Saresberiensem *Epist.* 277. & 280.

- Idem Priuilegium in Hungariâ Strigoniensi Archiepiscopo competit, *Epist.* 156. *lib.* 14. *Registri* Innocentij III.

Trinouitano Archiepiscopo in Bulgariâ, & Blachiâ concessit Innocentius III. cuius priuilegium extat in eius *Gestis pag.* 60.

Pro arbitrio tamen Regum, vel rebus ita suadentibus, ab aliis Episcopis, & alibi potest Consecratio celebrari. Eadem ratione Bela Rex Hungariæ ab Archiepiscopo Colocensi coronatum fuisse tradunt, Innocentij III. *Gesta pag.* 67. Quare prudenter in Legibus Regni Sueciæ additum: *quamuis Rex Vpsaliæ soleat coronari, alibi tamen, si necessitas vrgeat, posse lib.* 2. *Legum Suec. cap.* 7. Nec enim per coronationem Regum, eorum præcipuè, quibus, non Electionis, sed Suecessionis iure, regna deferuntur, aliquod Ius conferri, rectè Iuo Carnotensis, *initio Tractatus sui*, insinuat: sed tantùm obsequium & reuerentia, Deo & religioni exhibetur.

Aliter se habere in Imperatoribus ex his, quæ diximus, colligitur. Ante Coronationem, & suum consensum, Pontifices ius & nomen Imperatoris denegarunt.

Postremùm de Iure Electorum, Formâ eligendi Imperatoris, de Symbolis, siue Insignibus Imperialibus, quæ Regalia vocantur, vide *auream Bullam* Caroli IV. & doctissimum Marquardum Freherum, in *Originum Palatarum parte* 1. *cap.* 15. qui & alios eâ de re Tractatus veterum, excudi curauit.

Corollarij loco iuuabit subnectere, quæ de Coronationibus Regum & Reginarum collegit, & adnotauit nuper, *ad Capitula* Caroli Calui, eruditissimus Sirmondus, & Codinus Ciropalata, *cap.* 17. Περὶ σεσηφορίας βασιλείας.

Superest, vt quæ latissimè exposuimus, in certas Regulas digeramus. Aliæ speciales sunt, & ad subiectam materiam dicti *cap.* 34. pertinent, id est, ad Electionem Regis, vel Imperatoris. Aliæ verò sunt generales, & ad omnes Electiones pertinent.

SPECIALES SVNT ISTÆ.

I. **R**EGIS Romani Electio competit Electoribus, de Iure, & Consuetudine: cui faciendæ Pontifex non se debet miscere, *initio d. cap.* 34.

II. Tempore Innocentij III. incertus fuit numerus Electorum; postea septenarius factus. In personis autem Electorum mutandis, & aliis subrogandis, & Electionis formâ, multa Consuetudine irrepserunt: Baronius, & Freherus, locis citatis.

III. Electus, à Colonienſi Episcopo, Aquisgranis, non alibi, debet inungi in Regem Romanorum: & in Coronatione Iuramentum fidelitatis, tam ab ipſo Colonienſi, quàm reliquis Electoribus, Electo præſtatur.

IV. Non poteſt tamen Electus, Imperatoris ius & nomen ſibi vindicare; antequam Confirmationem, & Conſecrationem impetrauerit à Pontifice.

V. In Confirmatione, & Coronatione, ius ſibi tribuunt Pontifices inquirendi, tam de Electionis formâ, quàm de persona Electi: imò & certis caſibus, relatis in hac Decretali, reiiciendi, & Electores religione Sacramenti fidelitatis abſoluendi. Imò & translationem Imperij, & poteſtatem eligendi, à ſede Apoſtolicâ profectam contendunt.

Quæ hætenus, à Regula *iv.* ſæpiſſimè denegauerunt Imperatores: vt multis testimoniis confirmauit Matthias Flaccius dicto Tractatu, de translatione Imperij: & alij ante Flaccium, & poſtea.

VI. Contra libertatem Electionis tamen fit, ſi in vnâ, & eâdem domo ſæpiùs Imperium continuetur.

VII. Longè diuerſa eſt ratio Episcoporum, quibus ex Priuilegio, vel de Consuetudine, ius coronandi Reges competit. Nullam enim cognitionem cauſe, vel poteſtatem habent in personas Regum: quod eſt euidentiffimum in Regnis ſucceſſionis iure delatis.

REGVLÆ GENERALES.

I. **P**relati, quibus Impoſitio manuum, ſiue Conſecratio competit, licet teneantur Electionem ritè factam, omnino confirmare; inquirere tamen debent in personam Electi, iuxta illud Apoſtoli: nemini citò manum impoſueris cap. 3. hoc tit. cap. *vn.* de Scrutinio in ordine faciendo, infra; Iuonis Epist. 54.

II. Vnius contemptus plus nocet, quàm plurium contradictio cap. 28. & 36.

III. In Electionibus non tantùm, quid de Iure, ſed etiam

AD LIBRI I. DECRET. TIT. VI. DE ELEC. ET ELEC. POT. 135
quid de Consuetudine obtineat inspiciendum. Quæ Regula infra
probabitur.

IV. Eligentes indignum scientes, potestate eligendi, pro hac vice,
priuantur cap. 7. 20. 25. & seq. hoc tit.

V. Hæreticus, vel Excommunicatus, ad Dignitates, tam Eccle-
siasticas, quàm Seculares, ex iure nempe Decretalium, non potest
admitti. Aliquid enim de temporali statuendi, siue circa per-
sonas, siue bona Laïcorum, potestatem non admittimus in
Galliâ.

VI. Dispensatio Sacramenti, licet illiciti, & iniusti; propter re-
uerentiam tamen religionis, impetrari debet.

DE FORMA ELECTIONIS.

Explicatis, quæ in Electionibus Pontificis Romani, Metropolitano-
rum, Episcoporum, Abbatum, Abbatissarum, & ipsius Impera-
toris, iure singulari obtinent: sequitur, vt subiiciamus, quæ generali-
ter desiderantur in Electionibus ritè celebrandis; & quot sint receptæ
Electionum Formæ, siue Species. In quâ tractatione notandæ sunt præ-
cipuè Constitutiones Conciliorum generalium; quæ referuntur in ca-
pitulis 7. 42. & 43. hoc tit. & cap. 2. 6. & 7. [apud Bonifacium.]

Et quidem, in cap. 7. hoc nostro tit. definitur, vt eligatur in Episco-
pum aliquis scientiâ, atque moribus conspicuus, qui xxx. annum at-
tigerit, nisi dispensatio interueniat, Zacharias Papa inter *Epistolas* Bo-
nifacij Moguntini Archiepiscopi, pag. 214. De legitimo præterea Matri-
monio natus.

In reliquis Dignitatibus, & in Rectoriis, sufficit xxv. annum im-
pleuisse. Repetendum, ex legitimo Matrimonio natum.

Si qui contra hanc formam elegerint: non tantum Electio irritatur;
sed etiam Electores potestate eligendi, hac vice, priuantur.

Quamuis autem illegitimi non possint Eligi; Postulari tamen pos-
sunt, & cum eis ex iustâ causâ dispensari cap. innotuit, hoc tit. innotâ
Epist. 440. lib. 1. *Registri* Innocentij III. pag. 289.

In reliquis capitulis citatis de formâ Electionis; cum antea variæ fo-
rent, tres tantum admittuntur in dicto cap. 42. quia propter, hoc tit.
quod obseruandum in Galliâ *Concordata* præcipiunt in fine tit. d. Elec-
tionibus. Per *Scrutinium*, Per *Compromissum*, & per *Inspirationem*: vel
mixtâ quadam formâ, Per *Compromissum simul*, & per *Scrutinium*; sicut
in eleganti specie cap. 32. hoc tit. quam non esse reuocatam, rectè Bo-
nifacius VIII. definit, in cap. 39. hoc tit. in vi.

Antequam verò de singulis dicamus: seorsim communia quædam
Electionibus omnibus proponemus.

Et quidem primùm tempore debito fieri debent, id est post mor-
tem: & sepulturam Prælati defuncti. [cap. 36. hoc tit. De quo infra,

vbi de *Electione per inspirationem* §. *publicè itaque.*] Itemque omnes qui sunt ex Collegio vocari debent, etiam absentes, saltem intra provinciam; [siue in *Electione Maiorum Prælatorum*, siue in *Electione Minorum*, & collatione Minorum beneficiorum *cap. 18. & 35. hoc tit. cap. cum olim in fine de Sentent. & re ind. & cap. cum in Ecclesiis 33. de Præbendis in v. 1.*] nisi de Consuetudine aliter se habeat: verbi gratiâ in *cap. 55.* refertur consuetudo Ecclesiæ Gallicanæ, quâ de toto regno absentes vocandi sunt. [Quandoque tamen, si ita consuetudo ferat, præsentium tantum habetur ratio, & absentes non vocantur *d. cap. cum in Ecclesiis de Præbendis in vi.*] Præcedere itaque debet legitima citatio, tempore debito; id est post mortem. Debet competens terminus assignari: alioqui citatio nulla est: & pro contempto ita citatus habetur *cap. 36. hoc tit.* Legitimè autem vocati, licèt venire neglexerint, aut non potuerint, valet Electio. Si tamen per contemptum, vel omissionem, vnus non vocetur, nulla est Electio; nisi postea propter bonum pacis, is qui contemptus est, consenserit *cap. 28. 34. & 36.* Pupillus tamen, siue impubes, potest contemni; & in Regularibus Ecclesiis, qui non est professus *cap. 32. hoc tit. in vi.* in quâ constitutione abusiue pupilli vox usurpatur, pro impubere. Rationem addidit; *quia certum animi iudicium non habet*: quâ ratione idem tentari potest in furioso, & demente, qui sæpius in iure infantibus comparantur. Idem de Excommunicatis, & interdictis, vt initio huius tit. diximus.

Quia vero Electio est ex actibus legitimis, qui in iure fieri solent, publicè & palàm, non clam & diem, & conditionem abhorrent, *l. Actus legitimi ff. de Regul. Iuris*, [quæ & refertur *cap. 50. de Regulis iuris in Sexto*:] imò inter actus legitimos celeberrimus habetur Electio Pontificum & Prælatorum, [*Glossa in d. cap. 50. de Reg. Iuris*, vbi & citat *cap. 2. de Electionibus in Sexto*;] clandestinæ Electiones, vota conditionalia, alternatiua, vel incerta, penitus reprobantur *cap. 2. hoc tit. in vi. & cap. unico de Postulatione eodem.* Et quidem *d. cap. 2. in vi.* ex Concilio Lugdunensi Generali desumptum, plenius refertur, sicut & alij quidam Canones illius Concilij à Matthæo Paris pag. 655. quod & Binius notauit.

Eâdem ratione regulariter Procurator constitui non potest; nisi vno casu: [nempe si quis sit absens in eo loco, de quo debeat aduocari, & iusto impedimento detentus, venire non possit; super quo, si opus fuerit, fidem faciat iuramento, & vni de Collegio vices suas committat *d. cap. 42. & cap. 46. de Electione in 6.* quod videndum est.] Quo casu vnus & idem, habet duo suffragia; alterum proprio; alterum procuratorio nomine *cap. 53. hoc tit. & cap. 45. de appellatio.* Quin & aliquando suffragium vnus, pro duobus connumeratur: quod ius, qui Dignitates habent in Ecclesiis, sibi vindicant, vt in *cap. 12. extra de Sententiâ & re indic. & ibi Panormitanus.*

Præterea, omnes Electiones, postquam peractæ fuerunt, ab vno ex Collegio, non à singulis, totius Collegij nomine, publicari debent; *cap. 8. hoc tit. in vi.*

De Electione
per Scrutinium.

HIS ITA PRÆMISSIS, Per Scrutinium Electio hac formâ debet fieri. Omnibus præsentibus, qui debent, volunt, & possunt interesse commodè; assumuntur de Collegio tres fide digni, qui Scrutatores appellantur: quia secretè singulorum vota, & suffragia diligenter inquirunt, eaque in scripta redigunt. Ab huiusmodi scrutatione & inuestigatione diligenti, Scrutinij nomen huic formæ eligendi impositum est, quod etiam apud alios Autores inuenitur, Glossar. vetus ἐπειρα, Scrutinatio, & Indagatio, & ἕκμοις, questio, & Scrutinium. Vetus versio Gallica, Scrutinium, Encherchement. Apuleius lib. 9. Scrutinium vocat exactam furti perquirendi formam, per lancem & licium. Sæpiùs verò Scrutinij nomen in iure Canonico vsurpatur. Scrutinia Cathecumenorum, id est interrogationes, examinationes, & instructiones Cathecumenorum; quæ septem numero fieri solebant in Quadragesimâ, antequam Sabbatho sancto baptizarentur, Ordo Romanus sub titulo: incipit Ordo vel denunciatio Scrutinij ad Electos; Albinus Flaccus, * de Diuinis Offi. tit. de Sabbatho sancto; Amalarius Fortunatus lib. 1. de Ecclesiastic. Offic. cap. 8. In Canone 1. Dist. LXXV. fit mentio Scrutinij in Ordinationibus Episcoporum, cuius forma refertur in Ordine Ro. pag. 97. & infra tit. de Scrutinio in ordine faciendo.

* Non Alcuinus.

Electiois autem per Scrutinium sæpiùs fit mentio in cap. 50. 57. & 58. hoc tit. & in capp. 7. 8. 21. & 43. eod. tit. in v 1.

Excepta itaque à Scrutatoribus sigillatim, & secretè suffragia in scripta rediguntur: siue Scrutatores sint de Collegio, ad quod tantum ius eligendi regulariter pertinet cap. 1. hoc tit. siue non sint. Ius enim eligendi potest aliis communicari, qui non sunt de Collegio; vel ab ipso Collegio, ita volente; vt de finitimis Episcopis ex Sidonio supra docuimus; vel ita ferente consuetudine legitimè præscriptâ; vel ex priuilegio, aut lege in fundatione Ecclesiæ dictâ, quâ hoc ius aliquando nominatim concessum Patronis, etiam Laicis diximus cap. 47. & 50. hoc tit. cap. 8. de Consuetudine, & cap. 3. de causa possessionis & proprietatis. In scripta autem debent redigi suffragia: tum vt commodiùs possint publicari, & recitari, & deinde Collationis tractatus institui; tum vt fraudes vitentur.

Supra pag. 126.

Publicatio itaque Scrutinij, quæ & Publicatio consensuum vocatur, statim faciendâ est, nullo extraneo actu interueniente cap. 38. & 48. Post publicationem Scrutinij, variare ampliùs non possunt Electores cap. publicato 58. hoc tit.

Publicationem enim sequitur necessariò tractatus Collationis, & Electionis Proclamatio, de qua infra. Collationis tractatus, id est, Comparatio numeri ad numerum, zeli ad zelum, meriti ad meritum, quæ necessariò desideratur cap. 42. 46. 48. & 50. & d. cap. 58. hoc tit. In quo, Publicato Scrutinio, Rectè vetus versio Gallica. Apres que li encherchement des volontés est publié. Is enim tantum eligitur, in quem, vel omnes, vel maior, & sanior pars Capituli conuenerit. Vtrumque si quidem coniunctim requiritur dd. capp. 42. 54. & 57. hoc tit. & cap. 1. de his que fiunt à maiori parte Capituli. Iterum maior pars intelligitur, non comparatione numeri eorum, qui præsentis Elec-

tioni interfuerunt ; sed totius Capituli : verbi gratiâ , si Capitulum duodecim constet Canonicis ; septem maiorem partem constituunt *cap. 33. cap. 48. & 50. & cap. 23. hoc tit. in VI.*

Sanior autem intelligitur , duobus modis : vel consilio ; quando ab ea eligitur dignior : vel ratione Dignitatum & meritorum eligentium *cap. 53. 54. & 57.*

Post Collationis tractatum , eodem contextu Electio solemniter celebranda est ; id est pronuntianda & publicanda , in communi , ab vno ex Collegio vice omnium , & coram omnibus. Nec enim differri , vel celari debet : nec ea omisâ , deportari , id est , sublimari , vel in thronum , aut in chorum Electus introduci *capp. 42. 48. & 55. hoc tit. & cap. 21. in VI.*

Formula autem Electionis hæc est. Vnus ex Capitulo delectus , hæc verba pronunciat. *Ego talem nomine meo , atque Capituli eligo. Eligo*, inquam. Eâ enim in re , verbum singularis numeri , non pluralis desideratur *cap. 4. de re Iudic. in VI.* Quæ tamen observatio singularis numeri , scrupulosior videtur. Nam vt aliàs docuimus , Ordinationes per verbum , *eligimus* , & Electionum Decreta in plurali numero concipiuntur. Huiusmodi autem pronuntiatio Electionis communis & generalis est , in omnibus Electionum formis , *dicto cap. 21. hoc tit. in VI.* vide Speculatorem *lib. 4. parte 1. tit. de Electione.*

De Electione
per Compromis-
sum.

SECUNDO , IN dicto *cap. 42.* Proponitur Eligendi forma , *per Compromissum.* Quia prona est hominum ad dissentiendum natura , ne diutiùs Electio trahatur , aliquando Capitulum , vel Collegium , siue in Sæcularibus , siue in Regularibus Ecclesiis , virorum , vel fœminarum , transfert potestatem eligendi , in vnum , tres , vel plures , iuramento plerumque adstrictos *cap. 30. hoc tit.* qui omnium vice eligant personam idoneam , & secundùm formam Concilij generalis , *capituli 7. hoc tit.* Quæ conditiones licet non apponantur expressè in compromisso , ipso iure inessè censentur ; quia sunt de substantiâ Electionis *capp. 8. 30. & 52. hoc tit.*

Non aliter autem Compromissarij constituuntur rectè ; nisi singulis , qui ius Eligendi habent , vnanimiter consentientibus : ita vt si vel vnus dissentiat , compromissum non valeat.

A formâ verò compromissi recedere non licet : sicut nec Arbitri , nec Procuratores formam compromissi , vel mandati , egredi possunt *capp. 30. 32. & 52. hoc tit. & cap. 45. constitutus infra de Appellat.*

Maior autem pars Compromissariorum eligere potest : & intelligitur maior , numero ; verbi gratia si in septem compromissum sit , quatuor sufficiunt ; nec sicut in Scrutinio , maior pars intelligitur , relatione ad Capitulum facta. Præterea vnus ex Compromissariis , non tantùm potest eligi , sed etiam eius vox numerum eligentium auget , vt in specie *cap. 33. iuncto cap. 52.* quod locum non habet in Scrutinio. Vide Panormitanum in *dictum cap. 33. nu. 5.*

Compromitti autem potest etiam in eos , qui non sunt de Capitulo ; dummodo non sint Laïci *capp. 8. & 21. hoc tit. & 37. eodem in VI.*

Quod si Compromissarij eligant indignum , scientes , vel ignoran-

AD LIBRI I. DECRET. III. VI. DE
tes, non nocet Compromittentibus; dummodo ipsi Electionem postea
non comprobauerint, sed ad eos eligendi Ius reuertitur, dicto
cap. 37.

Compromissum autem huiusmodi non potest reuocari, re non inte-
grâ; id est postquam Compromissarij tractatum de eligendo habere cœ-
perint; re verò integrâ potest cap. 30. hoc tit.

Porro insigne exemplum Electionis Ecclesiasticæ, per Compromissum
factæ reperies apud Sidonium lib. 7. Epistola 9. Et in Collect. 1. cap. 10.
eod. tit. ibi: Duo, qui omnium vice funguntur, & in cap. 36. hoc tit. in
integra.

Nec tantum in Ecclesiasticis Electionibus, sed etiam in reliquis,
maximè in difficillimis negotiis componendis, via Compromissi vsur-
patur; vt exemplo insigni in Electione Senatorum vrbs Romæ In-
nocentius III. comprobauit, sicut in eius Gestis plenissime contine-
tur pag. 146. 147. vbi huiusmodi Compromissarij Electores, *Mediani*
vocantur.

SVPEREST TERTIA ELECTIONIS forma, de qua in dicto De Electione
cap. 42. ibi: nisi forte qua per inspirationem, sine viâ Spiritus sancti dici-
tur fieri. Quamuis enim moris sit, vt in omni Electione, & ante Electio-
nem, Spiritus sancti gratia inuocetur, cap. 14. & 18. hoc tit. & cap. 3.
de causa possessionis, & proprietatis; quod nominatim cautum in Concilio
Basileensi, sessione 12. & in Pragmaticâ tit. de Electione §. & cum huma-
na: specialiter tamen dicitur illa Electio fieri per Inspirationem; quando
communiter, & ab omnibus concorditer, quasi diuino spiritu afflatis,
nullo discrepante, aliquis eligitur, absque aliquo tractatu; ex quo nem-
pe præsumi possit aliqua persuasio, vel suggestio, in gratiam eligendi.
Rectè enim Panormitanus ait, generales exhortationes, ad Electionem
boni Pastoris, vel similes, non excludi.

Hæ sunt tres Eligendi formæ: quibus aliquando iustis de causis aliquid
addit Pontifex c. 52. & ult. hoc tit. Sicut & valdè notandum, quod addi-
tur ex Concilio Basileensi dictis locis; vt Electionem solemnem inuocatio
Spiritus sancti precedat; & iuramento Electores, vel etiam Compromissarij,
astringantur; cuius eo loco formula proponitur. Quod & confirmatur,
cap. 30. hoc tit. Et ita post participationem mysteriorum, accedant ad Electio-
nem. [Sicut etiam seruandum est, quod fuerit inductum ex Ordinum
Institutionibus, & Regulis à Pontificibus probatis.]

Hi sunt modi certi Electionum Iure cogniti, præter quos reliqui om-
nes rejiciuntur; potissimum verò Clandestinæ Electiones reprobantur,
cap. 42. §. ult. hoc tit. In quo duo statuuntur breui verborum compendio;
ne ab initio clam & furtiuè fiat Electio; deinde ne Electio rectè facta in
occulto habeatur, sed statim publicetur. De vitiis Ele-
ctionum.

Clandestina Electio vocanda, quæ celandi animo, furtiuè, λαθραίως,
peragitur, per priuata conuenticula, occultas fraudes, & coniurationum
secretas insidias, can. 2. Dist. LXXIX. importuno tempore, & loco. Vetus versio
clandestinas reddit, en Repostailles: [& Rubricam, de Clandestina despon-
satione, vertit: de l'Esposaille fete en repost:] quæ dictio explicatur in
Edictis Philippi Pulchri de Duellis, conuertement, & en repos, en trahison
Reposte, λαθρα, & εν παραβίση. Qualem fuisse Electionem Magni Arha-

140
 Alexandrini calumniabantur Arriani. [Philostorgius Anomœanus
lib. 2. num. 11. & 12. & Nicephorus Calixtus *lib. 8. cap. 44.* quo loci se-
 cutus est Sozomenus *lib. 2. cap. 16.* quem vide.] Sed eum vniuersum
 Concilium Episcoporum Patriarchatus Alexandrini egregiè defendit, in
Synodicâ, scriptâ omnibus vbique Catholicæ Ecclesiæ Episcopis. Habita
 verò fuit ea Synodus post Nicænam, & ante Concilium Sardicense, in
 quo omnium calculis absolutus Athanasius. Verba ipsa Synodicæ opera
 pretium erit adscribere. Continent enim perfectam Electionis legitimæ
 formam, & euidenter confirmant, quæ supra probauimus, etiam Populo-
 rum consensum, & suffragia in Electionibus, post Nicænum Concilium
 requiri. Inserta est *Synodica in Apologia 2. Athanasij de Fugâ*, ἕως εἰς
 ἀπεράτητοι, ὡς καὶ τὴν κατάστασιν τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, id est, Anathasij, μεμφορεῖται. Et
 post pauca. Μετὰ γὰρ τὴν τελευτήν, οὐκ ἴσθι, Ariani scilicet, Ἀλεξανδρου τοῦ Ἐπι-
 σκόπου, ἀλίγων τινῶν Ἀθανασίου μνήμην ποιημένων, ἐξ ἧς ἐπὶ τῶν Ἐπισκόπων, λαθρα
 καὶ ἐν παρεύσῳ χειροτόνησεν αὐτόν. Ταῦτα ἐγγραφῶν καὶ βασιλευσιν, Ariani, οἱ μὲν
 ψευδῆς γράφειν παρειτέμνουν, ὅτι δὲ πᾶν τὸ ἀληθές, καὶ πῶς ὁ λαὸς τῆς καθολικῆς Εκ-
 κλησίας, ὡς ὅτι ἐκ μίης ψυχῆς καὶ σώματος συνελλυθέντες, ἀνεβάν, ἐκέρχον, αὐτῶν
 τῆς Ἀθανασίου Ἐπίσκοπον τῆς Ἐκκλησίας. τὸτο ἤρχοντο δημοσίᾳ τῶν Χριστῶν, καὶ τὸτο ἡ-
 μᾶς ὠρκαζον πειῖν, ὅτι πλείστας ἡμέρας καὶ νυκτὰς, μὴ τι αὐτοὶ τοῖς Ἐκκλησίας ἀεί-
 σάμενοι, μὴ τι ἡμᾶς ἐπιστρέποντες ἀφίστασαι, τέτυκα καὶ ἡμεῖς μάρτυρες, τέτυκα καὶ ἡ πό-
 λεις πᾶσαι, καὶ ἡ ἐπαρχία. ἔδεν μὲν εἰσαίτιον, ὡς ἐγγραφῶν ἐκείνοι, Ariani, κατ'
 αὐτὸ λέγοντες. πάντα δὲ τὰ βέλτιστα, σπύδουον, εὐλαβῆ, χριστιανῶν, ἵνα τὴν ἀσκητῶν,
 ἀληθῶς Ἐπίσκοποι ὀνομάζοντες. ὅτι δὲ οἱ πλείστοι ἡμῶν αὐτὸν ἐχειροτόνησαν, ἕως ὅ
 πάντων ὄψοι, καὶ βοαῖς, μάρτυρες πάλιν ἡμεῖς, nos Episcopi scilicet, in Sy-
 nodo Alexandrinâ, ὀξιοπισύττει, τὴν ἀπόντων, καὶ ψευδῶν, οἱ χειρο-
 τήσαντες. Ἀλλ' ὁμοῦς Εὐσέβιος τὴν κατάστασιν Ἀθανασίου μέμφορεται, &c. Eusebius sci-
 licet Nicomediensis, signifer Arianorum. *Tom. 1. operum Athanasij, pag. 565. editionis Commelin. & Parisiensis ultima, pag. 728.*

Vide supra pag.
 113. & 114. &
 tractatu de
 transl. ad cap.
 2. de Elect. ini-
 tio.

Sicut autem constat, falsò obiectum Athanasio vitium Claustrini;
 ita meritò & verè obiectum Maximo, qui [ab ijs, quos Petrus Alexan-
 drinus, Timothæi Alexandrini decessor, Constantinopolim miserat,]
 furtiuè consecratus est in Constantinopolitanum Episcopum, aduersus
 Gregorium Nazianzenum, adhuc sedentem in eo Throno, ex ordinatio-
 ne, & translatione Meletij Antiocheni, de quâ dicemus *tit. de Translatio.
 & de Renuntiat.* Inter vitia verò Ordinationis Maximi, *claustrini* vitium
 notauerunt historiæ Ecclesiasticæ Scriptores, Sozomenus *lib. 7. cap. 9.*
 κλέψαντες τὴν χειροτονίαν, Ἐπίσκοπον Κωνσταντιν. πόλεως κατίσθισαν, οἱ τετε ἐξ Αἰγυ-
 πτο συνελλυθέντες. Apertissimè Nicephorus Callistus loco valdè singulari.
lib. 12. cap. xi. [fortè ex Gregorio Presbytero, Scriptore vitæ Gregorij
 Nazianzeni, qui idem scribit: imò & ex ipso Nazianzeno, maximè in
versibus de vita sua pag. 16.] ἐν παρεύσῳ, παρεπὶ τῆν χειροτονίαν οὐκ ἴσθι, τὸτον τὴν
 Κωνσταντίνου ποιημένων ἐχειροτόνησι: quàm Consecrationem clandestinam Concilij
 Constantinopol. Patres irritam & nullam declarauerunt, *can. 4.* Synodi
 Constantinop. cui pro commentario Sozomenus *loco citato*, Μάξιμον δὲ,
 μὴ τι κληρονομήσαι, μὴ τι εἶναι Ἐπίσκοπον, &c. Irrita & inanis fuit Consecratio
 Maximi, non tantùm quod Claustrina; nec enim sufficeret: sed præ-
 terea quia Maximus erat, vt rectè Teodoretus obseruat, τὴν Ἀπολιναρίου τρε-
 πείας ἀνάπλωτος. *Historia Tripartita lib. 9. cap. 13.* Adde Gregorium ad-

huc in eadem sede constitutum, necdum remotum, abdicantem, aut cedentem. Maximus tamen, cuius versutos, & Ægyptio dignos mores, ad viuum Gregorius, ipse à Maximo deceptus, expressit in *versibus de vita sua*; iisdem dolis & artibus illudit Ambrosio, & reliquis Episcopis, in Concilio Italiæ.

Publicè itaque in Ecclesiâ, vel loco consueto, vocatis opportunè & commodè vocandis, liberè & non per impressionem, fieri debet Electio, tempore, [& loco condicito,] & opportuno, post exequias defuncti Episcopi, vel Prælati, ritè peractas, non antea, *cap. 36. hoc tit. can. 7. nullus Dist. LXXIX.* Vnde tanquam valde singulare, in Procli Translatione notatur, quod statim post Maximiani mortem, translatus est Constantinopolim: *κελεύει τὸ λείψανον αὐτοῦ εἰ τῷ Διακονικῷ*: Maximiani corpore nondum sepulturæ tradito. Quin & funus Maximiani curavit Proclus, ornatus insignibus Patriarchalibus, vtilitate Ecclesiæ id exigente, Socrates *Histor. Eccl'es. lib. 7. cap. 39. Historia Tripartita lib. 12. cap. 10. in fine.* Nicephorus Callistus *lib. 14. cap. 37. in fine*, Catalogus Patriarcharum Constantinop. in *Iure Orientali Leunclavij, pag. 298. & initio tractatus de Translationibus in eod. Iure Orient. pag. 293.* Plenius in *tit. seq. de Procli translatione.* Addamus tantùm, & firmemus exemplo Procli sententiam Glossæ, quæ ad *d. cap. 36. hoc tit.* non ideo irritam esse Electionem ex eo, quod nondum sepulturæ tradito corpore defuncti Prælati, alius fuerit Electus: dummodo nihil aliud canonicum obstet, & Electi persona idonea sit.

Post celebratam Electionem, secundùm aliquam ex legitimis formis; in Episcoporum, & Abbatum Electionibus assensus Regis, vel Patroni requirendus est; non autem ante factam, vel publicatam Electionem. Solemnis enim Electio, id est, completa & absoluta, debet eis præsentari iure Decretalium, *cap. 14. 28. & 51. doc. tit.*

Itemque ipsius Electi consensus, post Electionem, non ante, exploratur *cap. 34. hoc tit. ibi: dummodo Electioni de se factæ consentiat, & cap. 46. hoc tit.* Ex *cap. verò 6. hoc tit. in vi.* statim præsentari debet Electio Electo, qui à tempore præsentationis, intra mensem, consentire debet: alioquin iure suo cadit.

Per huiusmodi autem mutuum consensum Eligentium, & Electi, quasi coniugale vinculum spiritualiter contrahitur: & Electores amplius resilire non possunt *cap. 21. & 22. hoc tit.* Nam inuitis Electoribus, potest Electus Confirmationem obrinere à Superiori: &, vt vulgò loquuntur Interpretes, ius habet ad rem.

Ante Confirmationem tamen, nec in spiritualibus, nec temporalibus, per se, vel per alium, quolibet colore, immiscere se potest: alioquin iure ipso, quod ei Electione quæsitum fuerat, priuatur. Excipiuntur Episcopi, & Abbates, extra Italiam constituti, qui vel immediatè pendent à S. Pontifice, vel ab ipso Confirmationem obtinere tenentur: quibus ob distantiam locorum benignè permittitur, vt in spiritualibus & in temporalibus interim administrent *cap. 9. & 28. iuncta Antiqua. & cap. 44. §. Episcopi, hoc tit. & cap. 5. hoc tit.*

27 v 1.

Electores autem, intra tres menses eligere debent. Alioquin ius de-

uoluitur ad proximum superiorem. *Nonella Inst.* 123. sex menses concedebat Electoribus.

Electus autem, ut diximus, intra mensem consentire debet; & intra tres menses sequentes confirmationem petere *can. postquam Dist. l. cap. 41. & ult. hoc tit. plenius cap. 6. & 16. eodem tit. in v. 1.* Quibus ex locis constat, tempora suprascripta à canonibus statuta, non esse continua, sed utilia, nempe à die notitiæ currere; & præterea iusto impedimento cessante, *cum scierint, potuerintque.* Alioquin deuoluitur ius ad Superiores ad supplendam negligentiam Prælatorum & Electorum.

Ex aliis etiam causis ius deuoluitur ad proximè Superiorem: nempe Contra eos, qui propter dolum & malitiam Electorum, qui scientes indignum elegerint, vel illiteratum, vel turpem moribus, vel illegitimum, vel attingunt, vide S. te minorem *cap. 7. & 20. hoc tit.* Quibus tamen casibus si in eodem Scrutinio & Electione maior pars Capituli indignum; minor dignum elegerit: minoris partis Electio præualet, & confirmabitur *capp. 22. 23. & 53. hoc tit.* nec illo casu ad Superiorem ius eligendi deuoluitur.

Quod si omnes indignum eligant, ipso iure pœnam canonis Electores incurrunt, citra sententiam Iudicis, pœnâ ab ipso canone latâ. Hoc enim significant verba *cap. 7. §. penult. Eligendi tunc potestate priuatos,* & ibi Glossa: quod apertè explicauit postea Innocentius III. in *cap. 20. hoc tit. in integrâ Decretali,* ibi: *Electionem per ipsum canonem irritatam.* Hoc ampliùs: pœna suspensionis à beneficiis per triennium irrogatur *dicto cap. 7.*

Aliud dicendum, quoties in Electionis formis peccatum est; de quibus egimus. Tunc enim sententiâ opus est, per quam priuentur Electores *dicto cap. 42. ibi: priuentur,* & *cap. 50. Cumana Ecclesia hoc tit.* Diligenter itaque separanda sunt Electionis vitia: si per dolum, verbi gratiâ, quando scientes indignos eligunt; vel per imperitiam: vel utrùm in forma Electionis peccatum sit. Quod si per negligentiam non elegerint intra tempus; vel si dolus arguatur; statim ius deuoluitur ad proximè Superiorem: si verò in forma eligendi tantùm, plerùmque redit ius eligendi ad Electores. Excipiendum tantùm, nisi ius Confirmationis, ad Sedem Apostolicam pertineat; velut in Exemptis, vel in illis Electionibus, quæ per appellationem, ad Sedem Apostolicam deducuntur. Tunc enim ius omne deuoluitur ad Summum Pontificem immediatè: qui aliquando ad Ordinarios Electores remittere solet; aliquando ipse Prælatus constituit, *cap. 16. cupientes, hoc tit. in v. 1. & capp. 20. 22. & 23. & passim hoc tit.*

Quæ suprâ explicauimus de Electionum variis formis, licet ex verbis *cap. 41. & 42. hoc tit.* videantur pertinere tantùm ad Electiones Episcoporum, & aliorum Prælatorum, qui Cathedralibus Ecclesiis, vel Regularibus præfunt; æquitas tamen suadet, extendi debere ad

Vide *cap. 5. §. 1. reliquas inferiores Dignitates electiuas. Quod & Concordata nostra ut lite non contestata & cap. 6. initio dicti cap. quia propter, per appellationis obtentum canonicas Electiones non posse impediri; & confirmatur cap. 18. & 19. hoc tit. & Contumacia.*

CONSEQUENS EST, ut de *Confirmatione* Electionum dicamus. Electionum inquam. Nam in omnibus Electionum speciebus necessaria est Confirmatio. Excipitur sola Pontificis Romani: de quâ; itemque de Electione, & Confirmatione Episcoporum, Metropolitanorum, Abbatum, Priorum, & Abbatissarum; imò & ipsius Imperatoris, separatim tractauimus. Addeamus tantùm, quatuor elegantes Epistolas Sidonij *ultimam lib. 1 v. 5. 8. & 9. lib. v 11.* Ex quibus, & ex *Collectis* à quodam Floro, qui sub Ludouico Pio, [& eius filiis] vixit, de *Electione Episcoporum, & Metropolitanorum*, in *fine Operum Agobardi*, confirmantur ea, quæ diximus; nempe ab initio in Gallia, Electionem Cleri, & Populi fuisse, quam Confirmatio, & Consecratio ab Episcopis facienda sequebatur.

De Confirmatione Electionum.

Confirmatio autem omnis à proximè Superiore obtinenda est: nisi aliud vel Priuilegio, vel Consuetudinè obtineat; verbi gratiâ in Exemptis, quorum Confirmatio immediatè ad Summum Pontificem spectat. Quam vel personaliter, si fieri possit, aut saltem per idoneas personas, ad id specialiter destinatas, petere tenentur *cap. 44. §. 1. hoc tit.* Ad Confirmationem potissimùm referenda sunt *cap. 3. iuncto cap. 13. in 1. Collect. hoc tit. 4. 7. 9. 19. 20. 22. 28. iunctâ antiquâ, 35. 44. & 57. hoc tit.* ex quibus colligitur, Confirmationem fieri, causæ cognitione diligenti habitâ. Et siue aliquis impugnet Electionem, siue non, ex officio confirmantis inquisitio diligens instituitur, tam de Electionis processu, & formâ, an canonica fuerit, & secundùm ea, quæ diximus, solemniter celebrata; quàm de persona Electi potissimùm, an idonea sit: in quâ quatuor præcipuè requiruntur, ætas legitima, morum honestas, litteratura sufficiens, & ut de legitimo Matrimonio susceptus sit. Si Electio ritè peracta sit & Persona idonea, Superior non potest Confirmationem denegare *cap. 3. hoc tit.*

Per Confirmationem autem confertur libera administratio, tam in temporalibus, quàm in spiritualibus, exceptis his quæ sunt ordinis: quæ per Consecrationem accedunt. Ante Confirmationem omnis administratio interdicitur Electo. Excipiuntur tantùm Electi, qui extra Italiam constituti, Electionis suæ Confirmationem à Pontifice tenentur obtinere. His enim cum hac limitatione, *si concors facta fuerit Electio, nec ullus se opponat*, administratio dispensatiuè permittitur interim in spiritualibus & temporalibus, propter necessitates viduarum Ecclesiarum, [*cap. 44. de Electione,*] & ut citius Regalia recipiant, ut nominatim additur, in *cap. 28. hoc tit. in Antiquâ.* Quæ verò sint Regalia, dicemus, vbi de *Iure Regio in Electionibus.*

Obseruandum verò in hoc articulo statuendam differentiam inter Electum, & Postulatum. Postulatus, etiam extra Italiam, & antequam confirmationem obtinuerit; in spiritualibus, vel temporalibus ministrare non debet: alioqui Postulatio de ipso facta, irrita declaratur; & Electores, si consenserint huiusmodi administrationi, potestate eligendi priuantur: quæ ad reliquos, licet pauciores deuoluitur, in eleganti specie *cap. 23. hoc tit.* in qua concurrit Postulatio cum Translatione. Ratio differentiæ inter Electionem & Postulationem: quia Electio iuris est Ordinarij; Postulatio iure non nititur;

sed ex mera gratiâ, & dispensatione Pontificis pendet. Itaque cum in admittendâ Postulatione Pontifex ius conferat potiùs, quàm antea datum confirmet; inconsulto Pontifice Postulatus non debet administrare.

Notandum autem in *d. cap. 23.* Postulationem Lupoldi, antea Vormaciensis Episcopi, à Canonicis Moguntinensibus, tribus tantùm exceptis, fuisse factam, post mortem Conradi. Quam hac potissimùm ratione, supressa tamen à Raymundo, Innocentius III. rescidit: quia fuerat facta, adiuuante, & præsente Philippo Duce Suavia, nuper electo in Regem Romanorum; cui infensus erat Innocentius, quia partes Othonis tuebatur. Quod nec Glossa inficiatur, in verbo, *metuebant*, & pluribus docuimus, ad celebre *cap. 34. hoc tit.* Quare Suffridi Electionem, qui antea fuerat sancti Petri Moguntinensis Præpositus, comprobauit *hac Decretali*; licet à tribus tantùm factam, qui metum & vim prætendebant, arrepta occasione de præsentiâ Regis Romanorum. Quod nec Bernardus ignorauit, *loco citato.* Quare, vt initio *huius capituli* in Glossâ notatur ex *antiquâ*, qui per impressionem Laïcorum aliquem postularunt, ipso iure priuati sunt potestate eligendi, quæ ad pauciores, qui non consenserunt, deuoluitur. Tamen aduersante Philippo, Siffridus, cuius Electionem Innocentius III. confirmat *hac Decretali*, nunquam potuit acquirere temporalium administrationem. Conradus Vrîpergensis in *Philippo*, vbi de hac *Decretali* locutus, audacter subiicit. *Super Electione hac, fecit non iudicium, sed iniuriam.* Præterea in *integra Decretali*, quam *MS.* habemus ex *lib. 5. Registri nu. 14.* notanda hæc verba. *Nobilem virum, Philippum Ducem Suavia moneatis, vt se predicto Archiepiscopo, id est Siffrido, non opponat, quominus Moguntinam Ecclesiam, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, salubriter valeat gubernare.* Super eadem re sequuntur Epistolæ duæ, quarum altera Siffrido Electo scribitur; cui etiam ius Pallij concedit, quod deinde Romam profectus, ab ipso Innocentio accepit. Multa ad historiam huius *Decretalis* pertinentia reperiuntur in *Chronico Monasterij Hirsaugiensis ad annum 1200. pag. 213.* vbi à Guidone Cardinali Prænestino, tunc in Germania Legato, Siffridum in Sacerdotem, & Archiepiscopum Moguntinum, ait fuisse Colonia ordinatum. Ex his omnibus explicanda verba subobscura *Decretalis* nostræ: *& si ei de vi, quam ipse, & sui metuebant, constaret.*

Appellatio verò, cuius fit mentio, interposita fuerat à Siffrido, & quibusdam Canonicis, qui eum postea elegerunt. Forma autem appellationis huiusmodi fuit, *ne sine ipso ac sociis eius, Canonici Moguntia residentes, haberent in Electione processum.* Nam dictus Siffridus, & eius socij, in oppidum Bingen, metu Philippi secesserant; & ibi Siffridum elegerant, post appellationem. Quâ non obstante, iustas causas eligendi habuisse, propter vim scilicet maiorem, Innocentius probat.

Quod autem generaliter notat Glossa, si vtraque pars indignum eligat, ius deuolui ad Pontificem, non autem ad proximum Superiorem

periolem ; falsum esse supra diximus. In casu tamen nostræ Decretalis , ideo ad Pontificem immediatè ius deuoluitur ; quia nullus erat superior Moguntinensis Ecclesiæ , præter Romanum Pontificem. Est enim specialis Ecclesiæ Romanæ filia : ita eam appellat Innocentius in *integrâ Decretali* ; id est , immediatè pendet ab Ecclesiâ Romanâ , ab eo scilicet tempore , quo Bonifacius à Zachariâ Pontifice missus Apostolicus in Germaniam , fidem collapsam in illis partibus instaurauit , & primus illius Sedis Archiepiscopus constitutus fuit. Quam postremam rationem in decisione *capituli* Innocentius prætulisse videtur. Hoc enim posito , quòd vtraque pars deliquisset , indignum eligendo ; Pontifex vtriusque partis Electione neglectâ , potuit alium præficere. Itaque Siffredi Electionem , à paucioribus factam , aut quâ alia ratione vitiosam confirmando , proprio suo iure vsus est : id est , potius præfecit & constituit Archiepiscopum , quàm confirmauit Electionem : quæ decisionis ratio verior est.

Imò Magdeburgensis Archiepiscopus est superior ; sed Ecclesiâ Moguntinensis est exempta.

Notandum etiam quod dicitur in *dicto capitulo* eum , qui contra appellationem aliquid fecit , non posse aduersario obiicere , si pariter delinquat *cap. 23. de appellation.*

Itémque quod dicitur , *vbi quid notorium publicum , & manifestum occurrerit* , nec testibus esse opus , nec accusatore , nec vocatione partis ; imò nec appellationis , nec recusationis obstare obstaculum : præsertim in criminibus *exc. ssus notorius examinatione non indiget* : confirmatur *cap. 13. 14. 24. & 25. infra de appellationibus.* Ad maiorem tamen cautelam , tutius est seruare iuris ordinem. Nam vt prudenter ait Alexander III. in *dicto capitulo 14. cum multa dicantur notoria , que non sunt ; prouidere debes , ne quod dubium est pro notorio videaris habere.* Quot autem modis dicatur quid notorium , vide *cap. 8. & vlt. de cohabitatione mulierum* ; vbi Publicum , vel Notorium ex rumore publico , ex famâ , reiicitur , quam etiam inter cæca testimonia Rhetores locant. Iunge *Pragmaticam tit. de Publicis concubinariis §. Publici autem , & notas* , [& Ioc. Fabrum in *Prefationem Institutionum.*]

Verum vt absoluamus , diximus in Confirmatione causæ cognitionem necessariam esse ; item qui confirmat , potestatem confirmandi habere , & iuris solennitates obseruare debere : alioqui Confirmatio declaratur irrita ; rata tamen manente Electione , si canonicè facta fuerit ; cuius à proximo Superiori , petenda erit Confirmatio , *capp. 10. 39. 44. §. verum , & cap. vlt. hoc tit. in VI.*

CONFIRMATIONEM sequitur Consecratio , siue Benedictio. Nam vt supra diximus [*pag. 124. vbi de Electione summi Pontificis,*] ex Innocentio III. spirituale coniugium , quod est inter Episcopum & Ecclesiam , initiatum dicitur in Electione , ratum in Confirmatione , consummatum in Consecratione.

De Consecratione & Benedictio.

Sæpissimè verò , ad quos Confirmatio Electionis pertinet ad eos etiam pertinet Consecratio : quo casu statim post Confirmationem , celebrari solet Consecratio.

Si ad alium pertineat Confirmatio , ad alium Consecratio ; non

temerè tamen , & absque causæ cognitione , Consecratio debet perfici , dicto cap. ult. de Electionibus in VI.

Ad Consecrationem autem pertinent capp. 7. initio , 15. 28. §. 1. & 44. in fine hoc tit. cap. 4. eodem tit. in I. Collect. cap. 7. de temporibus Ordinationum , cap. unicum de sacra Vnctione ; quibus iunge can. 1. Dist. LXIV. can. 1. & 2. Dist. LXXV. & can. 1. Dist. C.

Ex his locis conficitur , Consecrationes Episcoporum , post tres menses , à Confirmatione numerandos , fieri debere , Anselmus Cantuar. lib. 3. Epistolâ 149. Non tamen , sicut in Ordinationibus Clericorum , certa tempora sunt præfinita , [in quibus tantùm peragi debeant Consecrationes Episcoporum.]

Peraguntur verò à Metropolitanò , aut saltem eius mandato , omnibus Comprovincialibus Episcopis contocatis , vel saltem tribus præsentibus , & reliquis consentientibus in scriptis [can. 4. & 6. Conc. Niceni , de quibus supra , ubi de Electionibus Episcoporum §. quod ad Nicenos , & infra tit. de Translatione ad cap. 2. de Electione initio. Nec verò Suffraganei debent à Metropolitanò contemni ; aliis Episcopis vocatis , Fulbertus epist. 28. 31. & 81. ad quarum intellectum adde quæ habentur tome 4. Historiæ Francorum pag. 387. in fine , 440. & 446. Ex quibus locis constat , Senonensis Metropoleos primum suffraganeum olim fuisse Carnotensem Episcopum , eumque absente Metropolitanò , vel sede vacante , Metropolitanì vices gessisse ; sicut eas Augustodunensis Episcopus gerit , Lugdunensi Sede vacante.]

Quin & aliquando , vt solemnior actus foret , finitimi Episcopi inuitabantur d. can. 4. & 6. Concilij Nicæni : quos Latini omnes de Consecratione accipiunt ; quamvis quidam ex Græcis , eos ad Electionem referant.

Quod si nulli , vel pauciores Episcopi in eâ Prouinciâ supersint , ubi ordinandus est Episcopus , finitimi vocantur , can. 5. Concilij Sardicensis , *πρωτοκλει* : ex quo canon ult. Dist. LXV. & ad eum Romani Correctores. In Concilij Constantinopolitani I. Synodica in fine , *ἡμοσι*. Confirmatur præterea eleganti Epistolâ Sidonij 5. lib. 7. & canonibus 19. Antiocheni , 12. Laodicensi , & Carthagenensis II. in vulgatis , cano. 12. Ferrandus Diaconus Carthagenensis num. 4. §. & 6.

Porro hæc Ferrandi verba notanda , cum confirmatione Metropolitanì , vel Primatis. Loquitur secundùm consuetudinem Ecclesiæ suæ , id est , Africanæ : in quâ Episcopus ordinatione antiquior , in singulis Prouinciis Metropolitanì viceungebatur , & appellabatur Primas , & primæ Sedis Episcopus , vel senex ; idemque erat , qui in aliis Conciliis , atque Scriptoribus Metropolitanus dicitur. Ex quibus notandum , in Epistola 4. Syrici scriptâ , *Episcopis per Africam constitutis* , hæc verba esse interpolata , vt extra conscientiam Sedis Apostolicæ , hos est Primatis : legendum , extra conscientiam Primatis. Nempe vsus est Pontifex Primatis verbo vsitato Africanis. Ferrandus loco citato , obscuritatis vitandæ causa , addidit , *Metropolitanì , vel Primatis* ; eosque comparat : imò citat Epi-

Stolam dictam Syricij, ex Concilio Cellensi, vel Zellenfi. Scilicet in illo Concilio Africæ, suscepta est dicta Epistola Syricij, & comprobata; & quæ in ea decreta erant, inter canones dictæ Synodi relata fuisse omnia, probari potest ex Ferrando. Nec enim rectè inter suppositas Epistolas Summorum Pontificum nuper inserta fuit. Quinimò Innocentius I. qui quatuor annis tantum post Syricium vixit, in Epistola ad Victricium Rothomagensem cap. 1. ait simpliciter, extra conscientiam Metropolitanæ: quod & Concilio Arelatensi II. tempore [Leonis Magni circa an. 452.] habito can. 5. & 6. continetur: [qui Leo editos à Conciliis, Vasioe anno Christi 442. & Arausicæ anno 447. congregatis, Canones sancit.] Eoque sensu vox Primatis accipienda est in can. 5. Dist. LXV. qui sumptus est ex can. 12. Concilij Carthaginensis II. sub ipsius Syricij Pontificatu habiti: quo loco Gratianus, propter vsum vulgarem, deceptus est. Primatem enim alium esse ibi purat à Metropolitanano; nempe pro eo, qui in plures Metropolitanos habet autoritatem. Ita enim summam conficit can. 4. & 5. Dist. LXV. Absque Primatis consensu Metropolitanum Episcopum non ordinet. In inscriptione Distinctionis dixerat, consentiente Primate. Quamuis in illa Distinctione vnicus can. 4. sententiam Gratiani iuuare videatur; reliqui omnes impugnant. Sed dictus can. 4. ad Consuetudinem & Priuilegium Ecclesiæ Romanæ pertinet, cuius vices Thessalonicensis Episcopus, ad quem scribit Leo Papa dicto canone ratione suæ Ecclesiæ gerebat: vt ex pluribus eiusdem Leonis Epistolis, & aliis locis constat.

Certum itaque maneat, in Episcopis constituendis, Metropolitanæ præcipuam esse autoritatem, & irritas esse Episcoporum Ordinationes, quæ absque eius consensu, & à paucioribus, quàm tribus Episcopis fiunt.

Excipit Ferrandus num. 6. Ecclesiam Romanam: quod ex dictâ Epistola Syricij probat, & ex Ferrando supplendum. Nihil enim tale, in ea Epistola reperitur. Confirmatur tamen ex Ordine Rom. vbi ab vno Ostiensi Episcopo consecrari Pontifex dicitur. Irrita est reliquorum Consecratio ab vno, vel duobus Episcopis facta: nec valet consuetudo contraria contra canones, quos supra retulimus. Quam in rem notatu digna Anselmi Cantuariensis Epistola 147. lib. 3. in quâ reprobatur Hiberniæ consuetudo, quâ Episcopi, sine certo loco constituebantur; & ab vno Episcopo, sicut quilibet Presbyter, ordinabantur. [Vide Topographiam Hiberniæ Sylvestri Giraldi parte 3. descriptionis Hiberniæ cap. 17.]

Et hic nota ex cap. 7. de Dolo & Contumaciâ, & ex Urbani Epistolis, insertis initio Epistolarum Iuonis, in prouincia & in partibus peragendam Consecrationem, non Romæ. Itemque aduerte priuilegium Carthaginensis Ecclesiæ, & Anglicanæ in Orchadas Insulas, Scotiam & Hiberniam, ex notis ad epist. Anselmi 149. lib. 3. & ex iis, quæ ad 8. Iuonis epist. notauit Doctif. Iuretus. Ex quibus constat non passim hanc potestatem sibi vindicare debere Romanos Pontifices.]

Consecrationis autem formæ & ceremoniæ variæ sunt, pro Con-

suetudine locorum : necessariò tamen desideratur manus Impositio, & Vnctio *tit. de sacrâ Vnctione infra.* [De Impositione manus, vide Ignatij Antiocheni *Homiliam de Laudibus* *tomo i. edit. Paris. pag. 500. initio,* & Doctif. Habertum *ad Pontificale Ecclesie Græcæ.*]

De variis solemnibus, quæ Consecrationem antecedunt, vel sequuntur, videndus *Ordo Romanus,* & *Autores rituum simul editi;* qui & Gallicanæ Ecclesiæ formam in Consecrando referunt. Observatione dignum, non tantum manus Ordinatorum, sed etiam Codicem sacrum Euangeliorum, capiti Consecrandi Episcopi imponi, Palladius in *Dialogo de vita Chrysof.* *cap. 15.* [Quòd ideò fit, vt intelligat Episcopus se, licet aliis imperet, Euangelio subesse, vt ait S. Chrysostomus *Sermone de vno Legislatore,* *tomo 6. editio. Paris. pag. 10.* & ibi Fronto Ducæus in *notis.* Librum quoque Canonum, & Regulam Pastoralem Gregorij Consecrandis Episcopis à Metropolitanano tradi consueuisse notat Hincmarus in *Præfatione Operis l. v. Capitulorum pag. 4. & 5. editionis in 4.*]

Imò alterius,
vt Blondellus
sentit.

Adnotandum etiam locum corruptum Albinij Flacci, in *cap. qualiter Episcopus ordinetur in Romana Ecclesia,* ita restituendum: *Tunc Pontifex iubet inquiri eum, de quatuor Capitulis canonicis; hoc est Arsenoquita, pro ancilla Deo sacrata, pro quadrupedibus, aut si coniugem habuit ex alio viro, quod Græcè dicitur ἀρτερογαμία.* Quæ quatuor capitula rectè vocat canonica; id est ex antiquis canonibus desumpta. Verba satis indicant, à Græcis petita: quorum hic est sensus. Interrogatur, vt *ἄρτεροκαίτης;* masculis; aut *ἀλογοθύμιος* bestiis, aut sanctimoniali, se commiscuerit; vel viduam duxerit. Ad veterem illum morem alludit Bonifacius Martyr, primus Archiepiscopus Moguntinus in *Epistola 19. ad Ethibaldum Regem Merciorum in Anglia.* Apud Græcos & Romanos, quasi blasphemiam Domino irrogasset, qui hoc reus sit; vt propriè de hoc peccato, ante Ordinationem interrogatus, si reus inuentus fuerit, vt cum velata & consecrata Domino Nonnâ concubisset, ab omni gradu Dei Sacerdotij prohibetur. Deinde subiicit, diuino mysterio altaris abiicit, illud scilicet peccatum; sicut & alia tria supra memorata, licet ante peracta pœnitentia, reconciliatus sit Deo. Quare super illis quatuor capitulis Consecrandus purgare se iuramento tenebatur, nunquam fuisse inquinatum. Nec enim, vt ait Bonifacius, pœnituisse sufficit. Maior integritas in Episcopo desideratur. Albinus Flaccus loco citato. *Et si de his inculpabilis inuentus fuerit, iurat Archidiacono super quatuor Euangelia; deinde confirmat super corpus B. Petri, de his inculpabilem se fore.* Partem *Epistola Bonifacij* Iuo retulit *parte VII. cap. 129. in Decreto.*

Consecrationis autem effectus hic est; vt consequatur per eam Episcopus ea, quæ maioris inquisitionis discussionem exigunt, quæ vulgò dicuntur esse Ordinis; possit Clericos ordinare, Sanctimoniales velare, Benedicere Abbates, vel Abbatissas, Ecclesias, vel altaria dedicare, conficere Chrisma, & alia quæ notantur *cap. 15. & 28. §. 1. hoc tit. & can. quamuis Dist. LXVIII.* Quæ omnia tamen denegantur Archiepiscopo ante Pallij postulationem, & impetrationem, dicto §. 1. quamuis ei concedatur, consecrandi Episcopi mu-

nus demandare Suffraganeis. Huiusmodi quippe mandatum est Iurisdictionis, quam habet post Confirmationem: sed & Consecrationem simul *cap. 11. hoc tit.* vbi rectè Glossa Consecrationem Archiepiscopi desiderat. Nam ante Consecrationem non haberet potestatem huiusmodi, vt in eleganti *Epistola Anselmi Cantuariensis, scripta Thoma Electro Eboracensi Archiepiscopo lib. 3. Epist. 149. quia non pertinet ad eum, dare, vel concedere alicui curam animarum, quam nondum accepit. Accipit enim per Consecrationem.*

De Benedictione verò Abbatum, quæ multum differt à Consecratione Episcoporum, supra diximus, [vbi de *Abbatum Electionibus.*] Quibus addimus *Epistolas 41. 73. & 78.* Iuonis Carnotensis, ex quibus colligitur, *in huiusmodi benedictionibus Abbatum, non fieri manus Impositionem; sed simplicem orationem; & ea accepta, vel non accepta, debetur à fratribus Abbati obedientia: nec enim promotionem Abbatibus facit Episcopalis Benedictio; sed potius fratrum communis Electio.* Quare in illis *Epistolis* etiam excommunicati Episcopi Benedictio non improbat, cum eius omissio non noceat.

Quin & ante Benedictionem, Episcopus ab Abbate Professionem obedientiæ exigere potest.

Sumptus verò, & expensæ, quæ necessariò faciendæ sunt; vt præficiatur Prælatus vacanti Ecclesiæ, vel Monasterio: non ex defuncti Prælati bonis, sed ipsius Ecclesiæ viduatæ redditibus soluuntur: nempe quia Ecclesiæ ipsius negotium vtiliter geritur *cap. 45. hoc tit.*

HACTENUS DE ELECTIONVM variis speciebus, Confirmatione, & Consecratione tractauimus, secundum Iuris Canonici veteris, & noui regulas. Superest, quia in singulis articulis & partibus huius Tractatus, sæpius fit mentio *Consuetudinis, & Præilegiorum;* vt quædam subiiciamus breuiter de vtrisque. Statim in ipso Concilio Nicæno *canone 6.* Patriarchalium Sedium Consuetudines, & iura, seu prærogatiuæ, in constituendis Episcopis ab antiquo receptæ, *τὰ ἀρχαία, τὰ ἀρχαία ἐν* confirmantur: cui adde *can. 2* Constantinopolitani I. & *Synodicam*, eiusdem Concilij *in fine, can. vlt.* Ephesini Concilij, de Episcopis Cypri; iunctâ *Epistola Innocentij I. ad Alexandrum Antiochenum in Cod. Canonum Ecclesiæ Roma. cap. 45. & 46. & can. pen.* Concilij Chalcedonensis: quibus tam iura Patriarchalium Sedium, quàm Exarchorum, qui locum obtinent eorum, quos Primates vocamus, in constituendis & ordinandis Episcopis, & regimine suarum Diocesium, constituuntur: quorum prolixior explicatio est petenda ex doctissimis *Commentariis*, qui nuper de *Suburbicaris* sunt editi.

De Consuetudinis & Præilegiorum potestate in Electionibus, Confirmationibus, Consecrationibus, vel Benedictionibus.

Ex eodem fonte, id est Consuetudine antiquâ fluxit, vt non quidem contra, sed præter ius commune, Primates in Occidente obedientiam, vel Consecrationem, aut vtrumque simul; imò & aliquando Electionem Metropolitanorum sibi vindicarint: verbi gratiâ, in Galliâ Lugdunensis Primas; de quo præter cæteros, Iuo Carnotensis, *Epistol. 50. 60 65. & 237.* In Anglia, Cantuariensis; quam in rem extant Anselmi Cantuariensis *Epistola 149. 152. 153. & 155. lib. 3.* Eadmerus *historia Norw. lib. 4. sub finem, pag. 102. & seq. in Henrico I.*

Vide supra, vbi de Metropolitanorum Electionibus in

& iterum plenissime pag. 126. 127. & seq. Ex quibus colligitur, non sine controuersia, Eboracensium Cantuarienses obtinuisse Primatum: quem deinde semper retinuisse, doctissime probat Matthæus Parkerus in 1. parte *Antiquitatum Britannica Ecclesia*, & in *vita Richardi initio*. Ex quibus constat, Iura Primatus, partim ex antiquitate Ciuitatum, aut Ecclesiarum; partim verò ex specialibus Priuilegiis Pontificum, & Regum, vel Consuetudinibus antiquis, fuisse constituta. Specialibus etiam Priuilegiis plurimæ in Occidente Ecclesiæ Cathedralis exemptæ sunt à Metropolitanis. Quod quidem, non simpliciter Iuri Patriarchico, sed potius plenitudini potestatis, quam in omnes Ecclesias Pontifex exercet, attribuendum est. Adhibendus est tamen consensus Imperatorum, & Regum, sine quibus hæc omnia fieri non debent.

Vt redeamus ad autoritatem Consuetudinis antiquæ in Electionibus: interesse possunt Electioni, vel eligi, qui iure communi excluduntur, si consuetudo ita ferat; verbi gratiâ, qui non sunt de Capitulo, vel Collegio *cap. 8. de Consuetudine*: itemque in eligendo Metropolitano, Suffraganeis exclusis, quibus Iure Communi competit Electio *cap. 9. & 10. hoc tit. in 1. Collectione*, Cathedralis Ecclesiæ Capitulo tantum ius eligendi competere potest *cap. 4. & 5. supra de Postulatione*, & *cap. 13. hoc tit.* quod tamen ius Comprovinciales Episcopos ægrè sibi tulerunt adimi. In eam rem notatu digna controuersia, inter Episcopos Comprovinciales Cantuariensis Episcopatus, & Priorem & Monachos sancti Augustini Cantuariensis: quibus tandem, remotis Suffraganeis, causâ cognitâ, Pontifices attribuerunt ius eligendi. Vnde frequentes rixæ in Angliâ. Vide Petrum Blesensem, *Epist. 27.* Matthæum Paris *pag. 205. & 206.* qui & *Rescriptum Innocentij III.* inserit. Sententiæ huius rationem Innocentius III. Priuilegio speciali à Pontificibus concessio, & Consuetudini tribuit, Matthæus Paris *pag. 206. 207. & 213. sine*, & ex *Matthæo Florilegus ad annum 1206.* Lis grauius renouata est, post mortem Huberti Cantuariensis Archiepiscopi, in Electione Stephani de Langueton, de quâ vide *Gesta Innocentij III. pag. 240. & Parkerum in vita Balduini pag. 140. & 141.*

In plerisque aliis *Capitulis huius tit.* Consuetudinum frequens mentio; quarum aliæ probantur, quæ nempe addunt aliquid Canonibus & Iuri communi, nec obuiant Canonibus *cap. 28. 14. 24. & 31.* aliæ reprobantur, nempe vel utilitati Ecclesiasticæ, vel Canonibus contrariæ *cap. 18. 34. 47. 56. hoc tit. & cap. 7. & 8. de Consuetudine.*

Priuilegia etiam specialia quædam à Pontifice Romano, contra ius commune Electionum concessa sunt, vt supra diximus; quæ pendunt à plenitudine potestatis: quâ etiam autoritate derogant Conciliis. Atque ita, mixto iure, Electiones celebrantur: non tantum iure communi; sed etiam consuetudine, vel priuilegiis.

Quin & aliquando concurrunt ius commune, & Consuetudo: itemque Priuilegium, & Consuetudo *cap. 10. & 27. iuncta antiqua*, & *cap. 34. hoc tit.* Consuetudo debet esse legitime præscripta, nec obuiare canonibus. Contra, Priuilegia sæpè derogant iuri communi:

nituntur gratiâ, & autoritate concedentis; qui, sicut dicitur dispensare contra canones *cap. 4. & 22. hoc tit.* ita & priuilegia, contra ius, indulgere solet.

Sicut autem eiusmodi derogationes, præsertim quæ ad statum publicum Ecclesiæ pertinent, qui potissimum in Prælatorum Electionibus consistit, non admittit Gallia, vt supra diximus; ita nec priuilegia, nisi Regiâ autoritate, causâ cognitâ, probata fuerint, & confirmata.

Notanda verò consuetudo, de qua in *cap. 31. hoc tit.* quâ nempe Canonicorum Electio pertinet ad Capitulum solum, irrequisito Episcopo. Nam de iure communi, coniunctim pertinet ad Episcopum, & Capitulum. Vide Glossam *ibid: m.* His, quæ de potestate Consuetudinis in Electionibus diximus, adde *lib. 15. Registri Innoc. III. Epistol. 115. 153. 154. 155.*

SEQUITUR, vt de Iure Regio tractemus, in Prælatorum Electionibus, Postulationibus, Translationibus: itemque in Episcopis, Metropolitanis, vel Primatibus instituendis. Conquenter aliquid de Inuestituris, & Regalibus addemus, quæ coherent Electionibus. De his enim frequens occurrit mentio in hoc tractatu, tam in Decretis, quàm in Decretalibus.

POSTREMA quidem Concilia & Decretales concedunt tantùm Regibus assensum Electioni iam factæ, non autem faciendæ. Sed pugnat cum iure communi veteri, quod multi Reges, imprimis nostri, perpetuò retinuerunt; iure nouo Decretalium neglecto. Ad hunc tractatum pertinent *cap. 10. hoc tit. iuncta antiqua, 14. 18. in fine, 20. 23. 28. 32. adhibitis semper antiquis Decretalibus, & 43. hoc tit. quibus iunge cap. 5. eodem tit. in Collectione 1. capp. 12. & 4. de Postulatione supra, & cap. 7. de Dolo & Contumacia: itemque Distinct. LXII. & LXIII. in qua notandus canon 25. ex Concilio Toletano XII. can. 6.*

Ex his constat in Imperio, tam Occidentali, quàm Orientali, in Galliâ, Angliâ, Hiberniâ, Siciliâ, & Hispaniâ, maximam Imperatorum, & Regum, in constituendis Episcopis potestatem fuisse: nec post factam demùm Electionem, nudo illo assensu fuisse contentos, quem eis recentiora Concilia, & Decretales relinquunt; quæ nunquam obtinuerunt in Galliâ. Nec in Angliâ quidem, ab eo saltem tempore, quo Guillelmus primus, statu regni immutato, Gallicanas Leges & Iura intulit in Angliam, vt infra dicemus.

Idem in Hungariâ probat *cap. 4. de Postulatione*, & ipsius Hungariæ Regis *Epistola ad Alexandrum III.* quæ extat inter *acta Alexandri III. nuper edita in fine Narrationis Concordia, inter Alexandrum III. & Fridericum I. pag. 195. & 196.*

Idem de Poloniâ, in *Epistola 89. libri 14. Registri Innocentij III.* De Daniâ, in Translatione Absalonis in Lundensem Archiepiscopum: de quâ vide Saxonem Grammaticum *lib. 13. sub finem.* Quibus ex locis colligitur, assensum Electioni iam factæ Pontifices tantùm concessisse; ante factam Electionem denegasse. Adde *cap. 14. hoc tit. Epistolas 202. & 204. lib. 15. Registri Innocentij*, quæ ad Regnum Cypri pertinent; in

De Iure Regis in Electionibus, Postulationibus, & Translationibus.

Vide supra *tit. de Postulatione in pr. & hoc tit. vbi de Abbatum Electionibus §. quod autem regulariter & seqq.*

De Angliâ vide *d. §. quod autem regulariter, & infra vbi de Regis Angliæ Iure in Electionibus.*

quo obtinebat contraria Consuetudo. Nempe Regis consensus præcefferat Electionem.

Pertinet ad 2.
stirpem Re-
gum nostro-
rum.

Eodem iure semper vſa est Gallia : vt non tantum Electionibus factis Reges nostri assensum accommodarent ; sed etiam ante ab eis eligendi facultas impetraretur. Agnouit Nicolaus I. *Epist. 66. Quin & sæpius offerebant è Palatio Clericos*, qui si digni forent, statim post examinationem Metropolitanam consecrabantur, Concilium Valentinum *can. 7.* [*tomo 3. Conciliorum Gallie. Sed & si à seruitio pij Principis nostri aliquis Electorum venerit, vt alicui Cuitati proponatur Episcopus, timore casto sollicitè examinetur, primùm cuius vita sit, deinde cuius scientia : & vigore Ecclesiastico sub oculis omnipotentis Dei agat Metropolitanus in hac parte, Episcopis sicut Dei Ministris adiutorium ferentibus, ne maculata vita, & pompis sæculi turbidus, & simoniaca heresi pollutus, humilibus & mundis membris Christi, Ecclesieque ipsius superponatur. Et Clotarij II. Edictum tomo 1. Concil. Gallie. Ita vt Episcopo decedente, in loco ipsius, qui à Metropolitanò ordinari debet, cum Prouincialibus à Clero & populo eligatur : & si persona condigna fuerit, per Ordinationem Principis ordinetur : vel certe si de palatio eligatur, per meritum personæ, & doctrinæ ordinetur.] Quâ de re accuratè differuit doctissimus Sirmundus in fine tomi 2. Conciliorum Gallie : adiunge Tomum 2 de Præilegijs Ecclesie Gallicane tit. 15.*

ADDAMVS pauca : Primùm ex Floro, qui sub Ludouico Pio, [& eius filiis floruit,] in fine operum Agobardi ; quamdiu Romanis Gallia paruit, Clero & Populo Electiones permissas. [Sed & requisitus consensus Magistratus ex electione Germani, & formula Marculphi colligitur, de quibus supra pag. 103. in fine & seq. nota 1.] Postea, sub Regibus stirpis primæ, sæpius sola autoritate Regum, & electi, & constituti fuerunt Episcopi. Inter *Epistolas Bonifacij*, notanda est *Epistola 92. & tomo 1. Conciliorum Gallie, Concilium Leptinense pag. 537. can. 1.* [quem vide], Concilium Sueffionense *can. 3. pag. 344.* iungendus Autor *vite Bonifacij Martyris cap. 7. 8 9. 10.* Bonifacij Moguntini *Epist. 97.* Quibus locis constat sub [tribus postremis Regibus Merouingijs,] Maiores domus consensum suum, vice Regiâ, in Electionibus Episcoporum præbuisse.

Vide supra tit.
de Postulat. ferè
initio, & hic
infra vbi de Re-
gis Anglie iure
in Electionib.
§. non tantum
& seqq.

Parciùs verò sub secundâ stirpe. Nam sæpè permissæ fuerunt Electiones Clero, & Populo. Consensus tamen Regis, ante & post Electionem requirebatur. Imò & Iuramentum fidelitatis ab Episcopis præstabatur. Quod de seipso Agobardus Lugdunensis Archiepiscopus fatetur, in tractatu de comparatione vtriusque regiminis pag. 362. Eadem de re Florus. *Quod vero in quibusdam Regnis postea Consuetudo obtinuit, ut consultu Principis Ordinatio fieret Episcopalis, valet vtrique ad civilem fraternitatem, propter pacem & concordiam.* Vide Lupi Ferrariensis *Epistolas*, [maximè 81. & notata à doctissimo viro ad tomum 2. Libert. Eccles. Gallic. cap. 15.]

Sub tertia stirpe idem obseruatum constat, ex *Epistolis Fulberti Carnotensis Episcopi*, qui sub Roberto Rege floruit. Iuonis, & aliorum, frequentes super ea re *Epistola*, & testimonia supersunt. [De autoritate Regis Gallie in Electionibus vide Igneum. in repetitioe §. non alias

alias ff. de S. C. Syllan. num. 382. & seqq. & n. 608. & seqq. usque ad 620.]

Ius simile in Hispaniâ, sub Regibus Visigothorum. Nam in Concilio Toletano XII. cap. 6. constitutum, ut omnibus Episcopatibus præficiendos Episcopos Rex eligeret, & Toletanus Archiepiscopus Electos probaret, & ordinaret; cum antea consensu Cleri, & Populi, Electiones Episcoporum celebrarentur, secundum formam traditam in Concilio Toletano IV. can. 19. & ex tribus formulis in fine dicti Concilij additis: in quarum primâ, hoc loco, quod *conuenientia seruorum tuorum fuit pro tali*, legendum, *conuenientia*. Nam Scriptores illius æui, *conuenientiam*, pro consensu accipere solent; Iuretus ad *Iuonis Epistolam* 220.

Regis Hispanie
Ius in Electionibus.

Post varias mutationes, quæ in Hispaniâ contigerunt, reuocatum & retentum fuit Constitutum dicti Concilij Toletani XII. ut notat ad dictum Concilium Garfias; & in singulari *Tractatu* eiusdem de *Primatu Toletane Ecclesie*, edito in fine dictæ Synodi Toletanæ. *Quæ Synodus non est in Canone*. Ita enim distinguit Rodericus. *Alia Synodi sunt in Canone*, id est, in Collectione vetere; *alia non habentur*, inter quas ista de *Primatu*; quia *ius singulare & τῶν κτὼν continebat*.

SVMVMVM etiam Ius in Electionibus Angliæ Reges retinuerunt, Regis Angliæ ad exemplum & instar Regum nostrorum. Vnde statim in *Prefatione* *Historie* Eadmeri Cantuariensis, ita de Guillelmo I. Conquestore. *Ex nibus*. De quo eo quippe tempore, quo *Guillelmus Normania Comes*, terram illam *debellando sibi subegit*, nemo in eâ *Episcopus, vel Abbas*, ante *Anselmum* *factus est*, qui non *primò fuerit homo Regis*, ac de manu illius *Episcopatus, vel Abbatia inuestituram, &c.* Ipse *Anselmus* *Epistola* 149. *nibus in fine*.

Regis Angliæ
Ius in Electionibus.

ita loquitur, de Electione Thomæ Eboracensis Archiepiscopi. *Quoniam autem Regi placuit, consilio Baronum suorum, & nostra concessione, ut vestra persona eligeretur ad Archiepiscopatum*. Confirmant passim *Ioannis Saresberiensis* *Epistola* 292. 295. 297. & *sequentes*; vbi de *Richardus Cantuariensis Archiepiscopi Electione*. Licet enim post cædem Thomæ Cantuariensis, liberam Electionem vacantium Ecclesiarum fieri concessisset [Henricus II.] tamen ab eo facultas eligendi petebatur: quod ius nominatim confirmatur à *Lucio III.* in *cap. 5. hoc tit. in 1. Collectione*. Et Electus in locum Thomæ Cantuariensis *Richardus*, fidelitatem Regi iurauit, *saluo ordine suo ante Consecrationem*, quam postea ab *Alexandro III.* accepit.

Quin imò & *Henricus Iuuenis*, post suam *Coronationem* factam viuo Patre, Electionem *Richardus*, & aliorum, irritas esse contendebat, quia consensus eius non fuerat requisitus, *Ioannes Saresberiensis* *Epist.* 298. Vide *Matthæum Paris ad annum 1173*.

Tandem obtinuit Electionum forma, quæ præscribitur in vno ex *xvi. Capitulis Consuetudinum, siue Libertatum*, quæ tot turbas concitauerant in Angliâ. Extant apud *Matthæum Paris ad annum 1164*. *Richardus* enim *Cantuariensis Archiepiscopus*, Successor Thomæ, & illius exemplo cautior factus, per omnia in Electionibus Episcoporum, atque Abbatum, morem gessit Regi: eamque ob rem *Alexandri III.* increpationes meruit in *cap. 25. de Appellation. iunctâ antiquâ*:

nam * Friderici filij sui impuberis, Innocentio III. & Sedi Apосто- Christi 1198.
 licæ commiserat. * Itaque in vniuerso Regno Neapolitano, & Princi- num. 64. vsque
 patu Capuæ, vices Regis, & Domini gerebat: & sic per conse- ad num. 69.
 quentias suum assensum præbuit in huiusmodi Electionibus. Probabat & iterum ad
 doctissimus Antecessor ex lib. 2. *Registri* Innocentij III. *epistola* 232. an. 1211. num.
 ad *populum Capuanum*, & *epistola* 244. ad *populum Ciuitatisensem*: qui- 5. vbi de Elec-
 bus addimus veram speciem d. *capituli* 17. hoc tit. Autorem *Gestorum* tionum Con-
 Innocentij III. pag. 10. & 20. *epistolas* 551. 552. 553. [554. 555. 556. firmatione.
 & maximè 557. & 558.] lib. 1. *Registri*: & plerasque ex libro 5. M. S. * Hoc conti-
 quas beneficio doctissimi & humanissimi Andreæ du Chesne, nacti su- git anno Christi
 mus, *Balium Regni Imperatrix Constantia Domino Papa dimisit*, ab 1198. quo obiit
 omnibus iuramento firmandam, quoniam ad eum spectabat, tanquam Constantia 27.
 Dominum * principalem. Regnum enim Neapolitanum, [Siculum, Apu- die Nouembris,
 lia,] Campania, [& Melfitanus Principatus,] Feudi iure concessa anno primo Pon-
 fuerunt à summis Pontificibus. Et paulò ante mortem Constantia tificatus Inno-
 postulauerat ab Innocentio III. vt regnum Siciliae, Ducatum Apuliae, centij. De cu-
 ac Principatum Capuæ, sibi, & filio suo, concedere dignaretur, ius Constantiæ
Gesta Innocentij III. pag. 9. quod & nuper adnotauit Autor *Notitiæ* matrimonio
Ecclesiarum Siciliensium, in *Chronologia Regum Siciliae*, quem adi si lu- cum Henrico
 bet pag. 15. 16. 17. qui *epistolam* 507. Innocentij refert ex lib. 1. *Registri* filio Friderici
editionis Basleensis: alio tamen ordine citatur à dicto Autore *Notitiæ*; Anobarbi, vi-
 mendosè fortè; [vel ex Romana editione *Registri*.] de Monachum
 Cassinensem

Scriptorem anonymum *historiæ Siculae* pag. 146. 147. & 155. ibi: *Constantia Imperatrix fi-
 lium parit in Marca Anconitana, &c.*

* Vide *Epistolam* 79. lib. 14. *Registri* Innocentij, vbi de Policastrensis Episcopi Elec-
 tione in irritum deducta. Notas in eandem *epist.* pag. 125. *Gesta* Innocentij III. pag.
 8. & Baronij *Traëtatam de Monarchia Siciliae* pag. 77. De forma verò Electionum
 Episcopaliū in Regno Siciliae, Neapolitano, Apulia, & Campania vide *epist.* 407:
 408. & 409. lib. 1. *Registri* Innocentij III. cap. 18. & 19. hoc tit. & *Notitiam Siciliensium
 Ecclesiarum* pag. 38.

* Alibi Dominum Capitaletm vocat, infra *Traët. de vsu & autor. Pallij* ad cap. 4. de
Electiōne in fine.

Speciali verò mandato, posse cuilibet, vice Regia, demandari Iura
 omnia Regia circa Electiones, Collationes, Præsentationes, atque
 Nominationes Beneficiorum, constat: quia sunt in fructu. Potest enim
 à fructuario, non quidem ius ipsum; sed facultas percipiendi fructus,
 durante iure vsusfructus, demandari.

Huius mandati specialis plura exempla nuper edita sunt *tomo* 2. *Li-
 bertatum Ecclesiæ Gallicanæ* tit. 16. num. 3. 12. 13. & 17. [quibus adde
 Igneum in *repetitione* §. non alias ff. de S. C. Syllaniano num. 330. & seqq.

Nec tamen transeunt huiusmodi iura Regalia, vnà cum vniuersita-
 te, id est, Concessione alicuius Ducatus, vel Comitatus, in quibus,
 vel Episcopatus, vel Abbatia sunt sitæ: quod rectè loco citato probat
 Ruzæus. Coronæ enim inhaerent, nec ab eâ separari possunt. Quam in
 rem notandus locus Rigordi in *vita Philippi Augusti*; vbi de bello inter
 Philippum, & Hugonem Ducem Burgundia pag. 172. *Reges Franco-*

rum prædictas Ecclesias, Episcopatus, & Abbatias præcipuè intelligit, in sua libertate semper custodire cupientes, quibuscumque Principibus terras custodiendas tradidissent; tamen Ecclesias, sub potestate sua, & protectione, retinuerunt. Quod & notat vetus Autor *Tractatus de Exemptionibus*, qui tempore Concilij Basileensis scripsit sub Eugenio IV. ut ipse, in *sine sui Tractatus* prodidit.

Vide infra sub
finem §. *Postea*
ius Cleri.

Notandum etiam, huiusmodi Consensum, & autoritatem Regum, tam in Electionibus, siue Episcoporum, siue Abbatum, quam in Collationibus Beneficiorum, habere locum, etiamsi Prælati decesserint in Curiâ Romanâ; quamvis Pontifices, & Interpretes contrarium sentiant. Quam in rem notanda est insignis controuersia, inter Innocentium III. & Ioannem Regem Angliæ, super Electione Stephani de Lanqueton Angli Cardinalis, in Cantuariensem Archiepiscopum, quæ facta fuerat in Curiâ, iussu Papæ, à quibusdam Monachis Cantuariensibus, pro tempore in Curiâ, super Electione litigantibus, Matthæus Paris *ad annum* 1207. Cum enim Monachi responderent, sibi non licere, præter consensum Regum, & sui Conuentus, canonicam celebrare Electionem; respondit Pontifex, in Electionibus celebratis apud Sedem Apostolicam, non solere assensum Principum expectari. Vnde grauiissimæ turbæ à Rege Angliæ excitatæ, ut ex Scriptoribus illius sæculi constat. *Gesta Innocentij III. pag. 191.* & Parkerus *in vita Stephani*.

Nec tantum Electiones; sed etiam Consecrationes, in Curia à Pontifice fieri, Metropolitanis Galliæ ægrè tulerunt, Iuo *Epist. 1. 2. 8. & 12.* de se ipso ita loquitur. *Dicent me in Maiestatem Regiam offendisse, qui à Sede Apostolica præsumpserim Consecrationem accepisse.* Nam Iuo ab Urbano II. Papa, consecratus fuerat, [Fulbertus Carnotensis *epist. 30. Leutherico Archiepiscopi Senonum. Aurelianensem Odolricum ego quidem ad Episcopatum non elegi, sicut vobis dictum est; sed à Clero & Populo sue Ciuitatis electum sacrum Presbyterum. Quod sum Romam ire velle audistis, & ibi creari Episcopum, dissuasi vestri honoris gratia. Sed & ipse gratanter dissuadenti paruit, suggerentibus fidelibus suis, Rodolpho scilicet & Herfrido. Adde tomum 2. Probationum Libertat. Eccl. Gallic. pag. 404.*]

Vide Pithœi
Tractatum de
Libert. Eccl.
Gall. & quæ
nos infra sub
finem huius
tractatus.

Nec etiam habet locum in Beneficiis vacantibus in Curiâ, quorum scilicet Collatio, iuræ Regaliæ, ad Reges nostros pertinet. Idque Gregorius X. declarauit; cuius extat Bulla nuper edita, *Tomo 2. Libertatum Gallie tit. 16. num. 18.*

Ex his colligimus, quanta fuerit Regum nostrorum, & aliorum, autoritas & potestas in Electionibus Episcoporum, & Abbatum, etiam vigente iure communi; quo Electiones, communi consensu Cleri, & Populi peragebantur. Quod Ius Regibus competit, tum propter præcellentem eorum dignitatem, tum propter specialem Tutionem, & Protectionem, seu Custodiam, quam Ecclesiis impertiuntur. Accedit hæc summa ratio, quæ in priuato quolibet Patrono locum habet: quia Ecclesias, & plerasque Abbatias, & Prioratus dotauerunt, & ditauerunt, non tantum amplis possessionibus & redditibus eis assignatis; sed etiam Ciuitatibus & Ducatibus. Notauit Rigordus *loco citato.*

MIRVM IGITVR NON EST, si propter huiusmodi liberalitatem & munificentiam Regum, maximè propter vtilitatem publicam, & securitatem; olim quidem, per anulum, & virgam*, Inuestituram Episcopatum, & Abbatiarum, per manum Regis acciperent; & Inuestituræ tempore, hominum, & fidem iurati, in scriptis præstarent. Consequenter, quoties opus foret, obsequium atque seruitium præbere tenebantur: si defuissent, Regalibus eorum confiscatis, emendare cogebantur, & per omnia ferè, cum reliquis Vassis dominicis, æquo iure censebantur.

De Inuestituris Episcopatum, Abbatiarum, Prioratum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum.

Eadem ratione, defuncto Episcopo, vel Prælato, Regalia Vacantia, sicut reliqua Feuda, quoties vacant, nomine Regis occupantur: & donec à Rege nouus Prælatum, Sacramento præstito, Regalia receperit; interim fructus omnes suos Rex facit. Fructus, inquam, omnes: & per consequentias, Collationes etiam Beneficiorum, quæ tempore mortis Episcopi, vel iure & facto, vel iure tantum, vel facto tantum, vacant.

*De virgæ multiplici significatione vide Chrysostomum tomo 3. edit. Parisiensis pag. 325.

Excipiuntur tantum Parochiales Ecclesiæ, iure nostro, & constitutionibus Regum nostrorum: nisi fortè Canoniatui, vel Præbendæ Parochialis Ecclesiæ sit annexa.

Hoc quidem Ius Regium, cum sit antiquissimum, simul cum Regno natum. Huiusmodi Collationes præiudicium non patiuntur, per iura recentiora: nec eis potest derogari, per Decretales, Statuta particularia Ecclesiarum, Pragmaticas, Concordata, Indulta, vel Mandata Apostolica. Imò, quoties lis de Iure Regaliarum oritur, omnibus Iudicibus interdicitur cognitio, etiam in primâ instantiâ. In hoc enim Iure disceptando solos Iudices experimur, qui Curiam in Parlamento Parisiensi constituunt.

Nec tantum ratione, & iure communi, inducta sunt Iura Regalia; sed præterea diuturno vsu, & longa consuetudine confirmata fuerunt, vel ipsorum Pontificum testimoniis & autoritatibus, quorum pleræque fuerunt omissæ ab his, qui de Regalibus scripserunt: cum tamen hoc præcipuè fuisset probandum. Nam qui aduersus Regalia scripserunt, omnes ferè Canonistæ, vsurpationem & nouitatem obiiciunt. Quidam eorum temerè nimis, corruptelam potius, quàm consuetudinem: qui modestiùs, referunt ad priuilegium & indultum Pontificum.

Omnes autem simul veteres & noui, inuehantur aduersus Inuestituras, quæ fiebant per traditionem annuli, & virgæ pastoralis, ante Consecrationem Episcopi, vel Abbatis futuri: sicut Iure Feudorum, Inuestitura fiebat, per fictitiã traditionem, Fustis verbi gratiã, Annulli, Ensis, Vexilli, vel alterius symboli, Vassallo factam: & per eam ius Feudi conceditur, id est, obligatio & actio acquiritur, per quam Dominus possessionem corporalem feudi, cuius inuestituram fecit, tradere compellitur exemplo emptionis: nec liberatur si paratus sit soluere quod interest, tit. 1. de Feudis §. si Archiepiscopus lib. 4. tit. 15. & cap. 5. infra de Donationibus: quibus ex locis aperte Inuestitura, à traditione corporali, & inductione in possessionem separatur.

Vide supra ad tit. de Consuetudine pag. 99.

Eadem ratione Inuestitura vsurpatur, non tantum in Episcopatibus,

& Abbatiis; sed etiam in minoribus Dignitatibus, & Officiis, in quibus *per Annulum*, vt in *cap. 4. de Concessione Præbende*, vel aliud Symbolum Inuestitura fiebat. Canonicus inuestitur *per librum & panem*, in *integra epistola* Innocentij III. *lib. 5. Registri MS.* ex quâ sumptum *cap. 7. de Concess. Præb. & cap. 4. eod. tit. in 3. Collect.* In *cap. 3. de his qua fiunt à maiori parte Cap.* in signum Inuestituræ Præposituræ Augustensis, *Annulus aureus mittitur. Iunge Epistolam 6. libri 1. Goffridi Vindocinensis, & notas doctissimi Interpretis ad d. epistolam 6. & ad epistolam 25. lib. 5. in tabulis Concessionis Decimarum*, quas Adelardus de Castro Gunterij obtulit sancto Albino. *Donum Inuestitura parrigere* in *cap. 46. de Appellation.*

Inuestituras huiusmodi, siue fictitias & imaginarias traditiones, à possessione corporali rectè separant Interpretes *ad cap. 22. de Præbendis*: quæ quidem corporalis possessio, in Beneficiis *Institutio* appellatur; de quâ *tit. de Institutionibus infra*. Malè tamen ibi, cum *inuestitura*, ab Ostiensi, & aliis quibusdam confunditur. *Institutio* namque est inductio corporalis in possessionem; verbi gratiâ in *Præbendis* in *cap. 22.* cum ea, quæ ad Canonicatum pertinent, cum *Stallo Chori*, & *Loco Capituli* assignantur.

Huiusmodi autem ius, & consuetudo inuestiendi Episcopos & Abbates, *per Annulum*, & *Virgam*, post Electionem, ante Consecrationem, inoleuerat ferè per vniuersam Europam: eoque Imperatores per Germaniam & Italiam vtiebantur. Imò & Pontifices Romanos, & instituendi, & inuestiendi potestatem sumebant. In Galliâ, Angliâ, Hungariâ, & Poloniâ, idem vsurpatum.

Mortuo nempè Episcopo, vel Abbate, *Baculus*, *Ferula*, vel *Virga pastoralis*, & *Annulus*, deferebantur ad Imperatorem, vel Reges: qui post Electionem, quam & sæpè pro arbitrio suo fieri curabant; vel omnino etiam, præcipuè in Germaniâ, omittebant, futuro Episcopo, vel Abbati dabant; eumque inuestiebant. Cum verborum, & rerum compendio Historici, & alij Scriptores loquuntur, *Episcopatus, & Abbatias, per manus Imperatoris, vel Regum accipere.*

Verùm huiusmodi Inuestituras, quæ per concessionem & traditionem Episcopaliū Insignium peragebantur, in pluribus Conciliis damnauerunt Romani Pontifices, [inter quos præcipuus meritò] nominatur Gregorius VII. quem secuti sunt proximi Successores, maximè Urbanus II. & Paschalis II. sub Henrico IV. & V. Imperatoribus, [quorum plures Canones referuntur à Gratiano in *Causa xv. 2. 7.*] Vnde Inuestitura vocabatur passim, *Henriciana heresis & Simonia.*

Donec tandem, sub Calixto II. in Concilio Lateranensi [I. Generali IX. anno 1119. conuocato, & anno 1122. celebrato cuius *Præfatio* omnino legenda,] pax & concordia inter Pontificem, & Henricum V. Imperatorem, composita est; eâ conditione nempe, vt Imperatores in omnibus Ecclesiis, & Monasteriis, liberam fieri Electionem, & Consecrationem concederent: itemque, vt non ampliùs inuestituras facerent, traditio annulo, vel virgâ Pastorali; sed vt Regalia & eorum fictitiam possessionem traderent, *per Sceptrum*; eisque ab Episcopis, & Abbatibus hominum & fides, per iuramentum ex-

hiberetur. Plenissimè concordiam illam retulit Conradus Urspergensis *ad annum Christi* 1122. & Anselmus Gemblacensis *ad eundem annum*. Adde omnino Othonem Frisingensem *lib. 7. cap. 16. & 17.* Vvilelmum Malmesbur. *lib. 5. pag. 166. 167. & seq.* Martinum Polonum in *Henrico IV. Imperatore, & Paschali II.* ex quibus desumpta sunt, quæ notauerunt Baroniüs, & Binius in *Conciliorum* tomo 3. parte 2. ad *Concilium Lateranense, sub Calixto II.* [Præcipuè videnda *historia d. Concilij Lateranensis I.* & quæ habentur tomo 1. *Hist. Francica pag. 89. 288. 289. & 366. in fine.*]

Has autem atque alias de Inuestituris controuersias; earumque progressus, & euentus, plenissimè & doctissimè retulit doctissimus Iureus ad *epistolas Iuonis* 8. 60. 233. 236. 237. 238. & *seq.*

In huiusmodi difficillimis temporibus, præsentissimum Gallix auxili- Vide supra hic, lium senserunt Pontifices: pulsi nempe ab Imperatoribus Urbanus II. vbi de Electio- Paschalis II. & Gelasius II. in Galliam confugerunt: vbi & multa Con- ne summi Pon- cilia habita super inuestituris. Vide Goffridi Vindocinensis Epistolas; tificis, initio. & inter eius opuscula, tres de Inuestituris tractatus.

In illa quæstione Goffrido conuenit cum Iuone. Non rectè quidam dissentientes Iuonem, & Goffridum inducit. Nam in *opusculo 4.* agnoscit, *aliam esse Inuestituram, quæ perficit Episcopum, in Consecratione scilicet, quæ iure diuino Episcopis solis permittitur, Laicis nunquam: aliam quæ nascitur, & ex iure humano habetur* [quæ scilicet exterior Inuestitura dici potest.] *Posse autem Reges sine offensione, post Electionem canonicam, & Consecrationem, per Inuestituram Regalem, in Ecclesiasticis possessionibus, concessionem, auxilium, & defensionem Episcopo dare: quod quolibet signo factum extiterit, Regi, vel Pontifici, seu Catholica Fidei, non nocebit.*

Doctissimus Iuo Epist. 60. Dominus quoque Papa Urbanus Reges tantum à corporali Inuestitura excludit, quantum intelleximus: non ab Electione, in quantum sunt Caput populi, vel Concessione; quamuis VIII. Synodus, (videt Can. 1. Dist. LXIII.) solum prohibeat eos interesse Electioni, non Concessioni. *Quæ Concessio, sine fiat manu, sine nutu, sine lingua, sine virga, quid refert? cum Reges nihil spirituale se dare intendant; sed tantum, aut votis petentium annuere, aut villas Ecclesiasticas, & alia bona exteriora, quæ de Regum munificentia obtinent Ecclesiæ, ipsis Electis concedere.* Iterum Iuo Epist. 236. *in fine.* Si vero congrua nomina rebus dare volumus, possumus dicere, quod illa manualis Inuestitura, per Laicos facta, alieni iuris est peruersa, & sacrilega presumptio, quæ pro Libertate Ecclesiæ, & honestate, saluo pacis vinculo, si fieri potest, funditus abscindenda est. Vbi ergo sine schismate auferri potest, auferatur: vbi sine schismate auferri non potest, cum discreta reclamatione differatur. [Ioannes Lugdunensis apud Iuonem epist. 237. circa finem. Et licet exteriores Inuestituras, per Laicos factas, non satis propriè hæresis nomine censeamus: sentire tamen ac defendere fieri debere, indubitata hæresis est. Adde Notas Iureti ad Epist. 60. 236. Ordericus Vitalis *Hist. Eccles. lib. 3. ad an. 1059. loco insigni pag. 477.* Anno ab Incarnatione Domini 1059. Indictione 12. Vticensis Robertum de Gentemaisnilio sibi elegerunt Abbatem, rationabiliter considerantes in

præfati viri electione multimodam commoditatem, tam propter eius claram generositatem, quam ardentem Monastica rei procurationem, & in agendis rebus efficaciam & strenuitatem. Hunc itaque confirmato totius Congregationis consensu Ebroas duxerunt, ibique Vvillielmo Duci præsentauerunt, eique Monachorum electionem atque petitionem intimauerunt. Dux autem eorum petitioni acquieuit, & præfato viro, qui electus erat, per Cambutam Iuonis Episcopi Sagiensis, exteriorem Abbatia potestatem tradidit. Vvillielmus verò Ebroicensis Episcopus interiorem animarum curam per Pontificalem benedictionem x1. Kal. Iulij spiritualiter commendauit.] Ab his non valdè differunt, quæ Eadmerus lib. 5. *hystor. nouor.* sub finem. Aliquando Reges Anglia, annulum tantum tradebant; baculus autem super altare positus, ab Episcopo sumebatur.

Prudenter Iuo: nam tandem precibus Pontificum, & Episcoporum, plurimi Reges inducti, Inuestituras, per annulum & virgam, restituerunt Ecclesiis: hominum verò, & fidelitatis Sacramentum retinuerunt. Et quidem Iuo *epist.* 190. semper in Galliâ obtinuisse ait, vt omnes Episcopi, Regibus nostris, per manum, & sacramentum, fidelitatem facerent in scriptis. Adhibe Iuretum. Multæ huius sacramenti formulæ nuper fuerunt editæ Tomo 2. *Libertatum Gallie cap.* 17. [Quod quidem fidelitatis Sacramentum, ante quàm Regalia cesset, debet Episcopus personaliter, non per procuratorem Regi exhibere.]

Occurrit mentio iuramenti præstiti à sancto Patriarcha Ignatio apud Nicetam, in *vita Ignatij*, quem his verbis loquentem exhibet, ὁ δὲ πατριστασίμωρος, scilicet Ignatius, ἀδυνατῶ μοι τὸ πρὸ ποιεῖν, &c. Τῆς γὰρ ἐκκλησίας τῆς οὐρανῆς τὴν ἀρχὴν ἐρχομένης, ἔγγιστον ὄρατον ἰδέσθαι, κινδυνῶν τὴ βασιλείας ὑμῶν ἐπιβέβη, ἢ οὐρανῶν ἐπιπέσει ποτε διαλογισαδῆ, &c. Orientis ergo & Occidentis Ecclesiæ in hoc articulo conueniunt, vt in fine huius tituli pluribus confirmabimus. Redeamus ad Inuestituras.

Angliæ etiam Reges Inuestituras, post grauissimas controuersias, & exilia Lanfranci, & Anselmi Cantuariensium Archiepiscoporum, & aliorum Episcoporum, tandem restituerunt: quam in rem insignes sunt ipsius Anselmi *epistola lib.* 3. *epist.* 70. & *seqq. epist.* 88. 104. 105. 121. 134. 140. & 153. quibus iungenda, quæ in *vita Anselmi* scripsit Eadmerus Anselmi comes indiuiduus, & Guillelmus Malmesburiensis in *Henrico 1. pag.* 163. 164. ex quo potissimùm colligitur, Henricum I. tandem remisisse Inuestituras, per annulum & virgam; retinuisse hominum, ius in Electionibus, & Regalia.

Nec tamen eius Successores perstitisse semper, eruditè notat doctissimus Seldenus initio *notarum ad Eadmerum*; & confirmatur, *epist.* 48. *lib.* 13. *Registri Innocentij III.* In qua tractatur, de suscipiendis omnibus Ecclesiis, seu Episcopatibus Hiberniæ, sub protectione Apostolica. Epistolæ illa verba notanda. *Adiucimus quoque, vt cum te, vel aliquem Suffraganeorum tuorum, mori contigerit, Baculus Pastoralis, & Annulus, in Ecclesia remaneant propria, sub fideli custodia constituti, ad successoris usum, cum Deo fauente Consecrationem acceperit, conseruandi.*

In Regno Scotiæ, Inueſtituras Episcopatum, ſaltem per annulum, à Regibus factas fuiſſe, autor optimus eſt Eadmerus *lib. 5. hiftoriæ pag. 130. 131. & ſeqq.* vbi notanda ſunt verba cuiuſdam Eadmeri electi ab Alexandro Scotiæ Rege, in Episcopum ſancti Andree. *Annulum, ait, quem de manu Regis ſuſcepi, libens reddam, eâ re, quod nihil poteſtatis, qua in eo ſignificatur, in illo accepi; Laico ſcilicet dante, cui tale quid nihil attinet. Baculum autem, quem ſuper altare, præſentibus duobus Episcopis ſumpſi, ponam vbi aſſumpſi, & eum diſpoſitioni Ieſu Chriſti commendabo.*

Reges Hungariæ pariter Inueſtituras Episcoporum, & aliorum Prælatorum remiſerunt, quas uſque ad tempora Paſchalis II. facere conſueuerant, Martinus Polonus in *vita Paſchalis II.* In Electionibus tamen, Depoſitionibus, vel Translationibus Episcoporum, ius ſuum retinuerunt: imò & ius Regaliæ, cuius nominatim mentio fit in diplomate Belæ Regis Hungariæ ad Alexandrum III. anno 1169. Extat inter *acta eiſdem Alexandri III. nuper edita poſt Concordiæ Narrationem, inter Alexandrum III. & Fridericum I. pag. 196.*

Tardiùs in Polonia, huiuſmodi reſtitutionem factam fuiſſe reperi- mus: vix ſub Innocentio III. eiſ Pontificatus anno 14. ex *epiſt. 89. lib. 14. Regiſtri Innocentij.* In qua præterea notanda cautio, & *εὐφυία* Eccleſiæ Poſnaniensis. Cùm enim tantùm poſt Conſecratio- nem annulus & virga tradi ſolerent; ſtatim poſt Electionem, ante Confirmationem, Electus annulum & virgam acceperat: adeoque meditatè & conſultò, ad abolendam Conſuetudinem, imò Corrupte- lam potiùs: quia antea Duces Poloniæ Episcopatus conſueuerant pro ſua voluntate conferre, inſignis huiuſmodi aſſignatis.

Quinimò Imperatores Germanorum, Reges Angliæ, & Scotiæ, ſtatim poſt mortem Prælatorum, antequam de Electione tractaretur, iubebant ad ſe deferri *annulum, & virgam.* Paſſim confirmatur, tam ex *Hiſtoria Eccleſiaſtica Archiepiscoporum Hamburgeniſum, ſcripta ab Adamo Bremeniſi, quàm ex Chronico Cameraceniſi, à Balderico Nouio- menſi Episcopo ſcripto: ex quo notandum lib. 3. caput 63. in fine, & 64. vbi mortuo Gerardo Episcopo Cameraceniſi, cum Caſatis, ſeu Vaſ- ſalis, reportaffe dicuntur Baculum Pontificalem, atque nunciaffe Episcopi ſui depoſitionem Henrico II. Imperatori. Præterea in dicto cap. 64. dicitur, Henricum II. Imperatorem donaffe Episcopatum Ca- meraceniſem, & Atrebateniſem Lietberto, qui poſtea fidelitatem Impe- ratori promiſit, id eſt, fidelitatis Sacramentum. Paſſim etiam in dicta hiſtoria Archiepiscoporum Hamburgeniſum, Imperatores donare Epi- scopatum, per *ferulam, virgam, vel cambucam* dicuntur.*

Idem de Anglia, & Scotia, Eadmerus ſtatim in *Prefatione hiftoriæ, & lib. 5. pag. 132. & ſeqq.* vbi de Episcopatu ſancti Andree in Scotia diſputatur, vt modo diximus. [De Hibernia, quam Scotiam maio- rem vocatam pluribus nuper confirmauit Iacobus Vſſerius Archie- piſcopus Armachanus, & totius Hiberniæ Primas in *Antiquit. Ec- cleſ. Britan. cap. 16.* paulò ſupra diximus ex Innocentij III. *lib. 13. regi- ſtri epiſt. 48.* quibus adde quod ſupra notauimus *pag. 147. & infra §. An-*

ignitatem autem.] Vide Spelmannum in *Glossario*, dictionibus, *Cambuca*, & *Ferula*.

Hactenus de Inuestituris, & donationibus Episcopatum, & Abbatiarum factis ab Imperatoribus, & Regibus; quibus illustrantur plurimi canones, quos Gratianus retulit, *Dist. LXII. & LXIII. can. 1. 2. 22. & seqq.* maximè verò, *can. 11. 12. 13. 14. 16. & 17. Causa xvi. Quest. 7.* quibus explicari potest, quod dicitur in fine *capituli unici, de sacra unctione: Romanum Pontificem non uti baculo Pastoralis, propter historiam*, quam explicat idem Innocentius III. *Mysteriorum Missæ lib. 1. cap. 62* & Glossa tangit. Nec tamen abs re videbitur, si dicamus in odium Inuestiturarum per virgam, quam damnaverunt semper Pontifices, eos abieciisse baculum Pastoralem. Constat itaque iure & exemplis retinuisse Imperatores & Reges, in Episcopatibus, & Abbatibus, iura Electionum, ac Regalium.

De Iure Regalium.

SUPEREST UT DE REGALIBUS ordine, & methodo certa tractemus.

Sed primùm ambiguitatis vitandæ causæ, diuersæ significationes distinguendæ sunt.

Primùm, Regalium nomine latissime sumpto, res & iura omnia Regia, & fiscalia continentur; ut *legibus Neapolitanis Friderici II. lib. 1. tit. 6. lege 1. & lib. 3. tit. 1.*

ALIQUANDO verò Regalia apud Scriptores historiæ Germanicæ, significant insignia Imperij, Ensem, Globum, Sceptrum, & Coronam, de quibus doctissimè Freherus in *Originibus Palatinis*. [Insignis locus initio *libri 2. Regum. Amalecites*, qui mentiebatur se occidisse Saulem, ita loquitur. *ἔλαβον τὸ βασίλειον, τὸ ἐπὶ τῆν κεφαλὴν αὐτοῦ. Et sumpsit regale*, quod erat super caput eius, & armillam de brachio illius, & attuli ad te Dominum meum huc. Vulgata: *Et tuli Diadema*, quod erat in capite eius, &c. Iunius & Tremellius, *Coronamentum*. Eadem figura loquendi, Corona oblata à Rege Clodouæo Papæ Hormisdæ, regnum appellatur, *Pontificale in vita Hormisdæ. Eodem tempore venit Regnum cum gemmis pretiosis, à Rege Francorum Clodoueo Christiano, donum beato Petro Apostolo.*] Significant etiam Regalia, iura quedam eximia, quæ solis Imperatoribus, & Regibus competunt: qualia sunt ea, quæ in *Constitutione Friderici* numerantur *lib. 5. Feudorum*; ad quam vide Cuiacium.

Præterea Regalia dicuntur, Feuda & possessiones, quæ munificentiâ Imperatorum, & Regum, tam Ecclesiis, quàm Xenodochiis, & reliquis veneralibus locis fuerunt concessa: quorum ratione subiiciuntur communi iuri, & conditionibus Feudorum omnes eorum Possessores, licet Ecclesiastici. Ideoque obsequium, hominum, & iuramentum fidelitatis præstare tenentur. Hoc sensu pia loca dicuntur *Regalia*, & per Beneficium Regis haberi; esse in Regis Mundio, siue custodia: quod iam inde sub Pipino obtinuisse leges Longobardorum probant *lib. 3. tit. 1. lege 19. & 30.* [Regalia in eadem significatione sic explicat Iuo *epist. 60. Villas Ecclesiasticas, & alia bona exteriora, quæ de munificentia Regum obtinent Ecclesiæ. Vide cap. 8. de rebus Ecclesiæ non alien.* ubi Regalia appellantur res à Regibus in

De Diademate, & Imperij Insignibus, quæ Imperatores Ecclesiam ingressuri deponerant, vide Frontonem Ducæum tomo 4. Chrysofomi editio Paris. pag. 78. in fine Notarum.

AD LIBRI I. DECRET. TIT. VI. DE ELECT. ET ELEC. POT. 163
Ecclesiam collatæ, ad differentiam aliorum bonorum Ecclesiæ. Eo-
dem spectat data Henrico V. Imperatori à Calixto II. Regalia per scep-
trum Inuestiendi facultas, in refutatione Inuestiturarum facta ab eo-
dem Henrico V. siue in Concordia inter ipsum & Calixtum II. inita,
quæ habetur in fine Concilij generalis IX. sub Calixto II. vulgo La-
teranensis I. dicti, de qua supra, vbi de *Inuestituris*. Adde Othonem
Frisingensem *lib. 2. de Gestis Friderici cap. 12.*]

Eadem forma, & figura verborum, *Regalia sancti Petri* vocantur,
quæcunque libertate Imperatorum, & Regum; nostrorum maximè,
Romano Pontifici concessa fuerunt. In hunc sensum Regalia acci-
piuntur in *celebri epistola Friderici ad Adrianum*, & in *Compositione*
supra citata inter Henricum V. Imperatorem, & Calixtum II. in for-
mula iuramenti solemnii à Gregorio VII. traditâ, & ab omnibus
Episcopis præstanda, his verbis. *Papatum, & Regalia sancti Petri,*
adiutor ero ad defendendum. Ita legendum videtur Antonio Augustino
in *cap. 20. de Electione in 1. Collect.* ex quo sumptum est *cap. 4.*
extra de Iureiur. Confirmat apertè formula iuramenti ab Innocentio
III. præscripta Trinouitano Archiepiscopo, quæ extat in *Gestis* eius-
dem Innocentij *pag. 64.* In illa formula ita explicantur Regalia, [la-
tius paulò,] *honores, dignitates, & rationes Apostolica Sedis, defen-*
dam pro posse. In iuramento à Comite Hildebrandino præstito Inno-
centio III. in *fine lib. 2. Registri: Papatum Romanum, & Regalia*
beati Petri, & nominatim Montem altum, & quicquid aliud teneo de ipsis
Regalibus.

Mirum itaque non est, cum Feuda possideant Episcopi, & reli-
qui Prælati; si ratione bonorum, seruitium & obsequium compellan-
tur præstare. Olim cogebantur & personaliter in bello interesse, cum
hominibus suis: nisi iusta ex causâ excusationem à Regibus impetraue-
rint; vt per vicariam personam huiusmodi muneribus defungantur:
quod ius antiquissimum esse colligitur ex *tomo 2. Libertatum Gallie*
tit. 39. num. 1. & 2. & ex *Notitia omnium Monasteriorum Gallie, &*
Germanie, facta præcepto Ludouici Pij, qua continentur, quænam
Monasteria debeant Regi; vel *simul Militiam, Dona, & Orationes;*
vel *Dona & Orationes;* vel *Orationes tantum*. Notitiam illam edidit
doctissimus Sirmondus in *Notis ad tomum 2. Concil. Gallie pag. 685.*
Frotharius Tullensis Episcopus, qui eiusdem Ludouici Pij tempore
scripsit in *epistolis 24. & 25.* quas *tomo 2. Scriptorum Historia nostra*
diligentissimus Du Chesne primus publicauit. [Adde Concilium ad
Theudonis Villam sub filiis Ludouici Pij post obitum Ludouici *tomo 2.*
Concil. Gallie pag. 14. & Capitularia Caroli Magni in voce Pon-
tium Restauratio.] Idem seruitium præstitum Germanis Imperatori-
bus ab Episcopis, propter Regalia docebit Otho Frisingensis *lib. 2.*
de Gestis Friderici I. cap. 12. Dubito reliquos Reges huiusmodi exem-
pla secutos. Huc fortè alludit in *inscriptionibus suarum epistolarum*
ad Henricum I. Anselmus Cantuariensis *humile seruitium, & oratio-*
nes. Denegabant enim hominum.

Reges verò nostros feudalia seruitia, etiam personalia in bello re-
tinuisse, Historici nostri, & exteri confirmant. Extat insigne exem-

plum Philippi Belluacensis Episcopi, sub Philippo Augusto, apud Guillelmum Neubrigensem *lib. 5. cap. 30.* qui tamen insultat acerbius capto: sed Episcopum excusat satis Ius & Consuetudo Feudorum, & natalium splendor. Extat & aliud notatu dignissimum, sub eodem Philippo Augusto, apud Rigordum *ad annum 1209.* de Regalibus Aurelianensium Episcoporum, & Altifiodorensium Episcoporum, à quibus emendari petebat Philippus Augustus, quòd ab exercitu milites eorum defecissent: eo colore, quòd se non teneri contendere ire, vel mittere; nisi quando Rex personaliter interesset. Consuetudine autem generali contra eos faciente, atque nolentibus emendare, Regalia eorum confiscavit, & per biennium occupavit.

Notandum hoc ampliùs. Innocentius III. sæpiùs à dictis Episcopis interpellatus, noluit tamen Consuetudinibus, Iuribus Feudorum, & Regni derogare: adèd vt tandem coacti fuerint, antequam à Rege occupata Regalia per biennium recuperarent, emendam Regi persolvere. Ad hanc insignem controuersiam pertinent multæ Innocentij III. *Epistola*, maximè 39. & 40. [*52. 106. & 107.*] *lib. 15. Registri*, & reliquæ, quæ ab Interprete notantur, quibus iunge *tom. 2. Libertatum Ecclesia Gallicana tit. 22. num. 2. & tit. 39. num. 5. 6. & 7.*

Quibus ex locis; potissimum verò ex *Epistolis 39. 40. & 52. lib. 15.* & ex Rigordi loco, explicatur postrema Regaliorum significatio, & vsus eorum in Gallia. Nempe vacantibus Episcopatibus, non tantùm temporalia Episcopatum, quæ à Regibus concessa fuerunt, sed etiam omnes omnino redditus occupari. Ita enim peritè & secundùm vsus, Rigordus loco citato. *Rex Regalia confiscavit; scilicet, ea tantùm temporalia, quæ ab eo feodaliter tenebant: Decimas, & alia spiritualia, eis in pace dimittens, &c.* Innuit satis hoc loco, *Decimas, atque alia spiritualia*, Regalium nomine generaliter comprehendendi in vacantibus Episcopatibus. Innocentius similiter *epistola 40.* *Illud fortè, cum Sedem Episcopalem vacare contingit, fieri tantummodo consuevit: & tunc, non solummodo domos; verumetiam Decimas, & Oblationes, & alia quæ inuenis, facis omninò saisiri, & in quibusdam Ecclesiis confers præbendas vacantes.*

Notandum quod utroque loco dicitur nominatim de Decimis, euertere omninò contrariam Ruzæi opinionem, quæ rectè postremis Senatus Decretis improbata est. Choppinus *Monast. lib. 2. tit. 3. num. 6. & lib. 2. de Doman. tit. 9. art. 16.* Itemque probatur manifestè ex dictis *epistolis* Ius Gallia, quo Reges nostri manus iniectioem habent, & rei controuersæ occupationem, ipso iure, lite pendente; nec aduersus eos locum habere iura de restitutione spoliatorum: *le Roy plaide main garnie.*

Præterea nullos alios Iudices agnoscere Reges nostros, quàm Patrium Curiam. Quæ iura cum dictis *epistolis* Innocentius impugnet ab initio; cedere tamen coactus est, postquam de re tota certior factus fuit.

Vide quæ supra de Hiber- Antiquitatem autem Regalium, præsertim vacantibus Prælaturis, confirmant *cap. 28. hoc tit.* iuncta antiqua quæ ad Hiberniam perti-

net, & 32. *cap.* iuncta etiam *ant. qua*, quod ad Galliam, ubi mentio *nia* addidimus, *Regalium*, sicut & in *cap. 2. de Concess. Præb.* & in *cap. 1. de his* ubi de *Inuesti-* que sunt à maiori parte *Cap. in 3. Collect.* à Raymundo detracta fuit. *turis* in fine. Quibus addere licet *Rescriptum* quoddam Innocentij III. *Tom. 2. Adde Capit. si-* *Libertatum Gallie tit. 16. num. 3.* in quo Ius Collationum Præben- *per his de ac-* darum, Ecclesiâ Laudunensi vacante, dicitur pertinere ad Regem, *cusationibus.* Et *secundum antiquam & approbam Consuetudinem.* Idemque in [An- *igneum in re-* glia] apertissimè confirmat *cap. 6. de Iure Patronatus in 1. Collectione.* *petitione §. non* Quare, ut rem notissimam, antiqui Interpretes ad *canonem Imperium* alias ff. de S. *Dist. x. notauerunt.* *C. Syllaniano*

Dicti vero *cap. 6. de Iure Patronatus* Autor Alexander III. cuius *pag. 163. num.* tempore in Anglia idem ius obtinebat. Apud Matthæum Paris inter *325. & pag. 164.* *xvi. Capitula libertatum*, recognitarum Clarendoniæ sub Henrico *& seqq.* II. anno Christi 1164. hoc caput inseritur. *Cum vacauerit Archiepif-* *copatus, Episcopatus, vel Abbatia, vel Prioratus; in Dominio Regis esse* *Maistre in trac-* *debet, in manu ipsius, & inde percipiet omnes redditus, & exitus,* *tatu de Rega-* *sicut dominicos redditus suos.* Quod Ius in Angliâ cœpisse sub Guillel- *liis cap. 1. in* mo II. qui vulgò Rufus, notat Guillelmus Malmesburiensis *lib. 4. fine.* Nam Guillelmi patris Conquæstoris tempore, *post decessum Episcopi,* *vide Supple-* *vel Abatis, omnes redditus integrè custodiebantur, substituendo Pastori,* *mentum Mat-* *resignandi.* Successores tamen Guillelmi II. constantissimè, sicut fieri *thæi Paris fol.* *amat, Regalium iura conseruarunt.* [Adde *cap. 3. de Institutionibus,* *199. & veterem* *scriptum ab Alexandro III. Thomæ Cantuariensi, acerrimo Rega-* *Philippi IV.* *Constitutio-* *lium & similium iurium impugnatori; & quæ præterea ad illud cap.* *nem de Regali-* *& ad cap. 1. ut lite pendente* notauit Molinæus de Iure Regalium *bus anni 1302.* *apud Gallos nostros.]*

In Gallia non tantum Reges, sed etiam aliqui ex Ducibus, ubi de modo *& Comitibus*, in quorum prouinciis Episcopatus erant posi- *vtendi fruen-* *ti, idem Ius præsumebant,* *Tomo 2. Libertatum Ecclesie Gallic.* *di, & conser-* *tit. 16. num. 1. & 4. Iuo Carnotensis, epist. 94.* ad quam vide Iu- *uandi boni viri* *arbitrio, aper-* *retum.* *te statuitur.*

Huiusmodi mobilium occupationes ab intestato, concessionibus sin- *gularibus, certis Ecclesiis ab initio remissæ, tandem in desuetudinem* *abierunt, tanquam canonibus & æquitati contrariæ.* Iure enim ve- *teri communi Canonico, non tantum bona intestatorum Episcopo-* *rum, vel Clericorum; sed etiam vacante Ecclesia, redditus omnes* *seruandi erat Successori can. 25. Concil. Chalcedonensis, quem Grati-* *anus retulit Dist. LXXV. can. quoniam quidam, plenius can. 43. 46.* *47. & 48. XII. Quest. 2. [qui ad explicationem & confirmationem* *d. can. 25. pertinent.]* Quibus locis omnimodo direptiones mobilium *defuncti Prælati ab intestato, non tantum Laïcis, sed etiam Episco-* *pis, Capitulis, & Clericis interdiciuntur; non obstantibus cuiuscun-* *que temporis Consuetudinibus.*

Cum verò Rapacitas, & Licentia in multis Ecclesiis præualuisset; *idem Ius iterum renouandum fuit cap. 40. hoc tit. in VI. & cap. 7.* *de Electionibus in Clementinis.*

Præsertim ab illa corruptela differunt Regalium iura, vacantibus

Ecclesiis, Regibus & Principibus competentia, summis rationibus munita, quas supra exposuimus: ideoque sæpius Pontifices Romanos probasse ostendimus, & tandem generaliter in Concilio generali Lugdunensi, sub Gregorio X. confirmata fuerunt *cap. generali 13. de Electionibus* in v. 1. Huius Gregorij duas speciales Constitutiones habemus, quibus Regum nostrorum Regalia comprobavit, in *Tomo 2. Libertatis Ecclesie Gallicane cap. 16. num. 18. & 19.*

Hactenus per multa sæcula, iura Regalium intacta & integra Reges nostri retinuerant, etiam in Collatione beneficiorum: donec Bonifacius VIII. infensus Philippo Pulchro, *Regalia*, præsertim, circa Collationes beneficiorum, irrito licet conatu, reuocare tentauit. Cuius contentionis occasione rapta, vtrinque vehementer de Iuris Regaliorum originibus, & causis certatum est.

Controuersie insignis Acta nuper edita fuerunt, [cura & studio D. Vigor in Magno Consilio Senatoris,] ex quibus quædam adscribuntur ad *dictum cap. 13. in veteri editione Iuris Canonici Parisiens. anni 1520.* vnde in quasdam alias postea deriuata: quæ tamen in antiquioribus editionibus, maximè extra Galliam; imò & in editione Molinæ, desiderantur. Quare imputandum nihil Romanis Correctoribus.

In dicto *cap. 13. Glossa*, in dictione, *Regalia*, quæ tribuitur Ioanni Andreæ, manca est. Omittit enim veram in illo *Capitulo* Regaliorum significationem. Sic restituenda ex Archidiaconi integris Commentariis, quem Ioannes Andreas sequitur. *Dic Regalia, id est, quæ capiunt Reges, vacante Ecclesia, ut patet in Francia Regno, & Angliæ. Nam illic vocantur Regalia, iura Regi in quibusdam Ecclesiis vacantibus competentia; quibus de Prelato ordinatis, illa percipiunt Prelati, & non Rex.* Quæ postrema explicatio vera: omissa tamen in *d. cap. 13.* Reliqua aliò pertinent. Adde *cap. hoc consultissimo de rebus Ecclesie non alien. in v. 1.* cuius autor idem Gregorius X. Speculator *lib. 4. tit. ne sede vacante:* [quod quidem postea frustra Bonifacius VIII. infirmare tentauit, præcipuè quod ad Collationes pertinet, sicut constat ex *libro Actorum inter Bonifacium & Philippum Pulchrum.*]

Obseruandum summè, diuerso longè iure, quàm Regaliorum (licet quidam confundant malè) nempe iure foundationis [lege dicta in fundatione,] *Regibus, & Principibus Patronis*, non autem Patronis priuatis, competere plenum ius conferendi Dignitates, & Præbendas [in Ecclesia Collegiata, v. g. in omnibus Sanctis Capellis regiis,] inconsulto etiam Episcopo: cuius iuris mentio fit in *cap. 5. de Consuetudine, in Antiqua*, [quam vide. Pertinet verò ad Ecclesiam sancti Petri de Curia Cenomanensis. Glossa ad *can. Imperium Dist. x.* malè de Decanatu Andegauenfi intelligit, cuius errorem reliqui sequuntur Interpretes. Vide Seluam *de Beneficiis parte 2. num. 1. & 23. Quæst. 23. pag. 426. & 438.* Eiusdem quoque iuris meminit] *cap. dilectus 34. de Præbendis*, [& ibi Cuiacius,] & *cap. vlt. de Concessione Præbende*, in quo verbum, *Donationis*, sicut & in *d. cap.*

Dilectus, non simpliciter ius præsentandi [& nominandi;] sed plenum ius conferendi significat : quibus iunge *cap. 40. de testibus* & *cap. 9. de renunciatione*. Quo iure hodie nostri Reges vtuntur. [Vide Igneum in *repetitione ad §. non alias ff. ad S. C. Syllan. num. 354. & seq. & num. 383. & seq.* Coquillum ad *Niuernensis Consuetudinis articulum 58.* & Marechal Hum de *Iuribus honorificis pag. 27.*]

Quin & in huiusmodi Collationibus, ius præuentionis, & Regulæ Cancellariæ cessant; nisi quatenus illa noua iura congruunt cum iure antiquo, & cum ratione.

Quod ad Electiones verò pertinet : paulatim, & per partes iuri communi derogatum fuit.

Primò Populis omne ius ademptum suffragij, & Regibus solis assensus à Pontificibus, post Electionem factam relictus, vt diximus.

Postea, ius Cleri valdè imminutum, per reservationes, quæ primò quidem in casu vacationis in Curia irrepserunt, ex antiqua Consuetudine : quam etiamnum hodie sibi Pontifices vendicant, non expectato assensu Regio : [sed frustra; nostris Regibus ius suum acriter retinentibus.]

Huiusmodi verò reservationum in singulari casu vacationis in Curia, præter ea, quæ diximus, extant *Constitutiones Clementis I V.* & Gregorij X. in *cap. 2. & 3. de Præbendis in v1.* quas per interpretationem extendit Bonifacius VIII. *cap. 34. eodem tit.* & Ioannes 22. *cap. 4. de Electione in Extraneis communibus.*

Ad alios casus idem Ioannes XXII. & Benedictus XII. reservationes produxerunt *cap. 4. execrabilis, & cap. 4. ad regimen de Præbendis in Extraneis communibus*, quæ à sequentibus Pontificibus receptæ sunt : eisque primum locum, inter Regulas Cancellariæ dederunt. [Paulatim etiam specialis alicuius Ecclesiæ Cathedralis prouisionem sibi reseruare ceperunt, etiam ex quauis causa, vt loquitur Bonifacius VIII. in *cap. 45. de Electione in v1.*] Postremò generaliter omnium Cathedralium Ecclesiarum, & Monasteriorum Dignitates sibi reseruauerunt 2. 3. & 4. *Regula Cancellaria in antiquis*, [quarum in Gallia nulla vnquam fuit autoritas.]

Concilio vero Basileensi *Sessione 12. & 23.* huiusmodi nouæ reservationes sublatae sunt, & Electionum ius commune restitutum.

In Gallia ius Electionum semper retentum fuisse, supra docuimus : nec vnquam nouæ illæ Constitutiones, vel Reservationes locum habuerunt. Quin etiam in Pragmaticam Sanctionem translata fuerunt Decreta Concilij Basileensis : & secundum Pragmaticam Ordinationes Ecclesiarum per plures annos factæ ; eligendi facultate prius à Regibus impetrata, [*Tomo 2. Libertatum Ecclesiæ Gallicanae tit. 13. num. 10. & 11. & tit. 15. num. 59. & seqq.*]

Pragmaticam sæpius euertere conati fuerunt Pontifices *cap. 1. de Treuga & Pace in Extraneis communibus*. Tandem perfecit Iulius II. in Concilio Lateranensi nouissimo : cui eodem tempore Concilium Pisanum oppositum. Vnde natae graues controuersiae inter Pontifices & Reges nostros, qui strenuè, & diù jus suum asseruerunt,

Vide Moli-
sien. Consuetu-
dinis art. 42.
Glossa 1. num.

10. 11. & 12.

Vide supra
pag. 156

tam *Ordinationibus*, quàm *Decretis* summi Senatus; quæ commodius repetes *ex tomo 2. Libertat. Ecclesie Gallicane tit. 13. num. 10. & 11. & tit. 15. num. 59. 60. 61. 62. & seq.* Consule *excepta ex Oratione Prudentissimi viri Ioannis Iuuenalis des Ursins in Notis ad Historiam Caroli VI. nuper editam.*

Corruptelas & fraudes, quæ Franciscum I. plenitudine potestatis Regiæ tandem recepta; non in electionibus à Clero & ad futurum Concilium. Notandum tamen in *cap. 4. de Ordine Sessione 23. Concilij Tridentini* manifestè derogari Concordatis, ibi, *sine ea sit irrita * ordinatio*. Contrarium enim in Concordatis manifestè extari, eleganter primitur in *tit. de Electionibus in fine, decernentes Electiones, contra describit S. præmissa attentatas, nullas & inuvalidas existere*. Quod quidem præiudicium Chrysostomus Regiis Nominationibus illatum pluribus prosequitur Molinæus in *lib. 3. de Sacerdotio cap. 15. Consultat. super Concilio Tridentino num. 34. 35. & seqq.*

Quare non malè hodie vni tantùm Regi & Pontifici Electio permittitur.

* Poterit tamen commodius hic locus Concilij explicari, si Petri Gregorij Tolosani responsionem ad Molinæum consulas, & excutias diligenter.

Quinimo Ius vetus, etiam post Concordata, in *Aurelianensibus Comitiis* reuocatum fuit *artic. 1. [secundùm Nouellas Iustiniani: quem articulum] illustrant valdè ea, quæ suprâ notauimus [ex dictis Nouellis pag. 116.] & cap. 14. de Electione: [& quæ doctissimus Habertus notat ad Pontificale Ecclesie Græcæ pag. 482. & seqq.]*

Vide eundem Postremò in Patriarchæ Constantinop. Electione, de qua in *cap. 40. Habertum ad hoc tit. etiam ante Constantinopolim à Gallis & Venetis expugnata, similis Consuetudo inualuerat: & retenta est, post expulsos à Pontificale Eccl. Græcis Gallos & Venetos. Itémque ab Imperatoribus Constantinop. pag. 430. & ius tradendi Baculi pastoralis vsurpatum: Δικαιίκιον, Baculum, siue pluribus seqq. Ferulam pastorem vocant. Imperator electum Patriarcham in possessionem inducebat, dato Pædo pastorali. Vide Codinum Curopolam pag. 470. & 485. tam cap. 20. Περὶ οὐβελήσεως Πατριάρχου, ἢ περὶ χειροτονίας τῶν αὐτῶν, ἢ ἄλλων Πατριάρχων τε, ἢ Ἐπισκόπων. Pluribus eruditè confirmat in Commentario οὐβελήσω, prærio ad Codinum Iacobus Gretserus; qui & rectè, οὐβελήσω, distinguit à pono, præχειροτονίας, quæ illo loco significat Consecrationem. Nam ab Episcopo Heracleæ, * cui olim suberat Episcopus Constantinopolitanus consecrari solet Constantinop. Patriarcha: precedente tamen οὐβελήσω & οὐβελήσω & solemnem Imperatoris, per traditionem Baculi pastoralis, * cùm hac formula, ἡ ἀγία Τελεῖται, δια τῆ παρ αὐτῆς δωρεῆσεως ἡμῶν βασιλείας, οὐβελήσεται σε Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, ἢ Οἰκουμένικον Πατριάρχον. Ante οὐβελήσω ibidem Habertus pag. 492. Ὑπόψυδος, * [vel Ὑπεψύφιος], id est, Electus tantùm. Vide ibi Gretserum. & seq. Idem in reliquis Patriarchis.*

* Vide Philo-

storgij *hist. lib. 9. cap. 10. & in Dissertationibus pag. 382.*

* Vide quæ in *Pontific. Eccl. Græcæ ad ritum Electionum* idem Habertus scripsit.

* Vide quæ notauit idem Habertus ad *d. Pontificale pag. 34. & 35.*

Addamus locum Antiqui Scriptoris, relatum à doctiss. Bongarsio in *Prefatione ad Gesta Dei per Francos*. Agebatur de Electione Patriarchæ Hierosolymitani: *Iuxta morem uniuersi Orientis*, ait, *Regi nominatos duos fuisse, Guillelmum Tyrium, & Heraclium* quendam: qui postremus, à Rege probatus, & prælatus Guillelmo. Quæ omnia conueniunt optimè cum his quæ supra de Electionibus, & Inuestituris disseruimus.

[Quæritur quænam sint beneficia verè electiua, & quænam electiua & collatiua simul. Quæ quæstio tractatur ad *cap. 41. ne pro defectu*, & ad *cap. 42. quia propter hoc tit. maximè verò ad cap. quam sit 6. eod. tit. in vi. quod capit.* sumptum est ex Concilio generali Lugdunensi sub Gregorio X. Et quidem passim aiunt Interpretes, electiua verè dici ea beneficia, quorum vacatione adueniente dicitur Ecclesia viduata sponso, quales sunt non tantùm Episcopatus, sed etiam Decaniæ & Præposituræ, siue primæ Dignitates Ecclesiarum, seu Cathedralium, seu Collegiatarum, seu Conuentualium, in quarum Electionibus supra dicta *capitula 41. & 42. de Electione & cap. quam sit* seruari debent. In reliquis verò Dignitatibus inferioribus dictarum Ecclesiarum non tanta requiritur solemnitas; nec in his confirmatio requiritur, nec forma *dicti cap. quia propter*. Quamuis enim per Electionem minùs solemnem conferri aliquando soleant; Collatiuæ tamen potiùs, vel Electiuæ & Collatiuæ simul dicuntur. Et hanc distinctionem ex mente *dictorum cap. 41. & 42* primus induxit Innocentius IV. *initio d. cap. quia propter* Et meritò. Illud quippe beneficium, vel Dignitas, ad cuius electionem simplicem, seu nominationem quis assumitur sine solemnitate, seu confirmatione Superioris, non debet dici propriè electiuum, sed potiùs collatiuum; cum in talibus per electionem minus solemnem ius plenissimum quærat. Vide *Decisiones Rote antiquæ in tit. de Electionibus pag. 367. & in nouis eod. tit. pag. 58. & seqq. Glos. Pragmaticæ sanctionis tit. de Elect. in verbo pro quocumque Prelato; & apertiùs in d. tit. §. quibus, ibi. Collegiatis Ecclesiis*: vbi ait, istas tantùm inferiores Dignitates, & præbendas, quæ sunt electiuæ & collatiuæ, Nominationibus & Graduatis esse obnoxias; in primariis autem Dignitatibus & verè electiuis ius Graduatorum cessare. Ita enim intelligit ea verba *Dignitatibus electiuis* in *d. §. quibus*. In *tit. verò de Collationibus §. in Dignitatibus* restringit ea verba, *in Dignitatibus electiuis*, quæ de Graduatis loquuntur. In his enim liberam manere electionem voluit Pragmatica. Et certè illa verba, *Dignitatibus Electiuis*, secundùm titulum *de Collationibus*, sub quo ponuntur, explicanda sunt de Electiuis & Collatiuis simul; in quibus tantùm Dignitatibus, inferioribus scilicet, & Præbendis locum habet Nominatio, *Glossa Pragm. Sanctionis ibid.*

Postea in *Concordatis* omnis dubitationis tollendæ causa, *Electiuarum* verbum sublatum est in *tit. de Collationibus §. prefatiq; Ordinarij*, & notat Probus ad *Pragmaticam dicto loco*; vbi in additionibus Ecclesiæ Gallicanæ ad Concilium Basileense in *d. tit. de Collatio. §. item placuit*, etiam Dignitatum electiuarum omissa est mentio. Rebuffus in *Concord. tit. de Regia ad Prælaturas Nominat.* verbo, *verè electiuis*, &

De Beneficiis
Electiuis &
Collatiuis, &
de huius differ-
rentia origine.

in *Praxi de Electione*, vbi sic loquitur. *Altera est electio, qua non exigit Confirmationem, sed Canonici, vel alij eligendo conferunt: & hac viam Collationis habet. Quod ex Glossa Pragmaticæ sumpsit tit. de Electione §. sed quod per Electiones.* Vide eundem Rebuffum plenius in eam sententiam in *Concord. tit. de Collationibus §. Præfatique Ordinarij* in versiculo, *omnium Dignitatum*; vbi de Collationibus omnium Dignitatum, id est Collatiuarum, vel Electiuarum & Collatiuarum simul, de quibus tantum agitur eo titulo; cum de verè electiuis actum sit *tit. de Regia ad Prælaturas nominatione*. Quod & idem Rebuffus confirmat ad *d. §. Præfatique Ordinarij*, verbo *Dignitates*. Obserua præterea præuentiones & mandata Apostolica habere locum, sicut & resignationes, in Dignitatibus non verè Electiuis, v. g. in maioribus post Pontificales ex *Concordatis. §. per præmissa tit. de Regia ad Prælat. Nominat.* & ibi Rebuffo. Nec contra Papam conqueri possunt Electores: quod decretis Curiaë firmatum, Rebuffus *ibid.* & Choppinus *lib. 1. de sacra Politia tit. 2.* Legato tamen Apostolico idem non conceditur, sed soli Pontifici *cap. 4. de officio Legati*, Pithæus *Libertatum Ecclesia Gallicana art. 63. & seqq.*